

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2013. godina

Mart/ožujak 2014.

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2013. godina

Mart/ožujak 2014.

Sadržaj :

I.REALNI SEKTOR	6
• Ekonomski rast	7
• Građevinarstvo	8
• Industrijska proizvodnja	9
• Tržište rada	12
o Zaposlenost	13
o Nezaposlenost	13
o Plate	14
o Penzije	15
II.JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJI	16
• Vladine finansije	16
• Indirektni porezi	16
• Direktni porezi	17
III.CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	18
• Cijene	18
• Razvoj monetarnog sektora u BiH	19
• Bankarski sektor u BiH	21
• Tržište kapitala u BiH	25
IV.VANJSKI SEKTOR	29
• Vanjska trgovina robama	29
• Vanjska trgovina po zemljama	33
V.DIREKTNE STRANE INVESTICIJE	35
VI. POSLOVNO OKRUŽENJE	38
DODATAK	44

PRILOZI

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS
Tabela 4: Realni sektor BiH – industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor po entitetima
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM
Tabela 13: Kamatne stope na depozite
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri

SPISAK GRAFIKONA:

- Grafikon 1: Struktura rasta vrijednosti građevinskih radova u BiH
- Grafikon 2: Stope rasta industrijske proizvodnje
- Grafikon 3: Rast industrijske proizvodnje po glavnim industrijskim grupama proizvoda
- Grafikon 4: Stope rasta u prerađivačkoj industriji po granama
- Grafikon 5: Proizvodnja električne energije u BiH
- Grafikon 6: Nominalni i realni rast plata
- Grafikon 7: Broj zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH (g/g)
- Grafikon 8: Odabrane kategorije CPI indeksa
- Grafikon 9: Inflacija mjerena CPI
- Grafikon 10: Prosječan saldo računa obveznih pričuva
- Grafikon 11: Sektorska struktura kredita
- Grafikon 12: Sektorska struktura depozita
- Grafikon 13: Kretanje kamatnih stopa na kredite u BiH
- Grafikon 14: Kretanje kamatnih stopa na depozite u BiH
- Grafikon 15: Kretanje najvažnijih indeksa na svjetskim tržištima
- Grafikon 16: Ukupan promet ostvaren na SASE
- Grafikon 17: Ukupan promet ostvaren na BLSE
- Grafikon 18: Tržišna kapitalizacija u milionima EUR u zemljama iz okruženja
- Grafikon 19: Indeksi najuspješnijih kompanija na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi(SASX-10, SASX-30 i BIRS) i indeks preduzeća iz sistema Elektroprivrede RS-a (ERS-10)
- Grafikon 20: Promjena uvoza i izvoza, te stope pokrivenosti uvoza izvozom zemalja u regionu
- Grafikon 21: Učešće najvažnijih kategorija proizvoda u ukupnom uvozu
- Grafikon 22: Učešće najvažnijih kategorija proizvoda u ukupnom izvozu za period
- Grafikon 23: Učešće po grupacijama zemalja u BiH uvozu, izvozu
- Grafikon 24: SDU ulaganja globalno, 2008- 2013.g. (u milijardama USD)
- Grafikon 25: Stanje FDI po kvartalima u BiH (u 000 KM)
- Grafikon 26: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama
- Grafikon 27: Registrovane FDI u BiH po djelatnostima u (000) KM

SPISAK TABELA:

- Tabela 1: Stopa nezaposlenosti prema Anketi o radnoj snazi
- Tabela 2: Nominalni i realni rast prosječnih neto plata (g/g)
- Tabela 3: Nominalni i realni rast prosječnih penzija (g/g)
- Tabela 4: Rast prihoda od indirektnih poreza
- Tabela 5: Rast direktnih poreza, taksi, kazni, naknada i doprinosa
- Tabela 6: Kretanje monetarnih agregata u BiH (u mil. KM)
- Tabela 7: Struktura deviznih pričuva (u mil. KM na kraju razdoblja)
- Tabela 8: Kvalitet kreditnog portfolija
- Tabela 9: Neto štednja po sektorima
- Tabela 10: Spoljnotrgovinski indikatori za 2013. i za prethodne izvještajne periode
- Tabela 11: Učešće uvoza, izvoza i njihove promjene proizvoda prema ekonomskoj namjeni za 2013
- Tabela 12: Uvoz, izvoz, njihove promjene i trgovinski deficit sa trgovinskim partnerima za 2013.
- Tabela 13: Rangiranje BiH prema Doing Business 2013.
- Tabela 14: IRB- Plasirani krediti po kreditnim linijama za 2013. godinu

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazinovac
		mKM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GODIŠNJI POKAZATELJI

Indikator	Zvanični podaci			Projekcije	
	2010	2011	2012	2013	2014
Nominalni BDP u mil KM	25.929	26.777	27.199	28.258	29.512
Nominalni rast u %	0,5%	3,3%	1,6%	3,9%	4,4%
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,6	101,5	102,5	102,3	101,7
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	25.762	26.390	26.528	27.613	29.021
Realni rast u %	-0,2%	1,8%	-0,9%	1,5%	2,7%
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2,10%	3,70%	2,10%	-0,10%	0,10%
Potrošnja u mil KM	27.367	28.169	28.624	28.838	29.480
Vladina potrošnja u mil KM	5.780	5.975	6.016	6.151	6.350
Privatna potrošnja u mil KM	21.587	22.194	22.608	22.687	23.131
Investicije u mil KM	4.033	4.859	4.953	4.968	5.460
Vladine investicije u mil KM	634	771	772	926	1.158
Privatne investicije u mil KM	3.665	4.030	4.032	4.011	4.242
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	9,7%	8,7%	9,0%	12,5%	14,3%
Vladina štednja u % BDP-a	-1,2%	-1,2%	-1,2%	-1,5%	0,0%
Privatna štednja u % BDP-a	10,9%	9,9%	10,2%	14,0%	14,3%
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.529	-2.532	-2.503	-1.436	-1.245
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,9%	-9,5%	-9,2%	-5,1%	-4,2%
Nominalni rast uvoza u %	6,9%	12,5%	-0,2%	-2,2%	2,2%
Nominalni rast izvoza u %	20,5%	11,1%	-1,9%	6,6%	5,0%

Izvor: Statistički sistemi u BiH

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast u 2013 godini

Nakon recesije u 2012. (sa realnim padom od 0,9%), BiH ekonomija je 2013 godine prema procjeni DEP-a ostvarila skroman realni rast od 1,5%. Ovo je na žalost tek drugi put od izbijanja svjetske ekonomske krize da BiH bilježi skroman ekonomski rast (niži od 2%) tako da se teško može govoriti o bilo kakvom oporavku. Rast u 2013. je bio nošen prije svega realnim rastom izvoza (6,9%) i industrijske proizvodnje (6,7%), dok domaća tražnja bilježi neznatno povećanje uz skroman realni rast uvoza (1,4%). Naime, privatna i javna potrošnja bilježe tek neznatan realni rast praćen skromnim povećanjem investicija prije svega u domenu javnih radova. Drugim riječima, procijenjeni rast je bio rezultat smanjenja vanjskotrgovinskog deficita bez značajnog doprinosa domaće tražnje koja je u pretkriznom periodu bila ključni faktor. Pozitivan trend u 2013. je ostvaren uprkos nepovoljnim kretanjima u okruženju i to ponajviše zahvaljujući oporavku proizvodnje električne energije (nakon problema u prethodnoj godini), rastu prerađivačke industrije, turizma, maloprodaje, te javnim radovima u velikoj mjeri finansiranim inostranim posuđivanjem. Ipak, treba naglasiti da neki pokazatelji ukazuju da je rast izvoza, pa prema tome i cjelokupan ekonomski rast možda bio i precenjen.

Nepovoljna ekonomska kretanja u EU i neposrednom okruženju su ugrozila rast BiH domaće, ali i izvozne tražnje. Naime, recesije u Italiji, Sloveniji i Hrvatskoj, te slab ekonomski rast u Njemačkoj su znatno ugrozile tražnju za BiH izvozom. Bez obzira na to, BiH izvoz je zabilježio prilično snažan rast prije svega zahvaljujući povoljnoj hidrološkoj situaciji u hidroelektranama. Naime, to je dovelo do naglog povećanja proizvodnje i izvoza električne energije koji je činio polovicu ukupnog nominalnog rasta robnog izvoza. Ovo je, uprkos skromnom povećanju izvoza u prerađivačkoj industriji (od svega 3%), ponajviše dovelo do nominalnog godišnjeg smanjenja vanjskotrgovinskog deficita od 11,4%. S druge strane, pored negativnog uticaja na BiH izvoz, recesija i porast nezaposlenosti Euro zone i neposrednog okruženja su doveli ne samo do blagog smanjenja stranih investicija u BiH, nego i do smanjenja inostranih novčanih priliva BiH građana od 2,1% koji čine 20-30% njihovog raspoloživog dohodka. Ovo je obzirom na stagnaciju broja zaposlenih i prosječne plate, te stagnaciju socijalnih davanja (na bazi devetomjesečnih podataka), najvjerovatnije dovelo do blagog smanjenja raspoloživog dohodka. To se po svemu sudeći prije svega odrazilo na smanjenje potrošnje trajnih dobara široke potrošnje dok potrošnja netrajnih dobara bilježi blagi porast. Na povećanje potrošnje u domenu netrajnih potrošnih dobara ukazuju njihov rast proizvodnje (8,7%) i redovnog uvoza (0,7%). Time je (obzirom na strukturu potrošnje) više nego iskompenziran pad potrošnje trajnih dobara na koji ukazuju smanjenje proizvodnje (3,8%) i uvoza (1,5%) ove kategorije. Blagom povećanju potrošnje je donekle doprinijelo smanjenje potrošačkih cijena (deflacija) od 0,1% kojom je djelomično ojačana kupovna moć raspoloživog dohodka.

S druge strane, glavni doprinos sektora vlade ekonomskom rastu su bili javni radovi praćeni stagnacijom javne potrošnje koja je bila ograničena blagim smanjenjem javnih prihoda u 2013. Povećanje javnih radova je u velikoj mjeri bilo finansirano povoljnim zaduživanjem kod međunarodnih institucionalnih kreditora. Ovo je bilo omogućeno aktiviranjem ranije odobrenih sredstava, te zahvaljujući ranije zaključenom "Stand by" aranžmanu sa MMF-om koji je otvorio vrata dodatnom zaduživanju kod ostalih kreditora (uglavnom radi izgradnje cestovne infrastrukture prije svega u FBiH). Tako su javni radovi su bili glavni izvor rasta investicija u 2013 godini. Njihovim povećanjem je više nego neutralisan pad privatnih investicija koji se najviše manifestovao kroz blago smanjenje uvoza kapitalnih dobara (0,2%) i stambene izgradnje (16%). Smanjenje privatnih investicija nije iznenađujuće obzirom na smanjenje raspoloživog dohodka građana, direktnih stranih investicija, skroman rast stanja kredita nefinansijskih privatnih preduzeća (1,2%), slabu izvoznu i

domaću tražnju, te relativno skromna očekivanja po pitanju ekonomskog oporavka u skorijoj budućnosti.

Na kraju treba napomenuti na moguću precijenjenost ranije pomenute procjene ukupnog ekonomskog rasta za 2013. obzirom na visoko odstupanje podataka NOS-a i zvaničnih statističkih podataka o izvozu električne energije. Naime, prema podacima NOS-a rast izvoza električne energije u GWh je iznosio približno 51,6%. S druge strane, rast vrijednosti izvoza električne energije (u KM) prema podacima BHAS (carinske deklaracije) je iznosio 214% što ukazuje na višestruko povećanje izvoznih cijena električne energije. To je teško za povjerovati obzirom da ni približno ne odražava cjenovna kretanja na međunarodnim tržištima (berzama) gdje nije bilo značajnijih kretanja u 2013. Ukoliko je ovo tačno, procjena ekonomskog rasta bi mogla biti precijenjena za 0,5-1 procentnog poena.

U 2014 se očekuje poboljšanje situacije u okruženju koje bi se trebalo pozitivno odraziti na BiH izvoz, ali i domaću tražnju. Pored toga, očekuje se nastavak rasta javnih radova kroz strano zaduživanje, ali sa umanjenom stopom obzirom na visok bazni efekat iz 2013. S druge strane, bazni efekat i nizak nivo padavina krajem 2013. i početkom 2014. ukazuju da je teško očekivati nastavak snažnog rasta izvoza električne energije. Sve ovo bi moglo rezultirati znatno jačim ekonomskim rastom u odnosu na 2013. godinu naravno u zavisnosti od rizika ekonomskog oporavka u okruženju i političke stabilnosti u zemlji. Konačno, nastavak deflatornih kretanja iz drugog polugodišta 2013. bi takođe mogao ugroziti ekonomski rast u 2014.

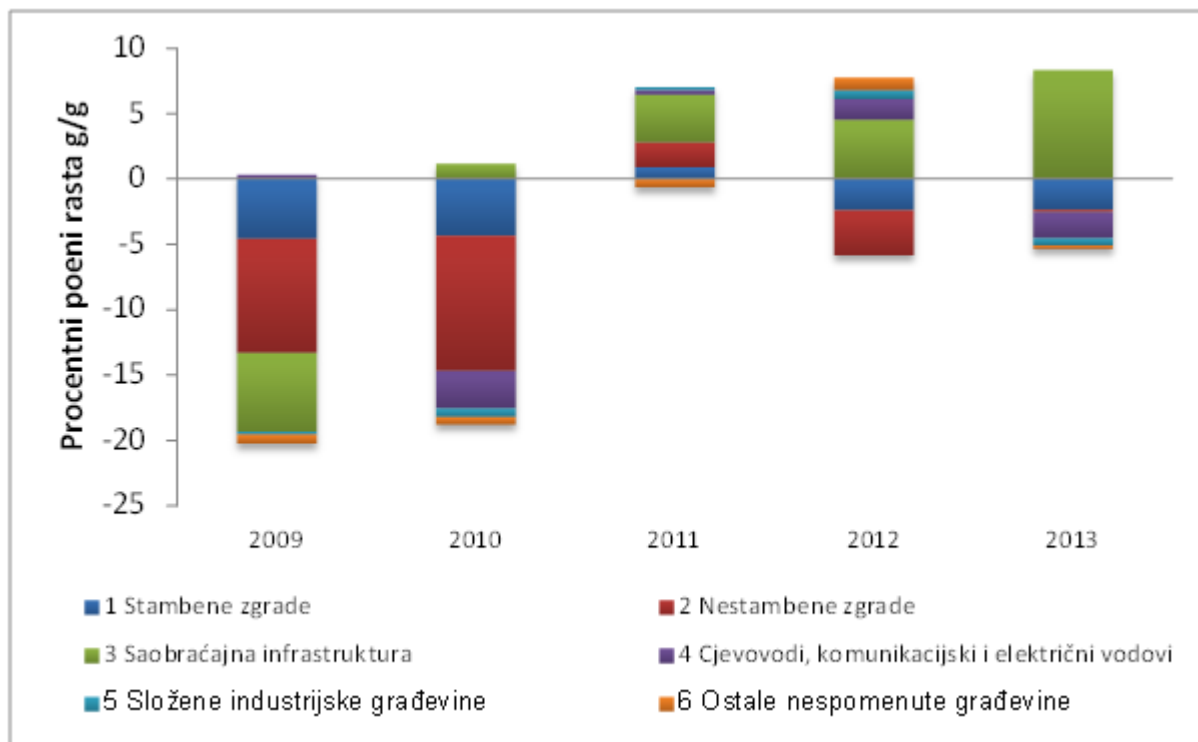
Građevinarstvo

Građevinski radovi u BiH bilježe skroman rast vrijednosti od 3% 2013 godine prije svega zahvaljujući javnim radovima. Naime, snažan rast vrijednosti radova u domenu saobraćajne infrastrukture od 17,3% je bio isključivi razlog rasta građevinskih radova obzirom da skoro sve ostale kategorije radova bilježe smanjenje.

Rast je ostvaren uglavnom u FBiH sa stopom od 25,1% uz znatno skromnije povećanje izgradnje saobraćajne infrastrukture u RS od 7,3%. S druge strane, izgradnja infrastrukture cjevovoda, komunikacijskih i električnih vodova bilježi nagli pad od 17,4%. Slično je bilo i sa radovima u domenu privatnih investicija koji takođe bilježe značajan pad. Tu je prije svega riječ o stambenoj izgradnji koja bilježi pad od 17,7% dobrim dijelom kao rezultat smanjenja raspoloživog dohodka građana, te blagog smanjenja stanja stambenih kredita stanovništva (0,5%).

Konačno, nestambene zgrade blagi pad od 1% prije svega kao rezultat smanjenja od 9,5% u FBiH, uprkos naglom povećanju radova od 18,3% u RS. Posmatrano po kvartalima, građevinski rast postepeno slabi sa stope od 7,4% u prvom tromjesečju do negativnog rasta od 3,4% u četvrtom kvartalu. Do toga je je prije svega dovelo slabljenje rasta izgradnje saobraćajne infrastrukture.

Grafikon 1: Struktura rasta vrijednosti izvršenih građevinskih radova

Izvor: Procjena DEP-a na bazi podataka entitetskih statistika

Industrijska proizvodnja u BiH

- *Solidan rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH.*
- *Veći dio prerađivačke industrije zabilježio povećanje proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu.*
- *Poboljšanje u sektoru za proizvodnju električne energije bilo je ključno za rast ukupne industrijske proizvodnje u BiH.*

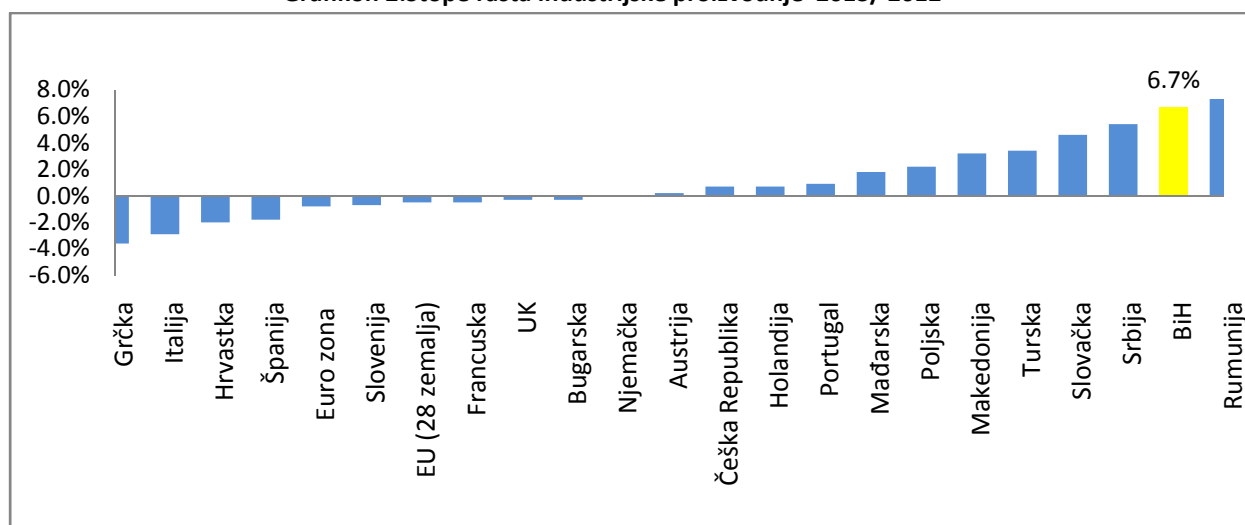
Kretanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini određeno je uzajamnim djelovanjem niza unutrašnjih i vanjskih faktora. U prethodnih nekoliko godina promjene domaće tražnje bile su manje značajne i odražavale su se ponajviše kroz energetske sektor, rudarstvo i veoma mali dio prerađivačke industrije, dok su dešavanja na izvoznim tržištima imala primarnu ulogu i praktički u potpunosti određivale kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Međutim preliminarni podaci BHAS-a za 2013. godinu daju nešto drugačiju sliku kada je u pitanju industrijska proizvodnja u BiH. Naime, prema preliminarinim podacima BHAS-a za 2013. godinu Bosna i Hercegovina je za razliku od glavnih trgovinskih partnera zabilježila iznenađujuće visok rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,7% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Međutim ova relativno visoka stopa rasta industrijske proizvodnje u odnosu na ostale zemlje u okruženju ostvarena je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvoza tokom 2013. godine.

Najznačajniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje ostvaren je u prerađivačkoj industriji i sektoru za proizvodnju električne energije koji su u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili povećanje proizvodnje od 9,5% odnosno 5,6%. S druge strane, sektor rudarstva tokom cijele godine

¹ Agencija za Statistiku BiH, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2013. godine“, Sarajevo, 25.01.2014.godine.

bilježi nešto niži nivo proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu i u periodu januar-decembar 2013. godine zabilježio je pad proizvodnje od 4%.

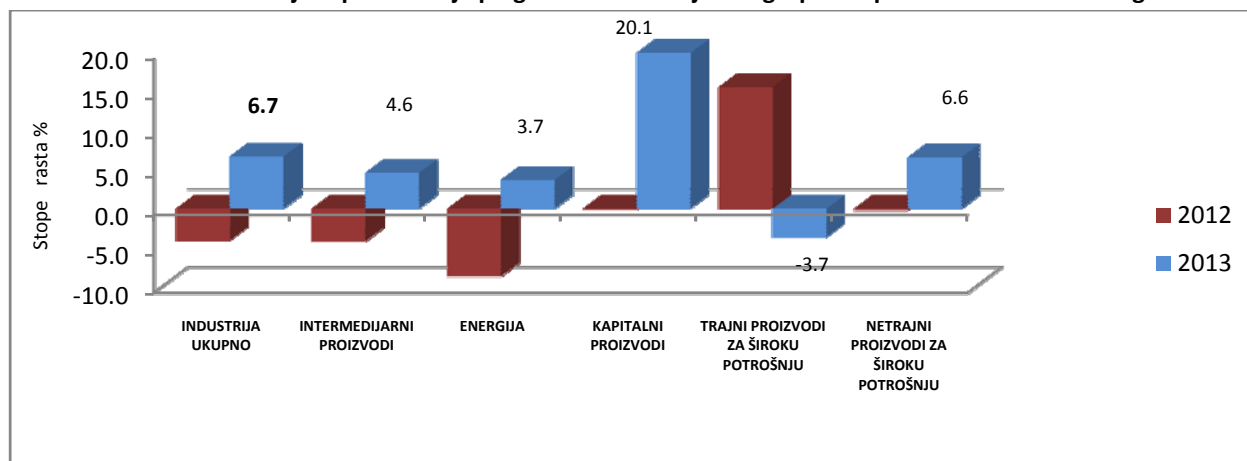
Grafikon 2: Stope rasta industrijske proizvodnje 2013/ 2012

Izvor: Eurostat i Nacionalni statistički zavodi

Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda, S tokom 2013. godine BiH je zabilježila rast proizvodnje u svim kategorijama izuzev u proizvodnji trajnih proizvoda za široku potrošnju gdje je zabilježeno godišnje smanjenje proizvodnje od 3,7%.² U poređenju sa prethodnom godinom najviša stopa rasta zabilježena je u kategoriji kapitalnih proizvoda i iznosila je oko 20% što je vjerovatno rezultat povećanja u proizvodnji automobilske komponente, mašina i uređaja te gotovih metalnih proizvoda u BiH. Najznačajniji doprinos rastu industrijske proizvodnje u BiH ostvaren je u kategoriji intermedijarnih proizvoda i energije koji čine 2/3 ukupne industrijske proizvodnje i ostvarile su godišnji rast proizvodnje od 4,6% odnosno 3,7% u odnosu na prethodnu godinu. Pобољшanje u proizvodnji hrane i tekstila rezultiralo je povećanjem proizvodnje netrajnih proizvoda za široku potrošnju od 6,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

Grafikon 3: Rast industrijske proizvodnje po glavnim industrijskim grupama proizvoda GIG- u 2013. godini

² **intermedijarni proizvodi**-(željezo, čelik, aluminij, rude metala i kamena, drvo, rezana građa, cement), **netrajni proizvodi za široku potrošnju**-(hrana i piće, duhan, odjeća, obuća, lijekovi), **energija**-(ugalj, koks, derivati nafte i električna energije), **kapitalni proizvodi**-(metalne konstrukcije, mašine i aparati, pumpe, kompresori, motorna vozila i rezervni dijelovi za automobile), **trajni proizvodi za široku potrošnju**-(namještaj, mašine, električni aparati i autodijelovi).

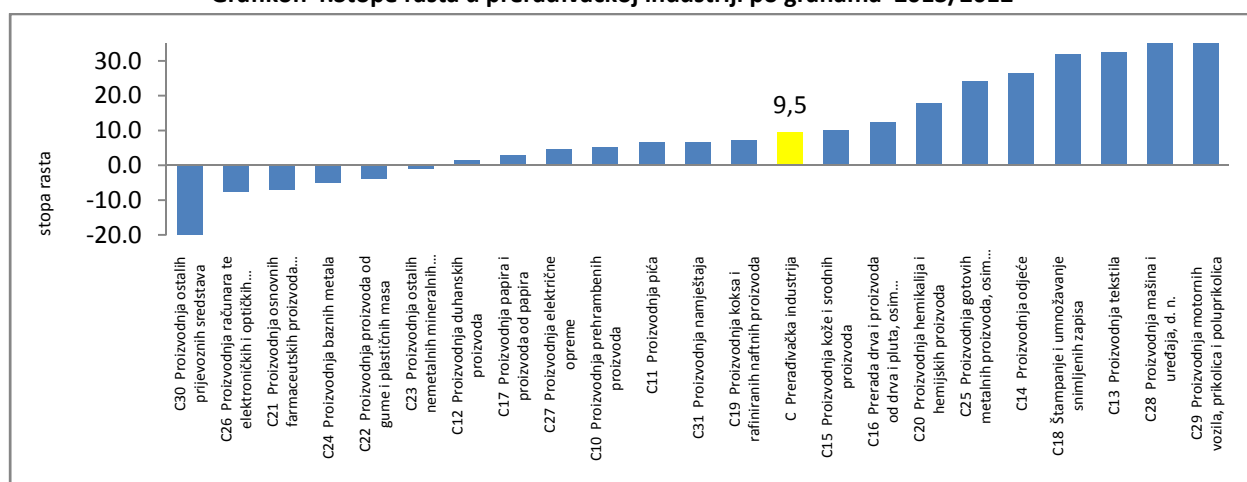
Rudarstvo u BiH

Sektor rudarstva u BiH koji ima veoma važnu ulogu u ukupnoj industrijskoj proizvodnji tokom 2013. godine ostvario je poslovne rezultate ispod prošlogodišnjeg nivoa. Prema podacima BHAS-a proizvodnja u ovom sektoru u periodu januar-decembar 2013. godine smanjena je za oko 4% u odnosu na isti period prethodne godine. Najveći negativni doprinos zabilježen je u rudnicima mrkog uglja i lignita koji su usljed nešto niže pogonske spremnosti u termoelektranama zabilježili godišnje smanjenje proizvodnje od 4,5%. S druge strane blaga stabilizacija u proizvodnji željeza i čelika pozitivno se odrazila na proizvodnju u rudnicima metala koji su zabilježili povećanje proizvodnje od oko 5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prerađivačka industrija u BiH

Prerađivačka industrija u BiH prilično je izvezno orjentisana i u proteklom periodu u velikoj mjeri je zavisla od kretanja na tržištima glavnih trgovinskih partnera. Tokom 2013. godine prerađivačka industrija nošena rastom izvoza ostvarila je povećanje proizvodnje od 9,5% u odnosu na prošlu godinu. Ovaj pokazatelj znatno više dobiva na značaju ako se ima u vidu činjenica da većina zemalja EU bilježi smanjenje proizvodnje u prerađivačkoj industriji (na nivou EU 28 pad je iznosio 0,5%). Ako se bh. prerađivačka industrija posmatra po granama evidentno je da je većina dominantnih industrijskih grana (drvena, hemijska, tekstilna, mašinska industrija i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda) tokom 2013. godine ostvarila rast proizvodnje u odnosu na isti period prethodne godine.³ S druge strane ako se u obzir uzme učešće u ukupnoj industrijskoj proizvodnji u BiH u navedenom periodu pojedinačno najviše je podbacila industrija baznih metala gdje je registrirano smanjenje proizvodnje od skoro 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje potražnje i pad svjetskih cijena metala od oko 8% u odnosu na prethodnu godinu negativno se odrazio na proizvodne procese u BiH.⁴ Tokom 2013. godine posebno je bila pogođena proizvodnja aluminijuma tako da su usljed pada cijena aluminijuma privredni subjekti u BiH značajno smanjili svoj obim proizvodnje. Stope rasta u prerađivačkoj industriji po granama prikazane su na grafikonu ispod:

Grafikon 4: Stope rasta u prerađivačkoj industriji po granama 2013/2012

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

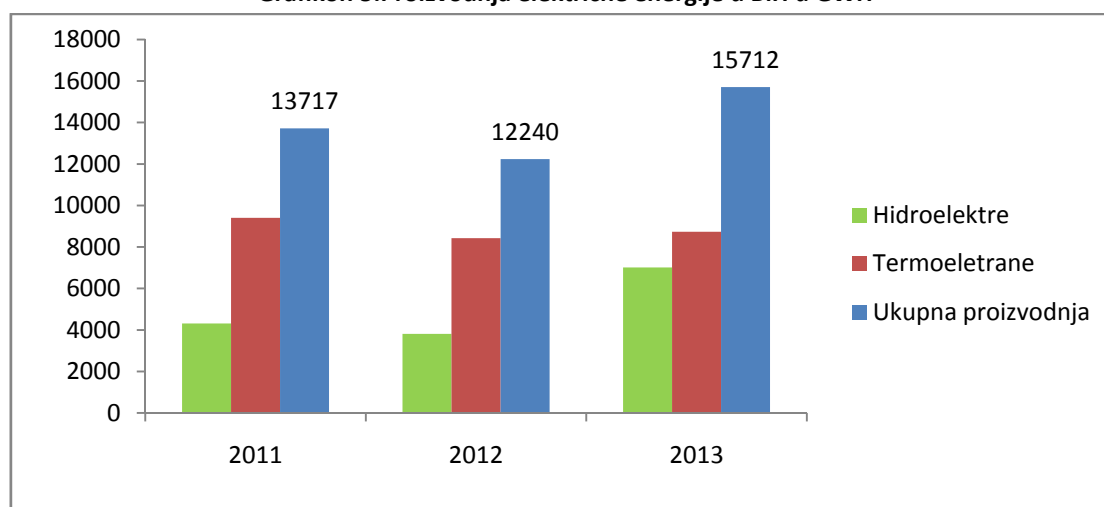
³ Industrijske grane su grupisane na način da **metalna industrija** uključuje (proizvodnja baznih metala, proizvodi od metala, proizvodnja mašina i uređaja i proizvodnja rezervnih dijelova za automobile), **drvena industrija** (prerada drveta i proizvoda od drveta, proizvodnja namještaja, proizvodnja celuloze i papira), **hemijska industrija** (proizvodnja hemijskih i farmaceutskih proizvoda), **prehrambena industrija** (proizvodnja hrane, pića i duhana).

⁴ World Bank, commodity prices data, January 06.2014.

Energetski sektor u BiH

Energetski sektor ima veoma važnu ulogu u ukupnoj strukturi industrijske proizvodnje u BiH i u proteklim godinama predstavljao je jedan od glavnih oslonaca njene stabilnosti. Pored industrije nafte naftnih derivata i koksa koje su ostvarile porast proizvodnje od oko 7%, tokom 2013. godine posebno se istakao sektor za proizvodnju električne energije gdje su ostvareni ohrabrujući poslovni rezultati. Tako je prema posljednjim dostupnim podacima NOSBiH-a ukupna proizvodnja električne energije u BiH u periodu januar-decembar 2013. godine iznosila 15 712 GWH što predstavlja povećanje od oko 30% u odnosu na isti period prethodne godine. Povoljne vremenske prilike te veoma dobra hidrološka situacija tokom godine rezultirali su rekordnim rastom proizvodnje u hidroelektranama što je bio i kjučni razlog ukupnog povećanja proizvodnje električne energije u BiH.⁵ Tako je ukupna proizvodnja električne energije u hidroelektranama skoro udvostručena u odnosu na isti period prethodne godine.⁶ S druge strane remontni radovi na termoelektranskim postrojenjima tokom 2013. godine negativno su utjecali na pogonsku spremnost termoelektrana što je rezultiralo samo blagim rastom proizvodnje od 3,7% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje ukupne proizvodnje u sektoru za proizvodnju električne energije rezultirao godišnjim rastom izvoza električne energije od preko 50% -(posmatrano u fizičkim jedinicama) što je poboljšalo sliku ukupnog bh. izvoza tokom 2013. godine. S druge strane bh. uvoz električne energije u navedenom periodu je smanjen za preko 30%. Što se tiče potrošnje električne energije u BiH, prema podacima NOSBiH-a ukupna potrošnja električne energije u 2013. godini smanjena je za oko 1% u odnosu na prethodnu godinu.⁷

Grafikon 5: Proizvodnja električne energije u BiH u GWH

Izvor: NOSBiH-Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini

⁵ Posmatra li se struktura ukupne proizvodnje električne energije u BiH za 2013. godinu hidroelektrane su učestvovala sa 44,4%, dok je učešće termoelektrana 55,6% ukupne proizvodnje električne energije. Poređenja radi tokom 2012. godine u ukupnoj proizvodnji električne energije termoelektrane su učestvovala sa 69%, dok je učešće hidroelektrana iznosilo 31%.

⁶ Prema podacima NOSBiH- proizvodnja električne energije u hidroelektranama za period januar- decembar 2013. godine iznosila je 6971 GWH, dok je u periodu januar –decembar 2012. godine iznosila 3815 GWH.

⁷ NOSBiH „Izveštaj o tokovima električne energije na prijenosnoj mreži u BiH za 2013 .godinu“, februar 2014. godine.

Tržište rada u BiH

- *Minorno smanjenje broja zaposlenih lica u BiH u 2013. godini. Broj nezaposlenih lica i dalje u porastu ali uz sporiji intenzitet rasta u odnosu na 2012. godinu.*
- *Prosječna primanja zaposlenih lica i penzionera u 2013. godini nisu se bitno mijenjala. Zanimljiva razlika između nominalnog i realnog rasta prosječne neto plate i penzije zbog stagnacije cijena u BiH.*

U BiH kao i u većini zemalja u regiji nije bilo pozitivnih dešavanja na tržištu rada u 2013. godini. U EU broj zaposlenih lica je smanjen za 0,4%⁸ g/g. Time je stopa nezaposlenosti u EU uvećana ukazujući da se većina zemalja u Evropi suočavala sa problemom zadržavanja postojećeg broja zaposlenih i kreiranju novih radnih mjesta. Iako su anketne stope nezaposlenosti u pojedinim zemljama smanjene u odnosu na 2012. godinu (Makedonija, BiH, Crna Gora, Srbija), ipak su i dalje izrazito visoke.

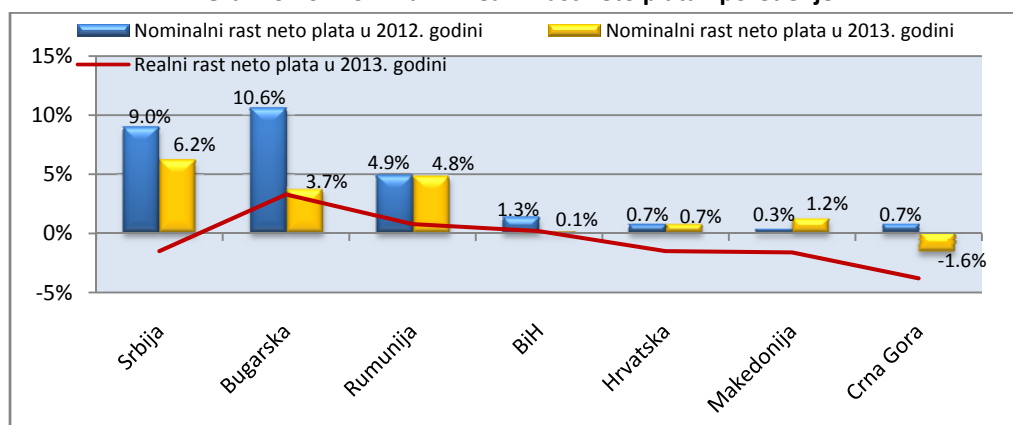
Tabela 1: Stope nazaposlenosti prema Anketi o radnoj snazi - poređenje

	2012.	2013. ⁹
Makedonija	31,0	29,1
BiH	28,0	27,5
Srbija	24,0	22,1
Crna Gora	19,7	19,5
Hrvatska	15,9	17,0
Bugarska	12,4	13,0
EU 28	10,5	10,9
Rumunija	7,0	7,2

Izvor: Ankete o radnoj snazi posmatranih zemalja, za EU 28 Eurostat

Usporen ekonomski rast je uticao na plate zaposlenih u EU kao i zemljama u regiji. Nepovoljan poslovni ambijent i skroman obim poslova u 2013. godini nisu pozitivno doprinijeli kretanju plata (grafikon ispod). Većina zemalja u regiji je registrovala nešto sporiji nominalni rast neto plata u odnosu na 2012. godinu, dok je realni rast bio znatno niži zbog rasta cijena (u Srbiji, Hrvatskoj, Makedoniji i Crnoj Gori negativan). Sve navedeno ukazuje da je kupovna moć u posmatranim zemljama i dalje prilično niska.

Grafikon 6: Nominalni i realni rast neto plata - poređenje

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja

⁸ Izvor: Evropska Komisija, Evropske ekonomske projekcije, zima 2014. godine.

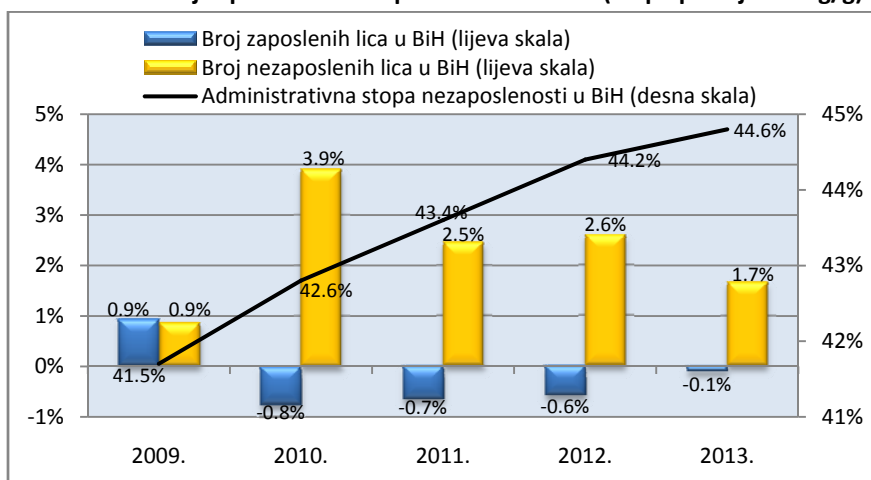
⁹ Periodi publikovanja ankete o radnoj snazi se razlikuju među zemljama. Podatak za EU 28 u 2013. godini je prosjek 12. mjeseci. Za Bugarsku i Rumuniju podaci se odnose na prosjek četiri kvartala; za Crnu Goru, Hrvatsku i Makedoniju na prva tri kvartala. Podatak za Srbiju je prosjek stopa nezaposlenosti od aprila i oktobra. U BiH anketa o radnoj snazi se sporovodi jednom godišnje.

Zaposlenost

U BiH je u 2013. godini registrovano minorno smanjanje broja zaposlenih lica (0,1% g/g), a prosječan broj zaposlenih je iznosio 686,1 hiljada. Intenzitet smanjenja broja zaposlenih je bio znatno slabiji u drugoj polovini godine zbog povećanja broja zaposlenih u K4 od 0,7% g/g. Kao i prethodne tri godine broj zaposlenih u javnom sektoru je uvećan, dok je broj zaposlenih u privatnom sektoru smanjen.¹⁰ Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih je u oblasti usluga odnosno prevoza i skladištenja (10,5%), građevinarstva¹¹ (5,7%) i trgovine na veliko i malo (0,7%). U okviru industrijske proizvodnje broj zaposlenih je smanjen u rudarstvu i djelatnosti električne energije. Međutim, zbog malog udjela, uticaj smanjenja broja zaposlenih u pomenutim djelatnostima na ukupan broj zaposlenih je bio zanemarljiv. Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji je uvećan za 1,2%.

Prosječan broj zaposlenih lica u FBiH u 2013. godini je smanjen za 0,5% g/g i iznosi 435,1 hiljada. Međutim, u posljednjem kvartalu broj zaposlenih u FBiH je uvećan¹². Najveće smanjenje broja zaposlenih je registrovano u građevinarstvu, trgovini na veliko i malo i finansijskim djelatnostima. U okviru industrijske proizvodnje broj zaposlenih je smanjen u rudarstvu i djelatnosti električne energije. U RS broj zaposlenih lica je uvećan za 0,2% g/g i iznosi 238,6¹³ hiljada zbog povećanja broja zaposlenih u septembru 2013. godine. Pored javnog sektora najveći doprinos rastu broja zaposlenih je bio u stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima, djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije i ostalim uslužnim djelatnostima. Međutim, i dalje je u pojedinim granama privatnog sektora u RS zabilježeno smanjenje broja zaposlenih lica naročito u građevinarstvu, trgovini na veliko i malo, prerađivačkoj industriji te rudarstvu.

Grafikon 7: Broj zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH (stope promjene % g/g)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, zavodi za zapošljavanje u BiH, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

Prosječan broj nezaposlenih lica u BiH je u 2013. godini uvećan za 1,7% u odnosu na 2012. godinu i iznosi 552,5 hiljada. Poređenjem stopa rasta po kvartalima primjećuje se da intenzitet rasta broja nezaposlenih u 2013. godini slabi (2,2% u K1 vs. 0,8% u K4). Sporijem rastu broja nezaposlenih

¹⁰ Javna uprava, zdravstvo i obrazovanje – javni sektor 1,4% g/g, privatni sektor -0,1%.

¹¹ Smanjenje broja zaposlenih u građevinarstvu može biti posljedica smanjenog obima izvršenih građevinskih radova bh. firmi u inostranstvu u 2013. godini za 17,9% g/g. Izvor: BHAS.

¹² Stopa rasta 0,3% g/g.

¹³ Broj zaposlenih u RS se objavljuje dva puta godišnje (mart i septembar). Prosječan broj zaposlenih u 2013. godini predstavlja prosjek marta i septembra.

najviše je doprinijelo smanjenje broja nezaposlenih u RS od 1,3% g/g sa prosječnim brojem nezaposlenih od 151,3 hiljada. Suprotno, u FBiH u 2013. godini prosječan broj nezaposlenih je uvećan 2,8% g/g i iznosi 388,7 hiljada. Ipak, stopa rasta broja nezaposlenih u FBiH u K1 je bila znatno veća nego u K4, što ukazuje na postepeno slabljenje priliva novoprijavljenih na evidenciju zavoda za zapošljavanje.

Posmatrajući broj nezaposlenih prema kvalifikacionoj strukturi primjećuje se da u RS najveći broj objavljenih sa zavoda za zapošljavanje je među KV i NKV licima, što je najviše uticalo na smanjenje ukupnog broja nezaposlenih u posmatranom entitetu. Suprotno, u FBiH najveći rast broja nezaposlenih u 2013. godini je u kategorijama VSS i SSS, a ukupan broj novoprijavljenih lica na zavode za zapošljavanje je veći za 3,9% g/g.

Zbog povećanja broja nezaposlenih administrativna stopa nezaposlenosti u BiH je uvećana i u 2013. godini iznosi 44,6%.¹⁴

Plate

Prosječna neto plata u BiH u 2013. godini se nije bitnije mijenjala u odnosu na 2012. godinu i iznosila je 827 KM. Nominalni i realni rast neto plate je bio gotovo jednak zbog stagnacije cijena (minorna deflacija). Prosječne plate u entitetima nisu imale isti trend u 2013. godini. U FBiH neto plata je skromno uvećana, ali je u RS smanjena, što je uvećalo razliku između entitetskih neto plata (835 KM vs. 808 KM respektivno).

Posmatrajući plate prema glavnim granama djelatnosti primjećuje se da je u okviru javnog sektora¹⁵ nominalni rast neto plata bio negativan (0,6% g/g). Niže plate u javnom sektoru u BiH su posljedica smanjenja neto plata u RS, jer je u FBiH zabilježen skroman rast neto plata za posmatrani sektor.

U okviru privatnog sektora ostvaren je skroman prosječan rast neto plata (0,5% g/g), ali je i dalje evidentno smanjenje plata posebno u građevinarstvu, trgovini na veliko i malo, te hotelima i restoranima.¹⁶ Posebno je zabrinjavajuće što su u ovim djelatnostima prosječne plate jedne od najnižih u BiH. Takođe u građevinarstvu i trgovini na veliko i malo broj zaposlenih je smanjen, a ¼ ukupno zaposlenih u BiH radi u pomenutim djelatnostima. Pored navedenih djelatnosti u privatnom sektoru u oba entiteta plate su smanjene u oblastima prevoza i skladištenja, stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima i ostalim uslužnim djelatnostima. Stope smanjenja neto plata u privatnom sektoru su bile izražajnije u RS nego u FBiH.

Najviša prosječna neto plata u BiH je zabilježena u finansijskim djelatnostima i osiguranju, dok je najniža u građevinarstvu.¹⁷

¹⁴ U 2012. godini administrativna stopa nezaposlenosti je iznosila 44,2%.

¹⁵ Javni sektor u anizi obuhvata javnu upravu, zdravstvo i obrazovanje.

¹⁶ Privatni sektor u analizi obuhvata sve djelatnosti osim javne uprave, zdravstva i obrazovanja. Prosječna neto plata u građevinarstvu je smanjena za 1,4% g/g, trgovini na veliko i malo 0,4%, hotelima i restoranima 0,9%.

¹⁷ Prosječna neto plata u finansijskim djelatnostima i osiguranju u 2013. godini je iznosila 1.336 KM, dok je u građevinarstvu 535 KM.

Tabela 2: Nominalni i relani rast prosječnih neto plata u BiH

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast			
2011.	2,2%	1,9%	3,2%
2012.	1,3%	1,3%	1,1%
2013.	0,1%	0,6%	-1,1%
Realni rast			
2011.	-1,4%	-1,7%	-0,7%
2012.	-0,8%	-0,8%	-1,0%
2013.	0,2%	0,8%	-1,1%

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski zavodi za statistiku

Penzije

Broj penzionera u BiH se tokom 2013. godine nastavio uvećavati uporedo sa smanjenjem broja zaposlenih. To je negativno uticalo na odnos između broja zaposlenih koji uplaćuju doprinose za PIO i penzionera čije se penzije većinski finansiraju iz pomenute kategorije prihoda.¹⁸ Prosječan broj penzionera u BiH u 2013. godini je iznosio 626,3¹⁹ hiljada sa međugodišnjom stopom rasta od 2,2%. Prosječna penzija u BiH u 2013. godini se nije značajnije mijenjala i iznosila je 337 KM, a realni i nominalni rast penzija je gotovo jednak zbog minornog smanjenja cijena (tabela ispod). Posmatrajući entitetske penzije primjećuje se da je prosječna penzija u FBiH manja za 0,8% g/g i iznosi 348 KM zbog prebacivanja određenog broja penzionera u isplatnu skupinu sa nižim koeficijentom.²⁰ U RS u posmatranoj godini došlo je do povećanje prosječne penzije²¹ od 1,9% koja iznosi 318 KM. Uporedo sa povećanjem prosječne penzije u RS je povećana i minimalna penzija (3,5% g/g) i od septembra 2013. godine iznosi 166 KM. U FBiH nije bilo promjene minimalne penzije (310,7 KM). Kao i prethodnih godina najveći broj isplaćenih penzija u BiH su starosne (oko 50%), a potom porodične i invalidske penzije.

Tabela 3: Nominalni i realni rast penzija u BiH

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast			
2011.	1,7%	2,6%	0,3%
2012.	-0,6%	0,6%	-2,6%
2013.	0,1%	-0,8%	1,9%
Realni rast			
2011.	-1,9%	-1,0%	-3,5%
2012.	-2,6%	-1,5%	-4,6%
2013.	0,2%	-0,6%	1,9%

Izvor: Penzioni fondovi u BiH, DEP kalkulacije

¹⁸ Odnos broja penzionera i zaposlenih lica je u 2013. godini u prosjeku iznosio 1:1,1.

¹⁹ Podatak je zbir ukupnog broja penzionera u oba penzionera fonda u BiH bez obzira na mjesto prebivališta lica koja primaju penzije.

²⁰ U analizi penzija u FBiH prema isplatnim skupinama registrovano je prebacivanja određenog broja korisnika iz isplatne skupine 3. (Uredba 2, Uredba 3, Zakon o pravima demobilisani borci, Zakon o pravima boraca i invalida i članova porodice) u isplatnu skupinu 6. (Zakon o prijevremenom povoljnijem penzionisanju, niži koeficijent isplate). Izvor: MIO/PIO FBiH.

²¹ Odluku o uvećanju penzija za 3,5% donijela je Vlada RS na 28. sjednici održanoj 26.09.2013. godine na osnovu člana 84a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o PIO RS.

II JAVNE FINANSIJE

Javne finansije BiH u 2013 godini je po svemu sudeći obilježio blagi deficit sektora opšte vlade praćen porastom vanjskog duga od 3,5%, ali i snažnim rastom njegovog servisiranja od 65,7%. Nažalost, nedostupnost konsolidovanih podataka za četvrti kvartal onemogućuje precizne zaključke (analiza za prva tri kvartala je urađena u prethodnoj publikaciji). Ipak, podaci UIO i poreskih uprava ukazuju na blagi pad javnih prihoda, dok devetomjesečni konsolidovani operativni izvještaj OMA-e ukazuje na još izraženije smanjenje tekućih rashoda.

Ipak, štednja sektora opšte vlade je najvjerovatnije bila nedovoljna da pokrije javne investicije čiji je prilično snažan rast (prije svega u FBiH) u velikoj mjeri bio finansiran povoljnim inostranim zaduživanjem. Ovo je po svemu sudeći dovelo do blagog deficita opšte vlade u 2013 godini. Deficit je bio praćen povećanjem vanjskog duga od 3,5% i to prije svega kao rezultat povećanja u FBiH od 5,6% (smanjenje od 0,7% u RS). Povećanje duga uprkos skoku obaveza servisiranja vanjskog duga (od 65,7%) ukazuje da se nova zaduživanja u najvećoj mjeri vrše u svrhu refinansiranja postojećeg duga. Nažalost slika o kretanju ukupne zaduženosti opšte vlade je nepotpuna zbog nepotpunih podataka o unutrašnjem zaduživanju (u vrijeme pisanja) koje posljednjih godina intenzivno dobiva na značaju. Tako su na primjer, bankarski zajmovi opšte vlade (prema podacima CBBiH) za svega sedam godina narasli sa 69 miliona KM u 2006. na 903 miliona na kraju 2013 godine.

Pored toga, unutrašnje zaduživanje kroz izdavanje hartija od vrijednosti takođe postaje sve popularnije bez obzira na prilično nepovoljne komercijalne uslove u odnosu na vanjsko zaduživanje.

Indirektni porezi

Po pitanju indirektnih poreza, 2013 godina je obilježena smanjenjem neto prihoda na JR UIO od 2,1% i još većim padom sredstava namjenjenih budžetima (od 7,2%) preostalih nakon izmirenja rezervi na JR i servisiranja vanjskog duga. Do ovoga je došlo kao rezultat značajnog povećanja povrata sa JR od 12,8% uprkos stagnaciji bruto prihoda od indirektnih poreza (neznatan rast od 0,2%), te skoka obaveza servisiranja vanjskog duga od skoro 50%. Time je udio povrata u bruto prihodima povećan sa 15% u 2012. na 16,7% u 2013. godini što je rekord od uspostavljanja JR UIO.

Slabi bruto prihodi su po svemu sudeći bili posljedica slabe finalne potrošnje u 2013., dok bi se rast povrata u ovim okolnostima mogao djelomično objasniti značajnim rastom robnog izvoza od 6,6% koji u najvećoj mjeri iziskuje povrate. Do smanjenja neto prihoda od indirektnih poreza je najviše dovelo smanjenje prihoda PDV-a (1,9%) i akciza na duhan i duhanske prerađevine (4,1%). Ipak, najlošiju vijest sa stanovišta budžeta predstavlja pomenuti rast servisiranja vanjskog duga.

Naime, zahvaljujući tome je udio budžeta u raspodjeli sredstava sa JR nakon podmirivanja rezervi i međunarodnih obaveza zemlje pao (sa 76,9% u 2012.) na rekordno nizak nivo od 71,3%. Ne tako davno 2010 godine, budžeti su učestvovali sa 81,2% u raspodjeli nakon čega slijedi sve intenzivniji negativan trend.

Tabela 4: Rast prihoda od indirektnih poreza

	2013 struktura	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
							K1	K2	K3	K4
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	-11,8	6,9	6,3	-0,1	0,2	0,6	4,3	-3,5	-0,3
Povrati	16,9	-21,0	-1,6	21,2	0,2	12,8	16,0	13,8	9,1	12,4
Neto prihodi - prikupljeno	83	-10,0	8,4	4,0	-0,1	-2,1	-2,4	2,7	-5,7	-2,5
PDV	53	-9,3	6,0	5,0	0,5	-1,9	-2,0	-0,9	-3,0	-1,6
Carine	4	-47,2	-13,2	-7,4	-18,5	-5,6	-2,7	-9,5	-8,0	-1,7
Akize	22	6,4	17,4	7,9	2,8	-2,5	-4,0	14,3	-11,4	-8,0
Putarine	5	32,0	22,2	-5,3	-1,3	-0,1	-7,9	4,0	-0,2	2,4
Ostali prihodi	0	-7,9	-2,7	-2,7	-1,7	1,9	4,4	-1,4	-3,7	8,8
Neusklađeni prihodi	0	-80,3	409,2	-67,2	-70,4	99,9				
Raspoloživo za raspodjelu	100,1	-11,7	6,8	6,3	0,0	0,1	0,3	4,6	-3,5	-0,5
Minimalne rezerve	17,1	-20,1	-0,8	20,7	0,2	12,6	16,1	12,7	9,0	12,9
Budžeti	82,9	-10,1	8,1	4,1	-0,1	-2,1	-2,8	3,2	-5,6	-2,8
Servisiranje vanjskog duga	11,6	5,6	23,4	12,9	37,2	47,5	76,7	68,6	49,9	24,7
FBiH	7,5	8,9	25,0	12,5	37,8	51,0	87,3	68,3	53,1	29,5
RS	4,0	0,4	20,8	13,7	36,1	41,1	60,3	69,4	44,5	15,3
BD	0,0	3,8	-6,6	-3,2	19,7	474,5	0,0	7,4	-2,1	2.252
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	71,3	-10,9	7,2	3,5	-2,8	-7,2	-7,0	-4,1	-9,6	-7,6
Institucije BiH	12,7	8,0	-5,5	0,0	8,9	0,0	5,9	0,6	-5,8	0,4
FBiH	37,2	-14,4	9,7	3,2	-6,0	-7,7	-9,9	-2,7	-9,3	-8,9
RS	18,9	-13,4	10,2	5,9	-2,8	-11,0	-9,5	-10,4	-13,0	-10,6
BD	2,4	-13,6	10,2	4,9	-1,5	-2,9	-4,4	3,6	-5,6	-5,2

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Direktni porezi i doprinosi

Prema podacima entitetskih poreskih uprava, u 2013 je na nivou BiH ostvaren rast prihoda direktnih poreza, doprinosa i ostalih prihoda od 2,4%. Najzaslužniji za taj rast je bio rast prihoda od taksi, kazni i naknada od 9,5% pri čemu je FBiH imala glavnu ulogu. U isto vrijeme, direktni porezi bilježe manje od upola skromniji rast (od 4,2%), dok je rast doprinosa bio tek neznan (0,7%). Povećanje direktnih poreza je ostvareno u oba entiteta sa nešto višom stopom (od 5,3%) u RS. S druge strane, skroman rast doprinosa od 1% je ostvaren u FBiH, dok je u RS zabilježena stagnacija. Naime, u ovom entitetu je rast prihoda PIO od 2,5% potpuno neutralisan smanjenjem doprinosa za zdravstveno osiguranje (3,1%).

Tabela 5: Rast direktnih poreza, taksi, kazni, naknada i doprinosa u %

Naziv prihoda	FBiH jan-dec			RS jan-dec			BiH jan-dec		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2012	2013		2012	2013		2012	2013	
Direktni porezi	494,0	509,8	3,2	411,3	433,3	5,3	905,3	943,1	4,2
Porez na dohodak	271,9	277,4	2,0	258,9	263,2	1,6	530,8	540,6	1,8
Porez na dobit	148,7	151,0	1,6	125,9	134,4	6,7	274,6	285,4	3,9
Porezi građana	72,2	80,1	11,0	15,3	24,1	57,8	87,5	104,2	19,2
Ostali porezi	1,2	1,2	3,7	11,2	11,6	3,7	12,4	12,8	3,7
Ostale takse, kazne i naknade	399,3	453,0	13,4	297,5	310,1	4,2	696,9	763,1	9,5
Doprinosi	2.621,4	2.648,9	1,0	1.307,5	1.308,2	0,1	3.928,9	3.957,1	0,7
PIO	1.445,6	1.455,8	0,7	697,3	714,5	2,5	2.142,9	2.170,3	1,3
Zdravstvo	1.057,7	1.072,8	1,4	516,3	500,3	-3,1	1.574,0	1.573,1	-0,1
Nezaposleni	118,1	120,3	1,8	36,4	36,2	-0,7	154,5	156,4	1,2
Dječija zaštita			-	54,0	53,3	-1,2	54,0	53,3	-1,2
Zapošljavanje invalida			-	3,6	3,9	10,5	3,6	3,9	10,5
UKUPNO	3.514,7	3.611,7	2,8	2.016,4	2.051,6	1,7	5.531,1	5.663,3	2,4

Izvori: Entitetske poreske uprave

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- U BiH je u 2013. godini zabilježena deflacija od 0,1% g/g.
- Niže cijene nafte i gasa na svjetskom tržištu kao i niže cijene hrane u drugoj polovini godine najviše doprinijele deflaciji u BiH.

U BiH je u 2013. godini zabilježena deflacija od 0,1% g/g. Niže cijene energenata (nafte i gasa) kao i stabilne cijene hrane na svjetskom tržištu imale su značajan uticaj na kretanje cijena u BiH. Cijene nafte (brent) su u prosjeku u 2013. godini bile niže za 2,8% u poređenju sa 2012. godinom.²² Slično je i sa cijenama gasa koje su u 2013. godini smanjene za 6,6% g/g. Analogno spomenutom, u BiH je takođe zabilježeno smanjenje cijena pomenutih energenata. U kategoriji transporta (gdje dominantan udio pripada gorivima i mazivima) zabilježeno je smanjenje cijena od 1,1% g/g prvenstveno zahvaljujući nižim cijenama nafte.

U kategoriji stanovanja, vodosnabdijevanja, el. energije i dr. energenata cijene su uvećane za 0,8%. U 2013. godini nije bilo poskupljenja električne energije. Cijene gasa u BiH su bile niže za 2,1% g/g zahvaljujući smanjenju cijena gasa od oktobra 2013. godine.²³ Izuzetak su cijene vode koje su uvećane za 5,2% g/g zbog povećanja cijena od avgusta 2013. godine.²⁴ Takođe, cijene iznajmljivanja stanova su uvećane.

Iako sa skromnim udjelom u CPI indeksu kategorije odjeće, obuće i zdravstva su takođe doprinijele smanjenju opšteg nivoa cijena u BiH. Cijene obuće i odjeće su smanjene za 9% g/g²⁵, dok su u zdravstvu smanjene za 1,7% g/g zbog jeftinijih medicinskih i farmaceutskih proizvoda.

Cijene u kategoriji hrane i bezalkoholnih pića u 2013. godini su ostale nepromijenjene u odnosu na 2012. godinu. Svjetske cijene hrane su u posmatranoj godini zabilježile umjeren međugodišnji rast²⁶ zahvaljujući rastu cijena u prvoj polovini godine, dok je u drugoj polovini godine zabilježeno smanjenje cijena hrane (povoljni vremenski uslovi). Slično je i sa bh. cijenama hrane koje su u 2013. godini povećane 0,3% g/g, pri čemu je u K4 zabilježeno smanjenje cijena ove kategorije.

Jedina kategorija u kojoj je registrovan brži rast cijena (6,4% g/g) je alkohol i duvan zbog poskupljenja cigareta (povećanja akciza na početku 2013. godine).²⁷

²² Izvor: MMF baza podataka.

²³ Vlada FBiH je usvojila novu nabavnu cijenu gasa od oktobra 2013. godine koja je niža za 8% g/g. Izvor: http://www.sarajevogas.ba/nize_cijene_gasa.html

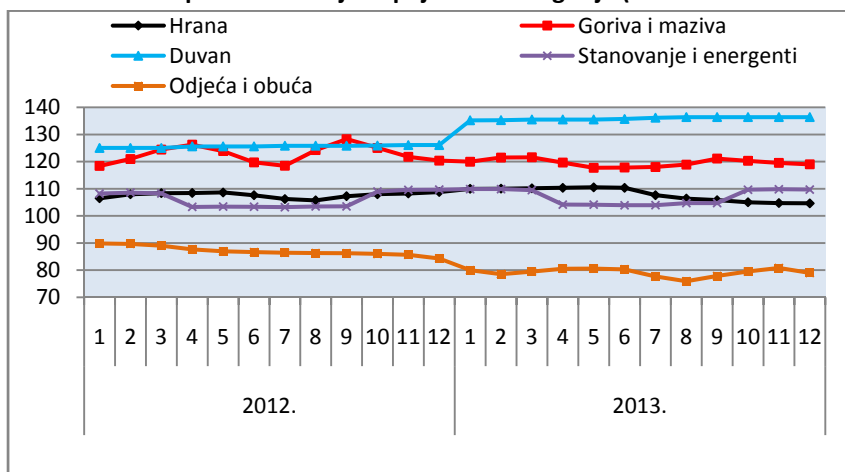
²⁴ U FBiH od avgusta 2013. godine cijene u kategoriji vodosnabdijevanje i različite komunalne usluge su uvećane za 7,7% m/m.

²⁵ Zbog promjene metodologije u skladu sa preporukama MMF-a, direktno su korigovani podaci u odjeljku 3 te indirektno, kroz ponder, ukupan indeks kad je u pitanju godišnja stopa promjene. Ove korekcije su neophodne da bi se realnije prikazale promjene nivoa cijena na koje je uticala promjena metodologije. Izvor: BHAS.

²⁶ 1,1% g/g, izvor MMF baza podataka.

²⁷ Detaljnije o poskupljenju cijena cigareta u BiH u Ekonomskim trendovima za prvi kvartal 2013. godine.

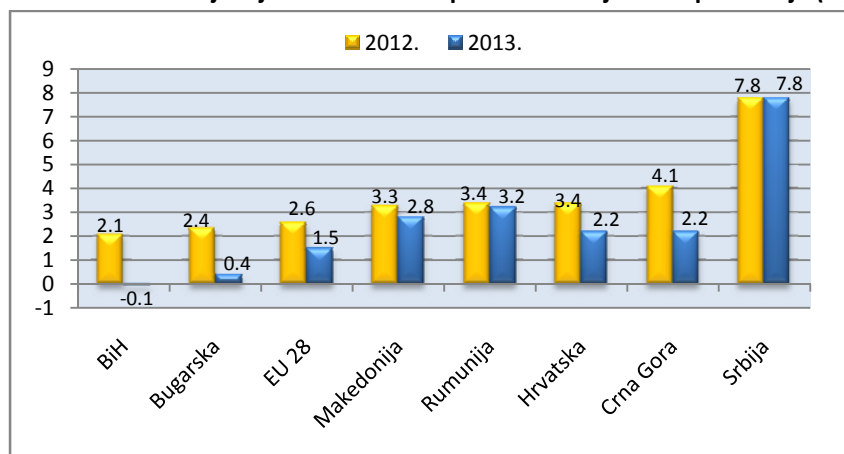
Grafikon 8: Indeks potrošačkih cijena pojedinih kategorija (bazni indeks 2010=100)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U 2013. godini u EU 28 kao i zemljama u regiji je zabilježen sporiji rast cijena u poređenju sa 2012. godinom. BiH je jedina registrovala smanjenje cijena (grafikon ispod).

Grafikon 9: Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena²⁸ – poređenje (%)

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja, za EU 28, Rumuniju i Bugarsku Eurostat

Razvoj monetarnog sektora

Za razliku od 2012. godine, u 2013. godini zabilježen je pozitivan trend kretanja pričuvnog novca. Iako i gotovina izvan monetarnih vlasti kao i depoziti koji ulaze u njegov sastav imaju pozitivan rast, pručuve banaka, kao najveća komponenta, utjecale su na rast pričuvnog novca. Krajem godine pričuveni novac iznosio je 6,4 mlrd. KM, a taj iznos veći je za 10,3% u odnosu na 2012. godinu.

Nastavak rasta depozita doveo je do rasta ukupne novčane mase u 2013. godini. Ukupna novčana masa u promatranom razdoblju iznosila je 16,1 mlrd. i veća je za 7,9% u odnosu na godinu ranije. Svi depoziti koji ulaze u sastav novčane mase imali su pozitivno godišnje kretanje u promatranjoj godini.

²⁸ Za EU 28, Bugarsku, Rumuniju harmonizirani indeks potrošačkih cijena.

Tabela 6: Kretanje monetarnih agregata u BiH (u mil. KM, na kraju razdoblja)

Razdoblje	Pričuvni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa
	1	2	3	4=2+3
2011.	5.848,9	6.185,5	8.232,7	14.418,2
2012.	5.801,7	6.142,7	8.767,8	14.910,5
2013.	6.401,0	6.696,1	9.398,8	16.094,8
Stopa rasta g/g				
2011.	-0,9%	4,8%	6,5%	5,8%
2012.	-0,8%	-0,7%	6,5%	3,4%
2013.	10,3%	9,0%	7,2%	7,9%

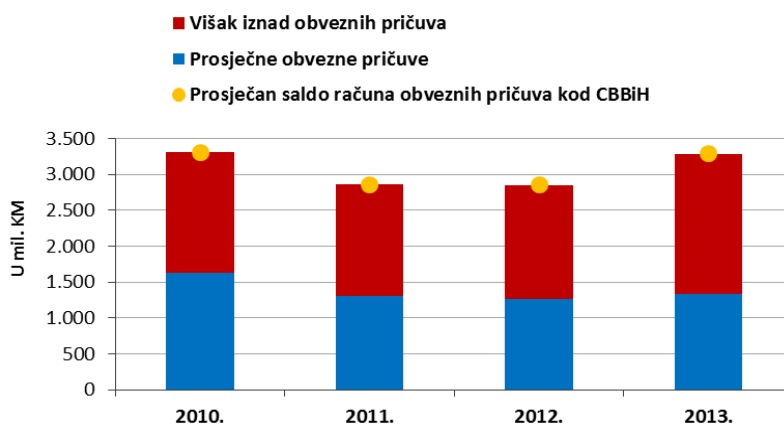
Izvor: Centralna banka BiH

Budući da su i pričuvni novac i ukupna novčana masa zabilježili rast u 2013. godini, s tim da je godišnji rast pričuvnog novca nešto brži od rasta ukupne novčane mase, novčana multiplikacija iznosila je 2,51 i nešto je sporija u odnosu na godinu ranije (2,57).

U 2013. godini zabilježena je i manja deflacija, pa je tako i brzina optjecaja novca bila nešto manja u odnosu na 2012. godinu. Brzina optjecaja novca za 2013. godinu iznosila je 1,75²⁹, dok je za godinu ranije iznosila 1,82.

Kao što je već navedeno, ukupne pričuve banaka kod CBBiH, odnosno prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH povećan je u odnosu na 2012. godinu. Na kraju 2013. godine prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH iznosio je 3,3 mlrd. KM i veći je za 15,2% u odnosu na 2012. godinu. I obvezne pričuve i višak iznad obveznih pričuva doveli su do povećanja ukupnih bankarski pričuva kod CBBiH, s tim da je višak iznad obvezne pričuve imao ubrzan rast (23,3% g/g), dok je rast obveznih pričuva bio znatno manji (4,9% g/g).

Grafikon 10: Prosječan saldo računa obveznih pričuva

Izvor: CBBiH

Stopa obvezne pričuve nije zabilježila promjene i iznosila je 8,5%, dok je implicitna stopa obvezne pričuve iznosila 21,1%.

²⁹ BDP korišten za izračun brzine optjecaja novca za 2013. godinu je projekcija DEP-a.

Devizne pričuva

Rast deviznih pričuva u 2013. godini bio je brži u odnosu na prošlu godinu. U promatranoj godini zabilježen je pozitivan rast izvoza, a manji pad uvoza uzrokovanog oslabljenom domaćom potražnjom. Pored ovoga, BiH je primila četiri tranše od MMF po osnovu četvrtog „Stand by“ aranžmana koji je BiH potpisala s MMF 2012. godine³⁰. Pomenuta dešavanja utjecala su na pozitivan rast bruto deviznih pričuva koje su na kraju 2013. godine iznosile 7,1 mlrd. KM. Zabilježena stopa promjene iznosila je 8,6% g/g.

Tabela 7: Struktura deviznih pričuva (u mil. KM na kraju razdoblja)

Razdoblje	Zlato	Držanje SDR	Inozemna valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
2012.	159	5	133	2.335	0	3.877	6.509
2013.	164	3	92	2.218	0	4.592	7.068
Učešće u deviznim pričuvama							
2013.	2,3%	0,0%	1,3%	31,4%	0,0%	65,0%	100,0%
Stopa rasta g/g							
2013.	3,2%	-40,0%	-31,2%	-5,0%	-	18,4%	8,6%

Izvor: CBBiH

Nastavljen je trend investiranja u vrijednosne papire, pa je tako njihovo učešće iznosilo 65,0%, dok je u istom razdoblju prošle godine iznosilo 59,6%. Potom slijede depoziti nerezidenata čije je učešće iznosilo 31,4% što je 4,5 postotnih bodova manje nego 2012. godine. Zlato i specijalna prava vučenja imaju zanemarivo učešće u bruto deviznim pričuvama u odnosu na dvije prethodno pomenute stavke.

Razina deviznih pričuva bila je dovoljna da se ispoštuju zahtjevi valutnog odbora, odnosno pokrivenost pričuvnog novca (M0) deviznim pričuvama iznosila je 110,4%, dok je pokrivenost novčane mase iznosila 43,9%. Također, devizne pričuve bile su dovoljne za financiranje 6,1 mjeseci prosječnog uvoza roba i usluga u BiH³¹.

Bankarski sektor u BiH

BiH je u 2013. godini ostvarila više nego skroman ekonomski rast. Može se reći da je samo zaustavljen negativan rast iz 2012. godini. S jedne strane, zabilježen je rast industrijske proizvodnje i izvoza, dok je s druge strane smanjenje domaće potražnje dovelo do pada uvoza. Na tržištu rada još uvijek su prisutni negativni trendovi u vidu pada broja zaposlenih, a rasta broja nezaposlenih osoba, dok je prosječna neto plaća ostala gotovo nepromijenjena.

³⁰ Ukupno su sve tranše u 2013. godini iznosile 152,2 mil. SDR (cca. 339,4 mil. KM). Izvor: CBBiH, „Stand-by aranžmani BiH s MMF-om“, pristupljno 26.2.2014. godine http://www.cbbh.ba/files/mfi_suradnja/mmf/stand_by_aranzmani_hr.pdf

³¹ Izvor za devizne pričuve i ukupan uvoz je CBBiH.

Broj poslovnih banaka koje posluju u BiH u 2013. godini smanjio se za jednu banku kojoj je, zbog nemogućnosti dokapitalizacije i nakon bezuspješnih pokušaja prodaje ili spajanja, oduzeta dozvola za rad³².

Bankarski sektor BiH nakon tri godine ponovno je poslovao s negativnim rezultatom. Prema preliminarnim podacima, ukupan finansijski rezultat iznosio je -25,2 mil. KM³³. Rast neamatnih rashoda, prije svega troškova pričuva za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne i dr. gubitke, doveli su do rasta ukupnih rashoda od 13,6% g/g. U isto vrijeme, ukupni prihodi bilježe smanjenje od 0,9% g/g. Pad prihoda od kamata po kreditima i poslovima lizinga³⁴ najviše su doprinijeli padu ukupnih prihoda. Slaba kreditna aktivnost, praćena povećanjem nekvalitetnih kredita u kreditnom portfoliju uzrok su lošeg poslovanja u 2013. godini. Pored ovoga, zabilježeno je i manje smanjenje efektivne kamatne stope na ukupne kredite. Slaba kreditna aktivnost odraz je slabe potražnje s jedne strane, i rigidnosti banaka s druge strane. U vremenu slabe domaće potražnje, i potražnja za kreditima stagnira ili opada. Također, zbog nestabilnog ekonomskog rasta i razvoja, otežana je i procjena rizika kreditiranja od strane banaka, što dovodi do slabe ponude kredita.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju 2013. godine iznosila je 23,5 mlrd. KM³⁵ i veća je u odnosu na 2012. godinu za 5,1%. Na strani aktive zabilježen je rast pričuva i inozemne aktive, kao i skroman rast kredita. S druge strane, na strani pasive rast bilježe sve stavke izuzev depozita centralne vlade, kredita i inozemne pasive. Inozemna aktiva poslovnih banaka krajem godine zaustavila je višegodišnji pad i zabilježila stopu promjene od 5,2% g/g, zahvaljujući prvenstveno rastu ostalih depozita nerezidenata u stranoj valuti, kao i ulaganju u vrijednosne papire (osim dionica) u stranoj valuti. Ove dvije stavke čine najveći dio inozemne aktive, 59,3%, i zajedno su ostvarile rast od 11,6% g/g. S druge strane, inozemna pasiva nastavila je višegodišnji pad koji je u 2013. godini iznosio -6,3% g/g. Dvije najveće kategorije inozemne pasive jesu ostali depoziti nerezidenata u stranoj valuti (40,8%), kao i krediti nerezidenata u stranoj valuti (47,1%) i obje kategorije bilježe višegodišnje smanjenje.

U 2013. godini bh. bankarski sektor održao je adekvatnu razinu kapitala. Adekvatnost kapitala bh. bankarskog sektora iznad je zakonski propisanog minimuma i iznosi 16,6%.

Bankarski sektor u BiH unazad nekoliko godina ima probleme u naplati svojih potraživanja što se odrazilo i na kvalitetu kreditnog portfolija koja se pogoršala u 2013. godini. Nekvalitetni krediti povećali su svoje učešće u ukupnim kreditima plasiranih fizičkim i pravnim osobama za 1,9 postotnih bodova.

Tabela 8: Kvaliteta kreditnog portfolija

Razdoblje	A	B	C	D	E (nenaplativi kreditni)	C-E (nekvalitetni kreditni)
I-XII 2012.	76,7%	10,0%	3,5%	4,1%	5,6%	13,2%
I-III 2013.	76,2%	10,1%	3,8%	4,3%	5,7%	13,8%
I-VI 2013.	76,4%	9,3%	4,1%	4,5%	5,7%	14,3%
I-IX 2013.	76,1%	9,0%	4,3%	4,7%	5,9%	14,9%
I-XII 2013.	76,2%	8,7%	4,1%	4,5%	6,5%	15,1%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

³² Izvor: Agencija za bankarstvo FBiH, priopćenje za javnost „Ukinuta dozvola za rad Postbanci BH Poštanskoj banci d.d.Sarajevo“, pristupljeno 3.3.2014. godine <http://fba.ba/index.php?page=article&id=500>.

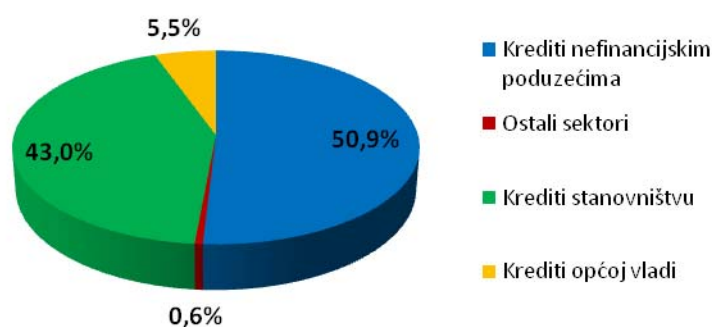
³³ Ukupan finansijski rezultat, ukupni prihodi i rashodi i ostali podaci iz izvješća o dobitku i gubitku su nekonsolidirani podaci. Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

³⁴ Lizing čini zanemariv dio poslovanja banaka, pa podatak više govori o prihodima od kamata po kreditima.

³⁵ Podaci iz konsolidirane bilance stanja poslovnih banaka, kao i podaci o sektorskoj strukturi kredita i depozita su podaci CBBiH.

Ukupni krediti u 2013. godini iznosili su 16,4 mlrd. KM i veći su 3,0% g/g. Sektorska struktura kredita nije se bitnije mijenjala u odnosu na prethodnu godinu, pa tako krediti plasirani sektoru nefinancijskih poduzeća i sektoru stanovništva čine 93,9% ukupno plasiranih kredita.

Grafikon 11: Sektorska struktura kredita u 2013. godini

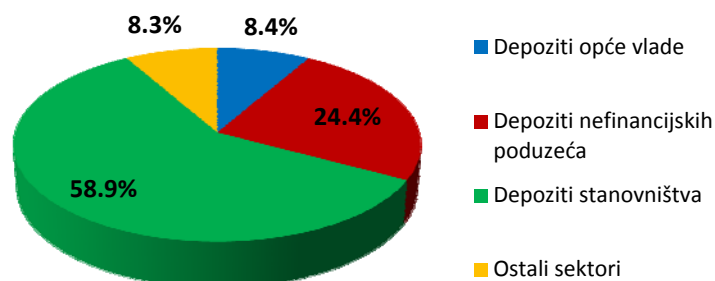

Izvor: CBBiH

Kreditni sektoru nefinancijskih poduzeća bilježe rast od 1,6% g/g što predstavlja usporavanje od 2,7 postotnih bodova u odnosu na prethodnu godinu. Na kraju 2013. godine krediti plasirani ovom sektoru iznosili su 8,4 mlrd. KM. U istom razdoblju krediti plasirani sektoru stanovništva iznosili su 7,1 mlrd. KM i veći su u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 3,9%. Za razliku od kredita nefinancijskim poduzećima, krediti ovom sektoru bilježe nešto brži rast u odnosu na 2012. godinu (2,6 postotnih bodova). Krediti općoj vladi bilježe nastavak usporavanja rasta iz prošle godine (22,6 postotnih bodova). Na kraju 2013. godine krediti plasirani ovom sektoru iznosili su 902,9 mil. KM, a stopa rasta 9,2% g/g.

Za razliku od kredita, ukupni depoziti bilježe brži rast koji je generiran prvenstveno rastom depozita sektora stanovništva. Ukupni depoziti na kraju godine iznosili su 14,3 mlrd. KM, dok je rast iznosio 6,9% g/g. Značajnijih promjena u sektorskoj strukturi nema, pa tako depoziti sektora stanovništva čine najveći dio ukupnih depozita na bankama u BiH.

Grafikon 12: Sektorska struktura depozita u 2013. godini

Izvor: CBBiH

Depoziti stanovništva u promatranom razdoblju iznosili su 8,4 mlrd. KM i veći su za 9,3% g/g. Od 2010. godine postoji trend povećanja neto štednje ovog sektora, pa je tako na kraju 2013. godine

iznosila 1,3 mlrd. KM³⁶. Veća sklonost ovog sektora ka štednji nego potrošnji učinila je sektor stanovništva finansijski suficitarnim sektorom. Sektor nefinancijskih poduzeća također je zabilježio pozitivnu stopu promjene (7,9% g/g), ali na umanjenu osnovicu iz prethodne godine. Krajem 2013. godine depoziti ovog sektora iznosili su 3,5 mlrd. KM. Depoziti opće vlade su nastavili negativan trend rasta (-11,9% g/g) i spustili se na iznos od 1,2 mlrd. KM. Konstantno smanjenje, praćeno zaduživanjem ovog sektora kod banaka, dovelo je do pada neto štednje ovog sektora što je prikazano u tabeli ispod. Ostali sektori³⁷ na bankama drže sredstva u iznosu od 1,2 mlrd. KM i zabilježili su rast od 10% g/g.

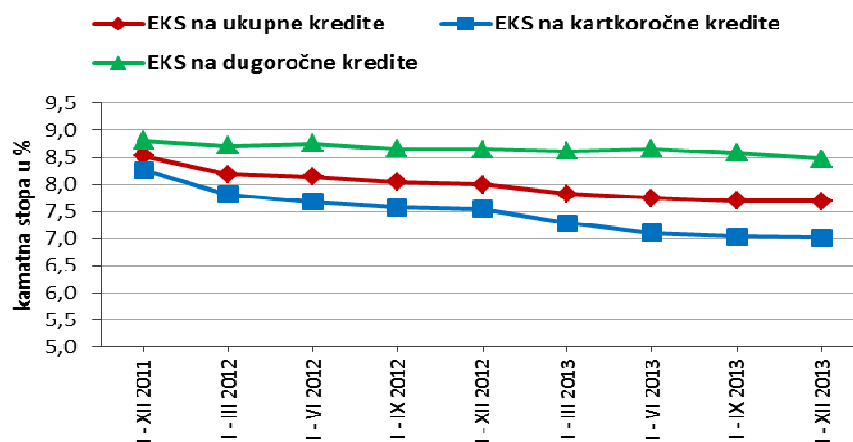
Tabela 9: Neto štednja po sektorima (u mil. KM na kraju razdoblja)

Razdoblje	Opća vlada	Nefinancijska poduzeća ukupno	Stanovništva	Ostali
2010.	1.220	-3.590	160	780
2011.	860	-3.717	347	936
2012.	492	-4.184	861	976
2013.	259	-4.816	1.302	1.094

Izvor: CBBiH

Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite zabilježila je smanjenje od 0,32 postotna boda i iznosila je 7,69%. Ponderirana prosječna EKS na kratkoročne kredite u promatranom razdoblju iznosila je 7,03%, a na dugoročne kredite iznosila je 8,48%.

Grafikon 13: Kretanje kamatnih stopa na kredite u BiH³⁸

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

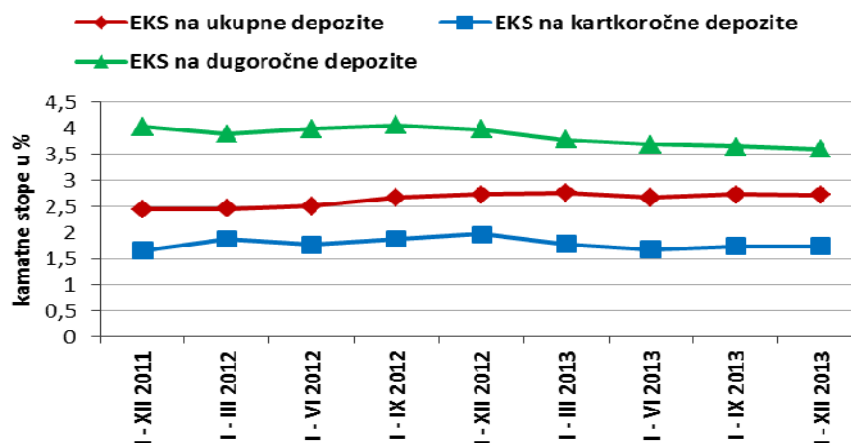
³⁶ Neto štednja predstavlja razliku između depozita i kredita određenog sektora.

³⁷ U kategoriji ostali sektori nalazi se sektor ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali. Nefinancijska poduzeća obuhvaćaju nefinancijska privatna i nefinancijska javna poduzeća. Sektor opće vlade obuhvaća sve razine vlada u BiH.

³⁸ Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite za cijelu BiH (kao i kratkoročna i dugoročna EKS za BiH) dobivena je ponderiranim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite u FBiH. Kao ponderi su korištena učešća ukupnih novoodobrenih kredita u FBiH i RS u ukupnim novoodobrenim kreditima u BiH. U novoodobrenim kreditima u određenom razdoblju uključeni su i prolongirani i restrukturirani krediti, kao i prekoračenja po računima. Podaci o iznosu kredita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u Dodatku.

Ponderirana prosječna EKS na ukupne depozite za 2013. godinu iznosila je 2,72% i zadržala se na gotovo istoj razini kao i prethodne godine (zabilježeno je smanjenje od svega 0,01 postotni bod). Ponderirana prosječna EKS na kratkoročne depozite iznosila je 1,7%, dok je na dugoročne iznosila 3,6%. I jedna i druga kamatna stopa zabilježila su manje smanjenje.

Grafikon 14: Kretanje kamatnih stopa na depozite u BiH³⁹

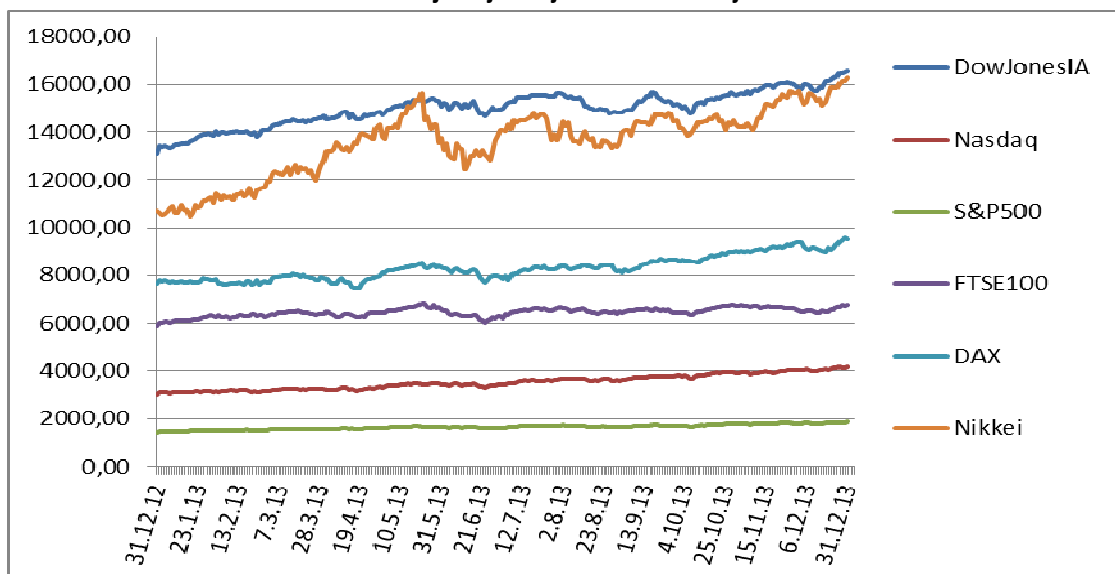
Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

- Glavni berzanski indeksi u Americi i Japanu su krajem 2012. godine počeli rast koji se nastavio uz manje oscilacije do kraja 2013. godine.
- Ukupni promet na BiH berzama u 2013. godini je iznosio 621,1 miliona KM, što predstavlja minimalan pad prometa od 2% u odnosu na promet u 2012. godini.
- Berze u zemljama okruženja na kraju godine bilježe lagani pad kapitalizacije u odnosu na kraj 2013. godine „Zagrebačka berza“ ostvaruje pad od 5,1%, dok „Beogradska berza“ ostvaruje ostvaruje minimalan pad od 1,2%.
- Ukupna tržišna kapitalizacija „Sarajevske berze“ i „Banjalučke berze“ („SASE“ i „BLSE“) na kraju 2013. godine iznosila je 8,86 milijardi KM i ostvaruje rast od 6,4% u odnosu na kraj 2012. godine.
- Na „Sarajevskoj berzi“ je indeks „BIFX“ u na kraju 2013. godine zabilježio minimalan pad od 0,5% a „SASX-10“ je pao 2,1% u odnosu na kraj 2012. godine.
- Na „Banjalučkoj berzi“ je indeks „FIRS“ ostvario minimalan rast od 2,9% u odnosu na kraj 2012. godine dok je vrijednost „BIRS“ pala za 7,9% a „ERS-10“ pala za 12,4%.

³⁹ Pogledati objašnjenje u prethodnoj fusnoti. Umjesto kredita, korišteni depoziti.

Grafikon 15: Kretanje najvažnijih indeksa na svjetskim tržištima

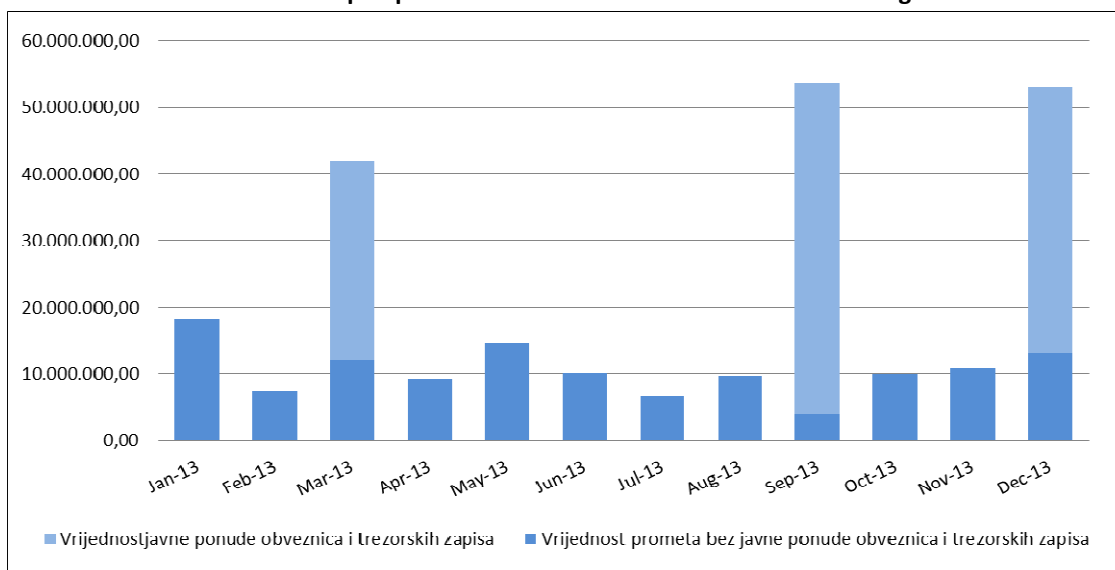

Izvor: „WSJ, NYSE,S&P, FTSE, Deutsche boerse,Nikkei“

Ukupni promet

Ukupni promet na BiH berzama u 2013. godini je iznosio 621,1 miliona KM, što predstavlja minimalan pad prometa od 2,1% u odnosu na promet u 2012. godini. Ukupan promet na „SASE“ u 2013. godini je iznosio 245,23 miliona KM što čini 39,5 % od ukupnog prometa u BiH, te je ostvario pad od 34,4% u odnosu na promet u istome periodu u 2012. godini. Najveći promet kod kompanija je ostvaren dionicama „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo u ukupnom iznosu od 17,6 miliona KM, „BOR Banka“ d.d. Sarajevo 8,1 miliona KM, „BH Telecom“ d.d. Sarajevo u iznosu od 6,1 miliona KM. U ovoj godini putem Sarajevske berze-burze, uspješno je okončano 5 primarnih emisija (obveznice i trezorski zapisi) u ukupnom iznosu od 120,2 miliona KM, što ujedno čini 49% prometa na „SASE“. Prodajom „Trezorskih zapisa FBiH“ ostvaren je promet u iznosu od 79,2 miliona KM, prodajom „Obveznica Federacije Bosne i Hercegovine“ 39,98 miliona KM i prodajom „Obveznica Opštine Hadžići“ 1 milion KM.

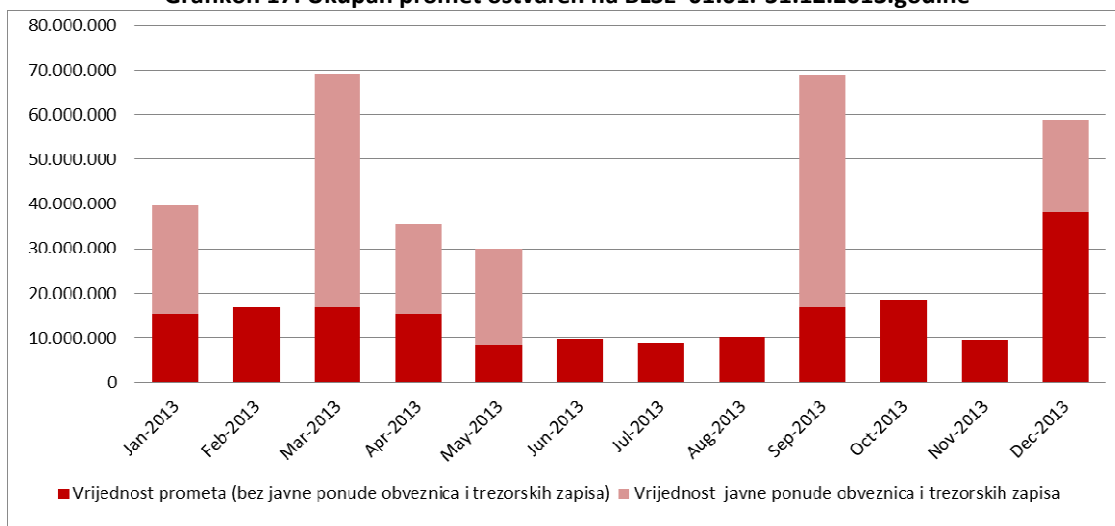
Grafikon 16: Ukupan promet ostvaren na SASE 01.01.- 31.12.2013.godine

Izvor: „SASE“

Na „BLSE“ je ukupan promet bio 375,8 miliona KM što čini 60,5% ukupnog prometa u BiH uz rast od 44% u odnosu na isti period prošle godine. Od ovoga iznosa 190,9 miliona KM je ostvareno prodajom „Trezorskih zapisa RS“⁴⁰, što čini 50,8% prometa na „BLSE“ u 2013. godini. Najveći promet ostvaren dionicama „Telekom Srpske“ A.D. Banja Luka 10,9 miliona KM i obveznicama „Republika Srpska-stara devizna štednja 5“ sa 14,1 miliona KM.

Grafikon 17: Ukupan promet ostvaren na BLSE 01.01.-31.12.2013.godine

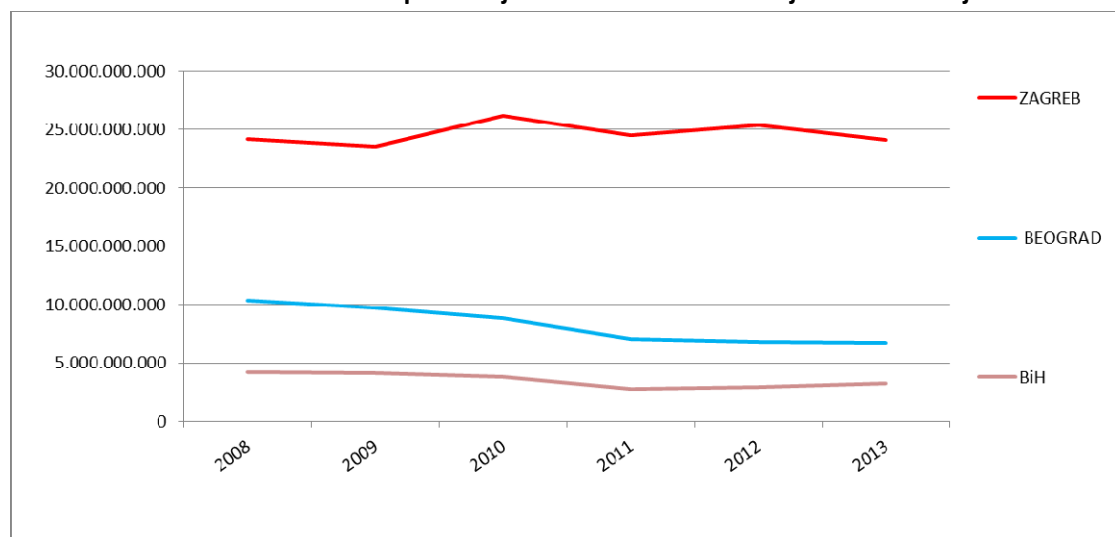

Izvor: „BLSE“

Tržišna kapitalizacija

Berze u zemljama okruženja na kraju godine bilježe lagani pad kapitalizacije u odnosu na kraj 2012. godine kao pokazatelj pada vrijednosti dionica kompanija kojima se trguje i ukupnog ostvarenog prometa na tržištima u Hrvatskoj i Srbiji. „Zagrebačka berza“ ostvaruje pad od 5,1%, dok „Beogradska berza“ takođe ostvaruje minimalan pad od 1,2%⁴¹.

Grafikon 18: Tržišna kapitalizacija u milionima EUR u zemljama iz okruženja

Izvor: „Zagrebačka burza“, Beogradska berza“, „Sarajevska berza“, „Banjalučka berza“ i „Hrvatska Narodna Banka“, „Narodna Banka Srbije“, „Centralna Banka BiH“

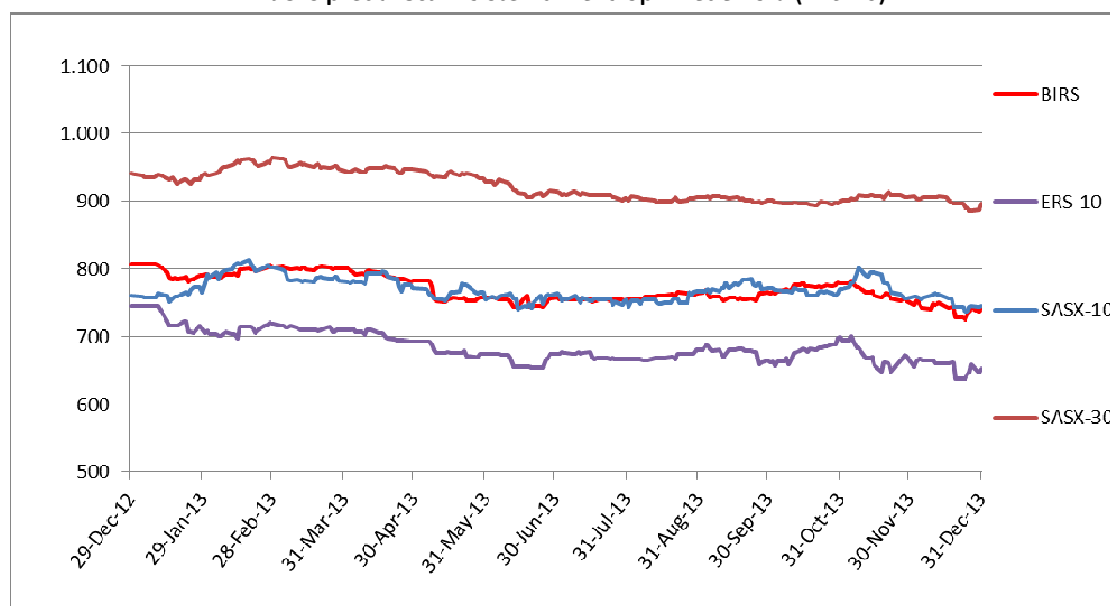
⁴⁰ Aukcije održane 21.01.13. sa 24,1 miliona KM, 28.03.13. sa 52,2 miliona KM, 15.04.13. sa 20,1 miliona KM i 23.05.13. sa 21,56 miliona KM, 26.09. sa 52,2 miliona KM i 23.12. sa 20,8 miliona KM.

Ukupna tržišna kapitalizacija „Sarajevske berze“ i „Banjalučke berze“ („SASE“ i „BLSE“) na kraju 2013. godine iznosila je 8,86 milijardi KM i ostvaruje rast od 6,4% u odnosu na kraj 2012. godine. Vrijednosti kapitalizacije na „Sarajevskoj berzi“ („SASE“) na kraju 2013. godine poredeći sa vrijednosti u istom periodu prošle godine bilježi rast od 5,1%. Dok kapitalizacija na „Banjalučkoj berzi“ („BLSE“) bilježi rast od 8%.

Indeksi

Na „Sarajevskoj berzi“ je indeks investicijskih fondova „BIFX“ u na kraju 2013. godine zabilježio minimalan pad vrijednosti od 0,5% dok je vrijednost indeksa „SASX-10“⁴² je takođe minimalno pala 2,1% u odnosu na kraj 2012. godine. Vrijednost indeksa primarnog slobodnog tržišta „SASX-30“ je takođe zabilježila minimalan pad vrijednosti od 4,7%. Na pad indeksa „FIRS“ je najveći utjecaj imao pad vrijednosti dionica „ZIF Naprijed“ d.d. Sarajevo. Na pad indeksa „SASX-10“ je najviše utjecao pad vrijednosti dionica firme „Bosnalijek“ d.d Sarajevo od 18,6% i „Fabrika duhana Sarajevo“ d.d Sarajevo od 24,3%.

Grafikon 19: Indeksi najuspješnijih kompanija na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi (SASX-10, SASX-30 i BIRS) i indeks preduzeća iz sistema Elektroprivrede RS-a (ERS-10)

Izvor: SASE i BLSE

Na „Banjalučkoj berzi“ je indeks investicijskih fondova „FIRS“ ostvario minimalan rast od 2,9% u odnosu na kraj 2012. godine dok je vrijednost „BIRS“ pala za 7,9% a „ERS-10“ pala za 12,4%. U strukturi indeksa „BIRS“ najveći pad vrijednosti dionica su imali emitenati „Krajina GP“ A.D. Banja Luka od 44,2% i Krajina petrol A.D. Banja Luka od 34%. Najviše utjecaja na pad indeksa „ERS-10“ (preduzeća iz sistema elektroprivrede RS) su imali pad vrijednosti dionica „RITE Ugljevik“ A.D. Ugljevik od 29,5% i „RITE Gacko“ A.D. Gacko od 35%. Vrijednost indeksa listiranih na bečkoj berzi bosanskog indeksa „BATX“⁴³ pala za 4,8% u odnosu na kraj prošle godine dok je u isto vrijeme hrvatski „CROX“ je minimalno pao za 1,6% a srbijanski „SRX“ rastao za 6,4%.

⁴² U sastav ulaze: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo, „Fabrika duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo, „JP Elektroprivreda HZHB“ Mostar, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo, „HT Mostar d.d.“, „IK Banka d.d. Zenica“, „Sarajevo Osiguranje“ d.d. Sarajevo, „Solana“ d.d. Tuzla.

⁴³ Učešće u indeksu „BATX“: „BH Telecom“ 27,3%, „Bosnalijek“ 15%, „Fabrika Duhana Sarajevo“ 10,4%, „JP Elektroprivreda BiH“ 15,7%, „Nova Banka AD Banja Luka“ 6,5%, „Telekom Srpske“ 25,1%.

IV VANJSKI SEKTOR

- U razdoblju I-XII 2013. godine izvoz je iznosio 8,4 milijarde KM, što je za 6,6% više nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 15,1 milijardu KM, što je za 0,5% manje nego u istom periodu prethodne godine.
- Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 55,2%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 6,7 milijardi KM.
- Izvoz u zemlje CEFTA je za 22,5% veći nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz za 27% manji nego u istom periodu prethodne godine.
- Izvoz u zemlje EU je iznosio 5,5 milijardi KM, što je za čak 21,2% više nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 8,1 milijardu KM, što je za 13,9% više nego u istom periodu prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 67,7%.
- Najznačajniji trgovinski partneri BiH su: Njemačka, Hrvatska, Srbija, Slovenija i Italija.

Robna razmjena BiH sa inostranstvom i regionalna kretanja

Bosna i Hercegovina je u 2013. godini ostvarila uvoz u vrijednosti od 15,1 milijardu KM što je rezultiralo padom uvoza od 0,5%, dok se izvoz povećao za 6,6% u 2013. godini i dosegao vrijednost od 8,4 milijarde KM. Redovan izvoz je iznosio 5,2 milijarde KM, a izvoz nakon unutrašnje obrade iznosio je 3,1 milijardu KM. U ukupan uvoz roba takođe su uključeni redovni uvoz koji je iznosio 13,1 milijardu KM i uvoz na unutrašnju obradu 1,9 milijardi KM. U tabeli broj 1. daje se pregled glavnih indikatora sa osvrtom na ranije izvještajne periode:

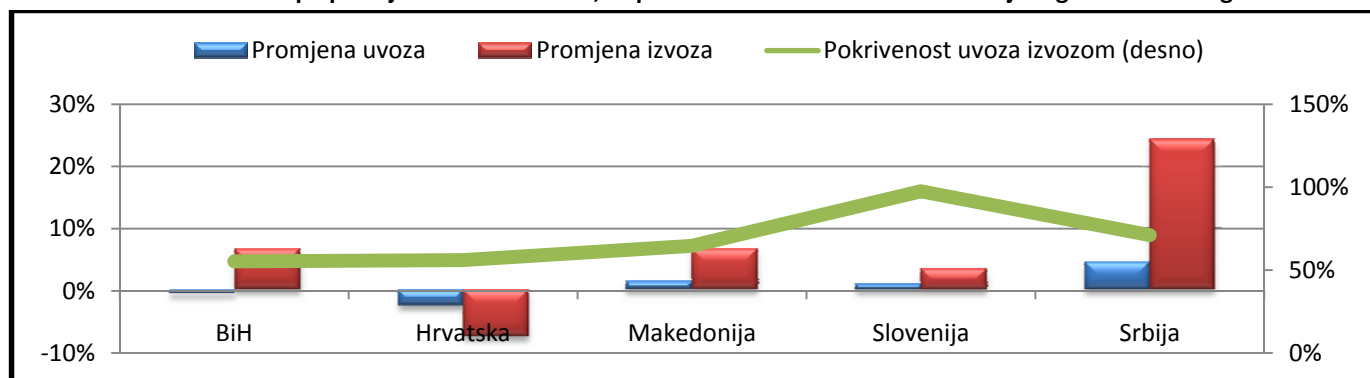
Tabela 10: Spoljnotrgovinski indikatori za 2013. godinu i za prethodne izvještajne periode

U hiljadama KM	2009	2010	2011	2012	2013
Izvoz roba	5.530.377	7.095.505	8.222.112	7.857.962	8.380.275
Promjena izvoza	-17,6%	28,3%	15,9%	-4,4%	6,6%
Uvoz roba	12.348.466	13.616.204	15.525.428	15.252.942	15.169.792
Promjena uvoza	-24,2%	10,3%	14,0%	-1,8%	-0,5%
Trgovinski bilans (Izvoz – Uvoz)	-6.818.089	-6.520.699	-7.303.316	-7.394.980	-6.789.517
Promjena trgovinskog bilansa	-28,8%	-4,4%	12,0%	1,3%	-8,2%
Ukupna trgovina (Izvoz + Uvoz)	17.878.843	20.711.709	23.747.540	23.110.904	23.550.067
Promjena ukupne trgovine	-22,3%	15,8%	14,7%	-2,7%	1,9%
Pokrivenost uvoza izvozom	44,8%	52,1%	53,0%	51,5%	55,2%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U svim zemljama regiona, izuzev Hrvatske, zabilježene su pozitivne stope rasta vrijednosti izvoza u 2013. u odnosu na 2012. Godinu. Jedan od razloga je i ulazak Hrvatske u EU. S druge strane kod uvoza, pozitivne stope rasta ne bilježile samo Hrvatska i BiH. Pokrivenost uvoza izvozom je uvećana u svim zemljama izuzev Hrvatske, a Slovenija tradicionalno ima najveću pokrivenost uvoza izvozom koja premašuje 97%. Bosna i Hercegovina je zemlja koja nažalost u poređenju sa zemljama regiona bilježi najskromniju pokrivenost uvoza izvozom od 55,2%, ali ova stopa pokrivenosti uvoza izvozom je najveća koju je ekonomija BiH ostvarila. Kod zemalja sa nižim nivoom per capita dohotka uočljivo je znatno veće učešće spoljnotrgovinske razmjene u BDP-u. Stope promjene uvoza i izvoza, te pokrivenost uvoza izvozom za 2013. godinu u zemljama regiona prikazane su u grafikonu koji slijedi.

Grafikon 20: Stope promjena uvoza i izvoza, te pokrivenost uvoza izvozom zemalja regiona za 2013. god

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

Struktura robne razmjene BiH sa inostranstvom po proizvodima

Posmatrajući strukturu robne razmjene po strukturi proizvoda, 33% spoljnotrgovinske razmjene BiH čine poluproizvodi i proizvodi sa niskom dodatnom vrijednošću (tzv. intermedijarni proizvodi⁴⁴), netrajni proizvodi za široku potrošnju imaju učešće od 24%, dok kapitalni proizvodi čine 15%, a energija 17% od ukupne robne razmjene u 2013. godini.

Tabela 11: Uvoz, izvoz, njihove promjene i učešće pojedinih kategorija proizvoda razvrstanih prema ekonomskoj namjeni

Naziv kategorije/grupacije	2013		Učešće		Promjena 2013/2012		Obim trg. razmjene	Učešće u razmjeni
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz		
Energija	2.939.866	976.094	19%	12%	-5,8%	34,0%	3.915.960	17%
Intermedijarni proizvodi, osim energ.	4.611.052	3.184.080	30%	38%	1,1%	-2,1%	7.795.132	33%
Kapitalni proizvodi	2.445.599	1.092.998	16%	13%	0,8%	12,5%	3.538.597	15%
Trajni proizvodi za široku potrošnju	433.643	876.802	3%	10%	-2,1%	10,6%	1.310.445	6%
Netrajni proizvodi za široku potroš.	3.975.962	1.701.262	26%	20%	3,0%	7,3%	5.677.224	24%
Neraspoređeno	763.670	549.040	5%	7%	-9,2%	4,0%	1.312.710	6%
UKUPNO	15.169.792	8.380.275	100,0%	100,0%	-0,5%	6,6%	23.550.067	100%

Izvor: Agencije za statistiku

Struktura uvoza po proizvodima

Najznačajnije uvozne stavke su nafta i naftni derivati, mašine i aparati, bazni metali (dominantno aluminij, željezo i čelik) i proizvodi od baznih metala, prehrana i hemijski proizvodi, dok su najznačajnije izvozne pozicije takođe bazni metali i njihovi proizvodi, mašine i aparati, te rezervni dijelovi za autoindustriju, i gotovi proizvodi poput namještaja, odjeće i obuće.

Kada posmatramo razliku između uvezenih i izvezenih proizvoda, rijetke su kategorije proizvoda u kojima BiH ostvaruje suficit sa svojim trgovinskim partnerima. Značajnije kategorije proizvoda koje ostvaruju suficit su: bazni metali, drvo i proizvodi od drveta, obuća, te razni proizvodi u koje spada namještaj. U strukturi uvoza nije bilo značajnijih promjena. Pet najzastupljenijih kategorija proizvoda

⁴⁴ Intermedijarni proizvodi - (željezo, čelik, aluminij, rude metala i kamena, drvo, rezana građa, cement).

u strukturi ukupnog uvoza učestvuju sa 60%, dok na sve ostale proizvode otpada 40% u odnosu na ukupni uvoz.

Najviše su se uvozili proizvodi **mineralnog porijekla** u iznosu od 3 milijarde KM, gdje dominiraju **nafta i naftni derivati** sa 2,9 milijardi KM. U odnosu na prošlu godinu, ostvaren je pad uvoza ove vrste proizvoda za 5,8%. Ova kategorija proizvoda je najviše doprinjela i ukupnom padu vrijednosti uvoza BiH u 2013. godini od 1,2 procentnih poena, dok u ukupnom uvozu ima učešće od 20,1%.

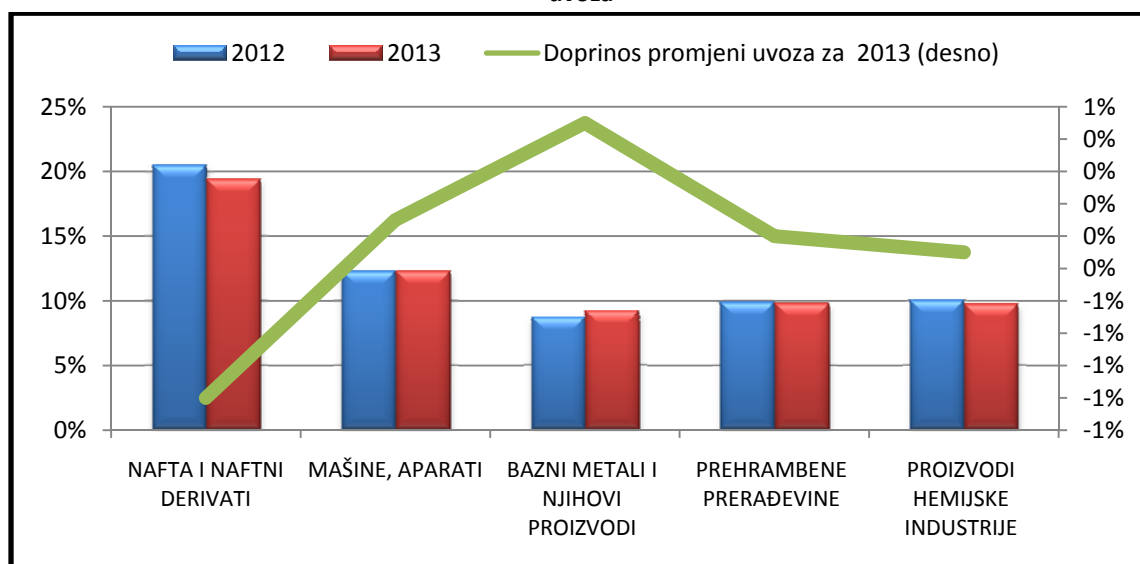
Drugo mjesto po vrijednosti uvoza zauzimaju **mašine, aparati i mehanički uređaji** čiji je uvoz u 2013. godini iznosio 1,8 milijardi KM ili 12,3% ukupnog uvoza roba. U odnosu na prošlu godinu, vrijednost uvezenih mašina je pala za 0,8%. Ova kategorija proizvoda najviše se uvozila iz Njemačke i Italije.

Vrijednost uvoza **prehrambenih prerađevina** u 2013. godini u odnosu na prošlu godinu smanjila se za oko 2%. BiH je tokom 2013. godine uvezla prehrambenih prerađevina u vrijednosti od 1,4 milijarde KM. Prehrambene prerađevine u ukupnom uvozu BiH za 2013. godinu imaju učešće od 9,8%. Ova kategorija proizvoda uvozila se najviše iz susjednih zemalja Hrvatske i Srbije koje su u isto vrijeme i među najznačajnijim trgovinskim partnerima BiH.

Vrijednost uvoza **proizvoda hemijske industrije** je 1,4 milijarde KM (što čini 9,7% ukupnog uvoza BiH), a u odnosu na prošlu godinu ostvaren je pad uvoza proizvoda hemijske industrije za 3,1%. Od proizvoda hemijske industrije, BiH je najviše uvozila farmaceutske i kozmetičke proizvode. Zemlje iz kojih je BiH najviše uvozila ovu kategoriju proizvoda su Njemačka, Slovenija i Srbija.

Sljedeća značajnija uvozna stavka su **bazni metali** koji u vrijednosti ukupnog uvoza učestvuju sa 9,2%. Bazni metali su ostvarili stopu rasta uvoza od 5,2% u odnosu na prošlu godinu. Od baznih metala najviše su se uvozili željezo i čelik, njihovi proizvodi, te aluminij i proizvodi od aluminija. Doprinos ove grupe proizvoda u ukupnom uvozu bio je pozitivan i iznosio je 0,5 procentnih poena.

Grafikon 21 Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom uvozu za 2013. godinu i doprinosi promjeni uvoza

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Struktura izvoza po proizvodima

BiH je na međunarodno tržište najviše izvozila bazne metale kao i njihove proizvode, zatim rezervne dijelove za auto industriju, namještaj i hemijske proizvode.

Bazni metali su izvezeni u vrijednosti nešto višoj od 1,7 milijardi KM, što čini skoro četvrtinu od ukupnog izvoza BiH i ima učešće od 20,9%. **Izvoz željeza i čelika** tokom 2013. godine bilježio je značajan pad od 13,6%, dok su proizvodi od željeza i čelika bilježili pad u izvozu od skoro 1%. Rezultat ovog pada izvoza leži u činjenici da je inostrana potražnja tokom 2013. godine bila manja nego prethodnih godina. Cijene željezne rude na svjetskim tržištima bila je manja za oko 20%⁴⁵ u odnosu na predhodnu godinu što je svakako doprinjelo negativnim stopama izvoza i uvoza željeza i njegovih proizvoda. Izvoz aluminijuma bilježio je pad od 8,8% zbog smanjene potražnje, ali i pada cijena aluminijuma od oko 15%⁴⁶ na svjetskim tržištima. Kategorija baznih metala sa -2 procentna poena negativno je utjecala na ukupan izvoz. Obzirom na značaj ove kategorije proizvoda u ukupnom izvozu, treba joj se posvetiti posebna pažnja i pronaći načina za širenje plasmana ovih proizvoda na svjetska i evropska tržišta. Bazni metali kao kategorija proizvoda bilježili su negativan rast na godišnjem nivou od 8,1%.

Izvoz mineralnih proizvoda imao je vrijednost od 1 milijardu KM, što je rezultiralo pozitivnom stopom rasta od 25,2% na godišnjem nivou. Posljedice ovako značajnog rasta izvoza ove kategorije proizvoda rezultat su prije svega velikog povećanja izvoza električne energije (izvoz je bio 472 miliona KM što čini polovinu ove kategorije proizvoda).

BiH je u 2013. godini izvezla mašina i aparata u iznosu od 860 miliona KM ili 10,3% ukupne vrijednosti izvoza. Rast izvoza mašina i aparata u 2013. godini bio je oko 8,5%. Jedan od razloga zbog kojih je ova kategorija proizvoda doživjela rast izvoza je taj što BiH izvozi dosta rezervnih dijelova (koji spadaju u ovu kategoriju proizvoda) za auto industrije evropskih zemalja.

Ohrabruje ubrzani rast izvoza namještaja (kategorija raznih proizvoda) što može ukazivati na premještanje fokusa drveno-prerađivačke industrije na proizvodnju i izvoz proizvoda veće dodane vrijednosti. U ovu kategoriju također su svrstane i autopresvlake sa godišnjom vrijednosti izvoza od 577 miliona KM. U odnosu na prošlu godinu rast vrijednosti izvoza namještaja je iznosio 9,4% i dostigao vrijednost od 898 miliona KM. Izvoz namještaja u ukupnom ostvarenom izvozu za 2013. godinu učestvuje sa oko 10,7%. Namještaj se najviše izvezio na tržišta Njemačke i Italije.

Sljedeća značajna izvozna kategorija su drvo i proizvodi od drveta kojih je tokom 2013. godine izvezeno u vrijednosti od 580 miliona KM (učešće 6,9%). U odnosu na prošlu godinu ova kategorija proizvoda bilježi rast od 14,2% i doprinosi ukupnom rastu izvoza sa 0,9 procentnih poena.

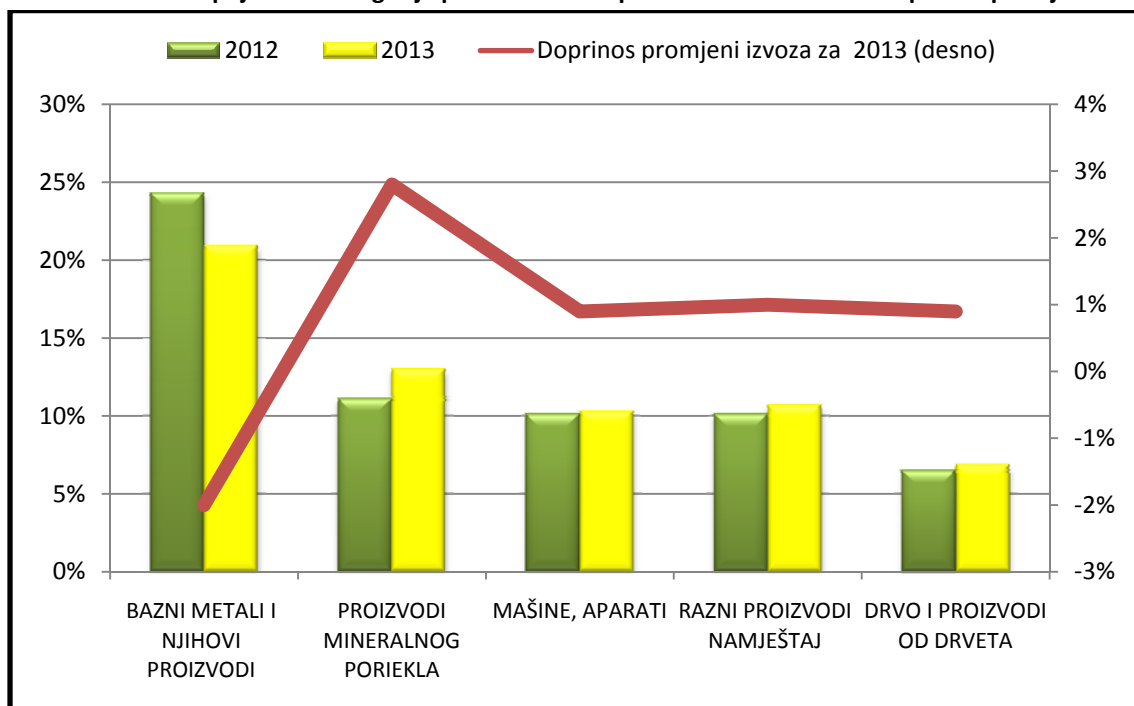
Rezultat rasta izvoza i pada uvoza tokom 2013. godine može se naći u činjenici da su neki od naših najznačajnijih trgovačkih partnera bili u recesiji ili su njihove ekonomije bilježile stagnaciju. Hrvatska kao najznačajniji partner bilježila je smanjenje GDP-a od 1,9% i uvoza od 1,8%. Slična situacija je i sa trgovačkim partnerima članovima Evropske unije, tako da je u Italiji GDP imao pad od 2,2%, dok je njihov uvoz bilježio još značajniji pad od 7,5%. Slovenija je takođe bilježila pad GDP od 2%, dok je pad uvoza iznosio 2,8%⁴⁷.

⁴⁵ Izvor: Svjetska banka/World bank

⁴⁶ Izvor: Svjetska banka/World bank

⁴⁷ Izvor: ECFIN

Grafikon 22. Učešće pojedinih kategorija proizvoda u ukupnom izvozu za 2013. i doprinosi promjeni izvoza

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Struktura robne razmjene BiH sa inostranstvom posmatrana po zemljama porijekla uvozne robe i destinacijama izvoza

Privreda Bosne i Hercegovine u 2013. godini najviše je izvozila na tržišta Njemačke, Hrvatske, Italije, Srbije, i Slovenije. Bitno je naglasiti da je BiH pored toga što je najviše izvozila u ove zemlje u isto vrijeme najviše uvozila iz ovih zemalja. Sa svim tim zemljama BiH ostvaruje trgovinski deficit. Od značajnih izvoznika u našu zemlju treba spomenuti Rusiju i Kinu, jer je Rusija treća po redu zemlja iz koje BiH najviše uvozi i ta vrijednost iznosi 1,5 milijardi KM. U uvozu iz Rusije dominiraju mineralna goriva i srodni proizvodi. Uvoz iz Kine iznosi nešto više od 900 miliona KM, a najviše se uvoze mašine i strojevi, te razni gotovi proizvodi (odjeća, obuća). Tokom 2013. godine trgovinski deficit sa nabrojanim zemljama iznosi 4,8 milijardi KM što čini oko 70% ukupno ostvarenog deficita u trgovinskoj razmjeni.

Bosna i Hercegovina je na tržište **Njemačke** kao najznačajnijeg partnera u EU tokom 2013. godine izvezla robe u vrijednosti od 1,3 milijarde KM. U Njemačku su se najviše izvozili razni gotovi proizvodi u iznosu od 677 miliona KM. Njemačka je u BiH izvezla 1,7 milijardi KM robe i proizvoda gdje preovladavaju mašine i transportna sredstva sa vrijednošću od 743 miliona KM.

BiH je na tržište susjedne **Hrvatske** tokom 2013. godine izvezla oko 1,2 milijardu KM robe i proizvoda. U Hrvatsku su se najviše izvozili proizvodi razvrstani prema materijalu u iznosu od 373 miliona KM, kao i kategorija proizvoda mineralnih goriva i maziva i srodnih proizvoda (gdje spadaju električna energija i gorivo) kojih je izvezeno u vrijednosti od 374 miliona KM. Hrvatska je na tržište BiH ostvarila izvoz od 1,9 milijardi KM, od čega je najviše izvozila mineralna goriva i to u vrijednosti od 773 miliona KM i hrane u vrijednosti od 347 miliona KM. Tokom 2013. godine u robnoj razmjeni sa Hrvatskom ostvaren je trgovinski deficit u vrijednosti od oko 700 miliona KM. U **Srbiju** je izvezeno robe u vrijednosti od 767 miliona KM. Najviše su se izvozila kategorija proizvoda mineralnih goriva i maziva i srodnih proizvoda u vrijednosti od 283 miliona KM gdje spadaju električna energija i nafta. BiH je iz Srbije ostvarila uvoz od 1,4 milijarde KM, gdje dominiraju prehrambeni proizvodi u iznosu od 440 miliona KM. Izvoz u **Italiju** drugog najznačajnijeg partnera iz EU imao je vrijednost od 1 milijardu

KM, gdje je najviše izvezeno raznih gotovih proizvoda i to u vrijednosti od 401 milion KM. Italija je u BiH izvezla 1,4 milijarde KM svojih proizvoda. Iz Italije su se najviše uvozili proizvodi razvrstani prema materijalu u vrijednosti od 590 miliona KM.

Tabela 12. Uvoz, izvoz i trgovinski deficit sa glavnim trgovinskim partnerima u 2013. god

Zemlja	Uvoz	Učešće u ukupnom uvozu	Izvoz	Učešće u ukupnom izvozu	Trgovinski deficit	Učešće u trgovinskom deficitu	Promjena trg. deficita 2013/2012
Hrvatska	1.956.353	12,9%	1.194.637	14,3%	-761.716	11,2%	-26,6%
Njemačka	1.734.842	11,4%	1.310.844	15,6%	-423.998	6,2%	-17,8%
Srbija	1.485.608	9,8%	766.745	9,1%	-718.863	10,6%	-0,4%
Italija	1.482.256	9,8%	1.003.294	12,0%	-478.962	7,1%	-2,3%
Slovenija	754.344	5,0%	686.503	8,2%	-67.841	1,0%	-54,8%
Rusija	1.505.995	9,9%	57.164	0,7%	-1.448.831	21,3%	0,8%
Kina	914.082	6,0%	10.430	0,1%	-903.652	13,3%	11,9%
Ostale zemlje	5.336.312	35,2%	3.350.658	40,0%	-1.985.654	29,2%	N/A
UKUPNO	15.169.792	100,0%	8.380.275	100,0%	-6.789.517	100,0%	-8,2%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

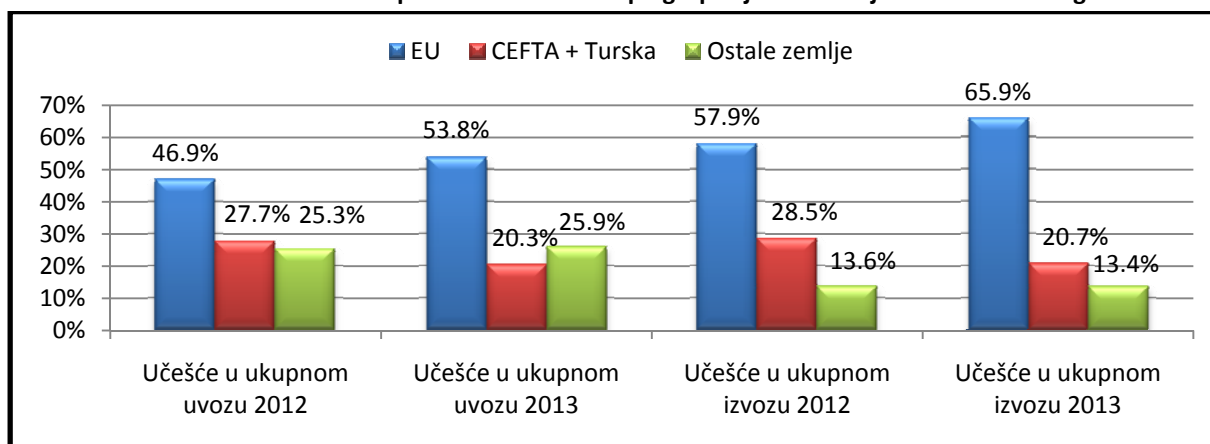
Struktura izvoza, uvoza i deficita po grupacijama/asocijacijama zemalja

Posmatrajući ukupnu robnu razmjenu BiH sa regionalnim grupacijama u 2013. godini, najveći obim trgovine BiH je ostvarila sa **zemljama članicama EU** i to u iznosu od 58,1% od ukupnog obima spoljne trgovine. Ovaj rast obima trgovine rezultat je i ulaska Hrvatske u EU u 2013. godini. Tokom 2013. godine, BiH je u trgovanju sa zemljama članicama EU ostvarila trgovinski deficit u iznosu od 2,6 milijardi KM.

BiH je sa zemljama «**Turskom i članicama CEFTA-e**» ostvarila obim trgovine koji obuhvata 20,5% u ukupnom obimu spoljne trgovine. Tokom 2013. godine došlo je do smanjenja uvoza iz asococijije «Turska i članice CEFTA» za 27% u odnosu na prošlu godinu.

Bitno je naglasiti da je Kina je postala najveća svjetska trgovinska sila u 2012. godini. Time je prema ukupnom izvozu i uvozu okončana superiornost SAD-a u globalnoj trgovini, koji je čelno mjesto držao još od Drugog svjetskog rata. Dok je SAD u ukupnoj robnoj razmjeni imao 3,82 triliona dolara, Kina je imala 3,87 triliona dolara.

Grafikon 23: Učešće u ukupnom uvozu i izvozu po grupacijama zemalja za 2012. i 2013. god

Izvor: Agencija za statistiku BiH

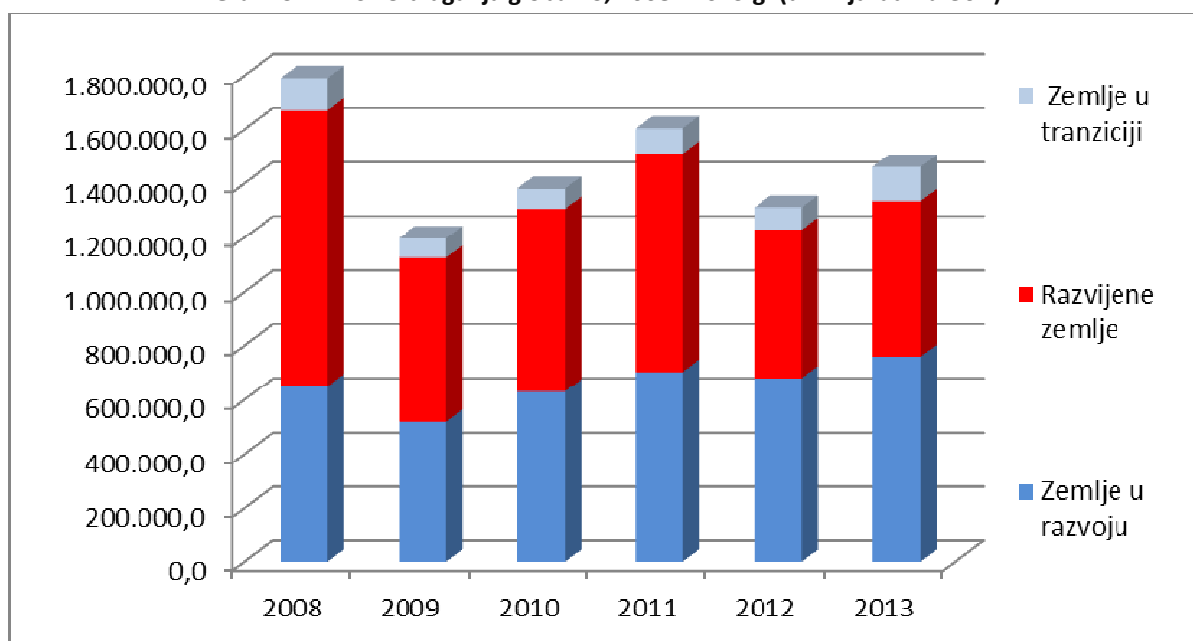
V STRANE DIREKTNE INVESTICIJE

- Prema preliminarom izvještaju UNCTAD predviđa da će se direktna strana ulaganja u svijetu u 2013. godini zadržati na istom nivou kao i u prošloj godini.
- Prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u BiH strana ulaganja u 2013. godini su iznosila 283,86 miliona KM⁴⁸.
- Prema zadnjim podacima Centralne banke BiH ulaganja u 2013. godini iznose 507,1 milion KM i ovaj je iznos manji za 5,1% u odnosu na ulaganja u istom periodu prošle godine.
- U 2013. godini je najznačajnije ulaganje u firme iz oblasti elektroenergetike „EFT Rudnik-Termoelektrana Stanari“ d.o.o. Stanari i „Comsar Energy RS“ d.o.o. Banja što čini 48,7%.

Ulaganja u svijetu i regionu

Prema revidiranim podacima UNCTAD-a, direktna strana ulaganja u svijetu u 2013. godini su 1.461 milijarde USD te su ostvarila povećanje od 11% u odnosu na isti period prošle godine. Od toga iznosa 52% se odnosi na zemlje u razvoju, dok su se ulaganja u razvijene zemlje zadržala na istorijski niskom nivou od 39%. Ulaganje u zemlje u tranziciji su otvorila rekordni rast od 45% u odnosu na prethodnu godinu i čine 9% ukupnih stranih ulaganja u svijetu.

Grafikon 24: SDU ulaganja globalno, 2008 - 2013.g. (u milijardama USD)

Izvor: UNCTAD

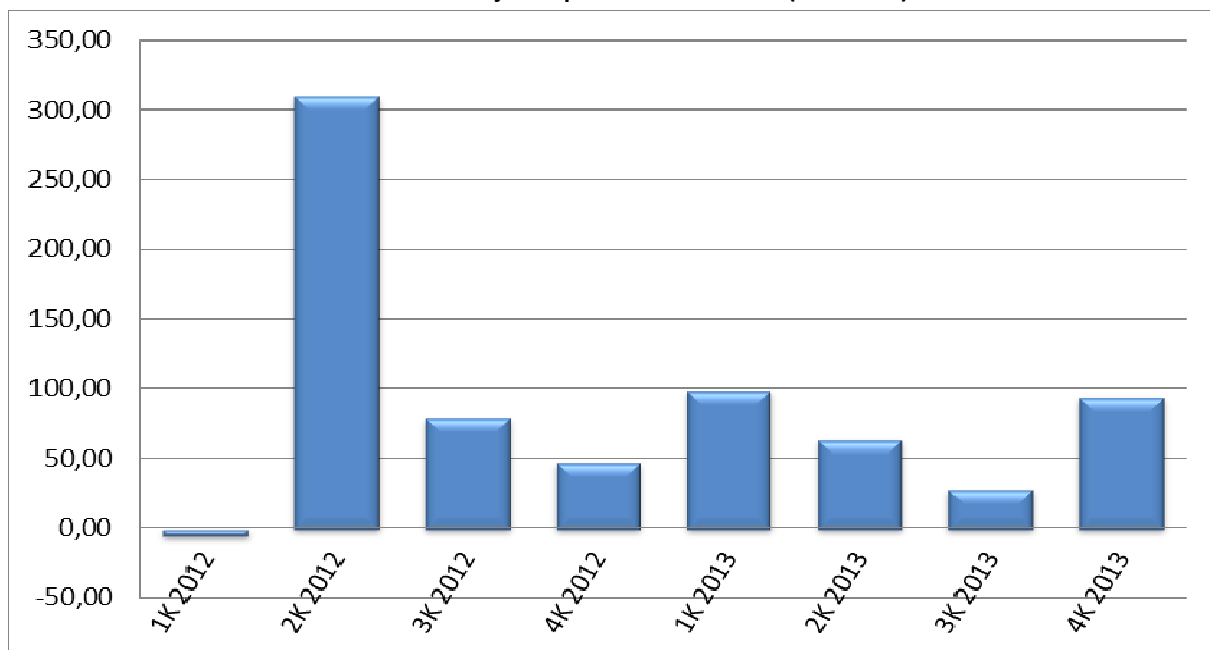
Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Prema revidiranim podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH strana direktna ulaganja (SDU) su u zadnjem kvartalu 2013. godine iznosila 94,4 miliona KM što je dvostruko više u poređenju sa istim periodom u prošloj godini (zadnji kvartal 2012. godine). Ukupna nova SDU u 2013. godini su iznosila 283,86 miliona KM što predstavlja smanjenje za oko 34% u odnosu na ukupna ulaganja u 2012. godini.

⁴⁸ Navedeni iznos se razlikuje od podataka dobijenih od „Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH“ zbog različite metodologije prikupljanja ali prikazivanja podataka. „MOFTER“.

Prema zadnjim podacima Centralne banke BiH strana ulaganja u 2013. godini iznose 507,1⁴⁹ milion KM i ovaj je iznos neznatno manji (za 5,1%) u odnosu na ulaganja u istom periodu prošle godine. Neto finansijska aktiva iznosi -29 miliona KM (ulaganje u inostranstvo iz BiH je negativno tj. dolazi do povlačenja kapitala prema BiH), a finansijska pasiva 478 miliona KM, tako da direktne investicije u BiH iznose 507,1 miliona KM (aktiva i pasiva). Ovaj navedeni iznos se razlikuje od podataka dobijenih od Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH zbog različite metodologije prikupljanja i prikazivanja podataka.

Grafikon 25: Stanje FDI po kvartalima u BiH (u 000 KM)

Izvor: MVTEO

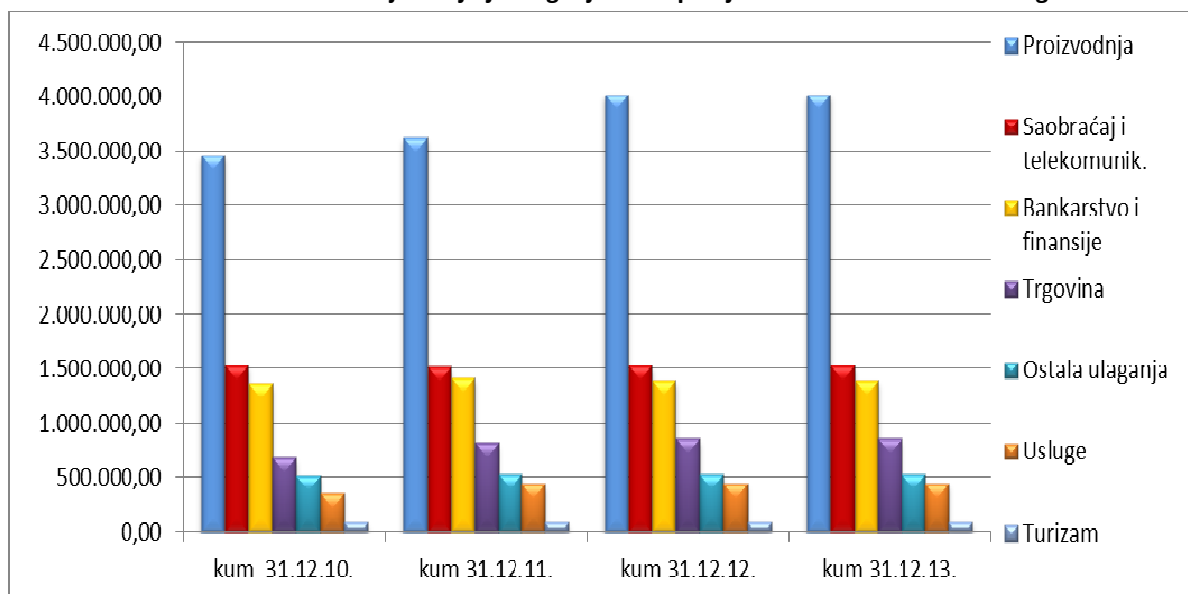
Najznačajnija ulaganja po zemljama u 2013. godini odnose se na:

- Velika Britanija 136 miliona KM
- Holandija 105,8 miliona KM (47,9%)
- Kipar 62,6 miliona KM (22%)
- Slovenija 32,8 miliona KM (11,5%)
- Katar 25,7 miliona KM (9%)
- Srbija 19,8 miliona KM (7%)
- Hrvatska 19,1 miliona KM (6,7%)

Potrebno je naglasiti da se veliki iznos povlačenja iz Turske (109 miliona KM) i ulaganja (Holandija) odnosi na preregistraciju firme „Sisecam Soda Lukavac“ d.o.o. Lukavac tj. mjenjača sjedišta iz jedne zemlje u drugu. To je slučaj i kod povlačenja kapitala iz Danske (51,1 miliona KM) i dijela ulaganja iz Velike Britanije koji se odnosi na firmu „EFT Rudnik i termoelektrana Stanari“ d.o.o. Stanari.

⁴⁹ Navedeni iznos se razlikuje od podataka dobijenih od „Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH“ zbog različite metodologije prikupljanja ali prikazivanja podataka. „MOFTER“ evidentira novo registrovana ulaganja na osnovu sudskih rješenja o vlasništvu dok ulaganja prema „CBBiH“ prema metodološkim standardima i instrukcijama „Međunarodnog Monetarnog Fonda“ i „OECD“ obuhvataju mnogo širi pojam koji uključuje reinvestirane zarade i ostali kapital (ulaganja sestrinskih preduzeća).

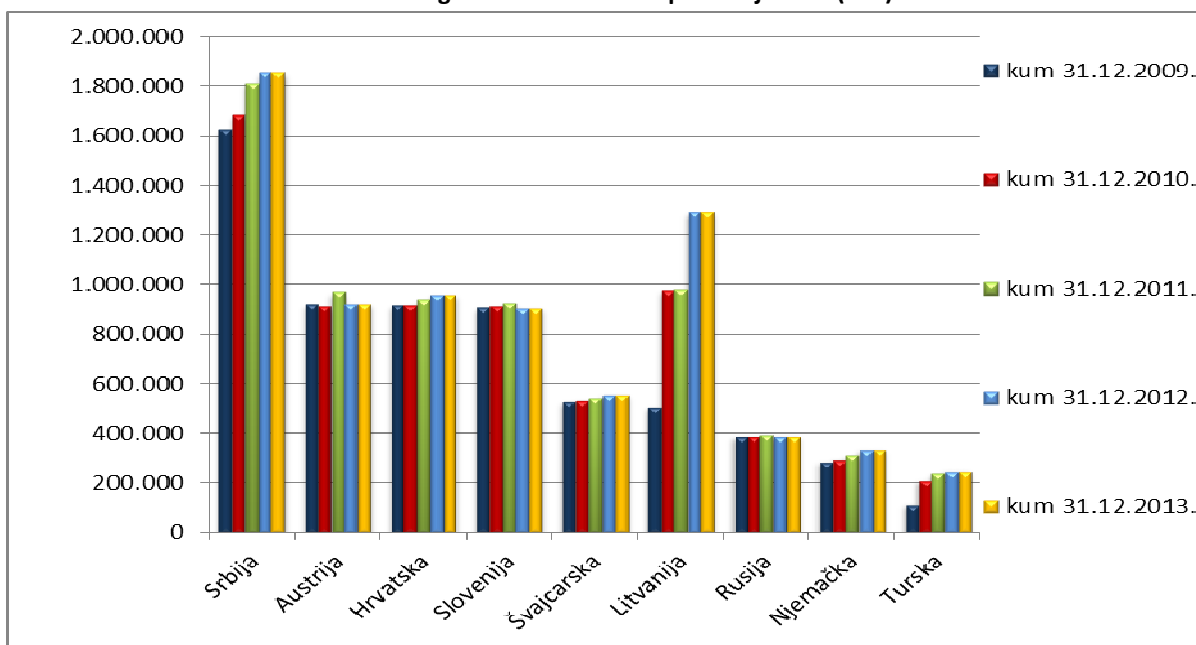
Grafikon 26: Najznačajnija ulaganja u BiH po djelatnostima do 31.12.2013.god.

Izvor: MVTEO

Registrovani ukupni strani kapital pretežno se odnosi na ulaganja u oblast proizvodnje sa 172,3 miliona KM, gdje se posebno ističe ulaganje u proizvodnju električne energije. Oblast bankarstva i finansija, učestvuje sa 19,1 miliona. Saobraćaj i komunikacije učestvuje sa 10,7miliona KM a firme koje se bave trgovinom učestvuju sa 26,3 miliona KM, turizam i ugostiteljstvo 7,7 miliona KM i oblast usluga učestvuje sa 43,6 miliona KM.

Grafikon 27: Registrovane FDI u BiH po zemljama u (000) KM

Izvor: MVTEO

Od događaja koji su imali utjecaja na strane direktne investicije u 2013. godini treba spomenuti da je 2.decembra 2013. godine agencija za ocjenu kreditnog rejtinga „Standard & Poor's“ potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ dok je agencija „Moody's Investors Service“ 2. decembra 2013. godine u svome izvještaju potvrdila kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

Poslovno okruženje 2013. godine

- Prema izvještaju „Doing Business 2013“, Bosna i Hercegovina je rangirana na 126. mjestu odnosno jednu poziciju niže nego u 2012. godini.
- U 2013. godini nije bilo značajnijih rezultata privatizacija firmi u državnom vlasništvu pa se očekuje početak procesa u 2014. godini.
- Uveden „Registar poslovnih subjekata (RPS)“ uspostavljen je donošenjem „Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj“ (Sl.gl.RS 67/13).
- Proces jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata od 01.12.2013. godine obavlja na šalterima APIF-a, na 11 lokacija poslovnih jedinica.,
- U okviru podrške SME nastavlja se projekat „EAF SME- Poboljšanje pristupa malih i srednjih poduzeća finansijskim sredstvima“. „IBRD“ je obezbjedio 141,4 miliona KM projektima u BiH⁵⁰.
- Od značajnijih sredstava na državnom i entitetskom nivou su još grant sredstava za razvoj male privrede u Federaciji BiH 5,3 miliona KM⁵¹ te 19,6 miliona KM kao subvencija za podsticaj i razvoj privrede u 2013. godini u RS⁵².
- Švedska međunarodne organizacije za razvojnu pomoć („SIDA“) je nastavila finansiranje projekta sa Regionalnom razvojnom agencijom za Hercegovinu „REDAH“. Proračun za dodjelu grant sredstava je 438,5 hiljada KM za MSP-a i 200 hiljada KM za opštine.

Unapređenje poslovne klime jedan je od deklariranih prioriteta ekonomske politike za Bosnu i Hercegovinu i obaveza preuzetih iz mape puta ka Evropskom partnerstvu i iz Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Za sve privredne subjekte je važno da okruženje u kojem posluju bude uređeno. Što manje administrativnih prepreka uz odgovarajuću zakonsku regulativu kao i dostupna odgovarajuća radna snaga i povoljni izvori finansiranja su osnovni preduslovi za povoljnu poslovnu klimu. Kako ni BiH nije ostala imuna na globalnu finansijsku i ekonomsku krizu tako je potreba za unapređenjem poslovne klime sve izraženija.

Međunarodni izvještaji o poslovnom okruženju i konkurentnosti BiH u svijetu

Prema rezultatima koje je objavila Svjetska banka („Doing Business 2013“), Bosna i Hercegovina je rangirana na 126 mjestu, odnosno za jednu poziciju niže u odnosu na prethodnu godinu 2012. godinu. Poredeći kvalitetu poslovnog okruženja Bosna i Hercegovina i dalje zaostaje za drugim zemljama u regionu⁵³. Napredak je ostvaren u oblasti registracije firmi te pojednostavljenje procedura prilikom prijavljivanja i plaćanja poreza⁵⁴ i doprinosa za zaposlene radnike (jedinствени sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa).

⁵⁰ http://www.odraz.ba/Portals/0/News_2014_02_26.pdf

⁵¹ Federalno ministarstvo razvoja preduzetništva i obrta.

⁵² Ministarstva industrije, energetike i rudarstva RS.

⁵³ Poređenja radi Bosna i Hercegovina je rangirana na 126. mjestu dok joj je najbliža u regionu Srbija 86. Mjestu, Hrvatska 84 mjestu.

⁵⁴ Pored pojednostavljenja procedure u poređenju sa drugim zemljama BiH je značajno pala na rang listi.

Tabela 13: Rangiranje BiH prema Doing Business 2013.

Elementi okruženja	DB 2013 Pozicija	DB 2012 Pozicija	Promjena u poziciji 2012/13
Početak posla	162	162	Bez promjene
Dobijanje građ. dozvola	163	163	Bez promjene
Pristup el.energiji	158	157	dolje-1
Registracija vlasništva	93	100	gore-7
Dobijanje kredita	70	67	dolje-3
Zaštita investitora	100	97	dolje-3
Plaćanje poreza	128	110	dolje-18
Prekogranična trgovina	103	108	gore-5
Provođenje ugovora	120	125	gore-5
Rješavanje nelikvidnosti	83	80	dolje-3
Ukupno	126	125	dolje 1

Izvor: „Doing Business 2012/13“, World Bank

Prema „Global Competitiveness report“ za 2013-2014. godinu BiH je rangirana na 87. mjestu od 148 odnosno za jedno mjesto više u odnosu na prošli izvještaj.

Privatizacija

U 2013. godini nije bilo značajnijih rezultata privatizacija firmi u državnom vlasništvu pa se očekuje početak procesa u 2014. godini prema postojećem usvojenom planu iz prethodne godine.

Usvojeni zakoni i promjene

Pojednostavljenje poreskih procedura u FBiH za lakše investiranje

Međunarodna finansijska korporacija (IFC), članica Grupacije Svjetske banke potpisala je dvogodišnji ugovor sa Vladom Federacije BiH o realizaciji „Projekta za povećanje transparentnosti i pojednostavljivanje poreskih procedura“⁵⁵.

Cilj projekta je unapređenje poslovne klime putem unapređenja pravnog okvira u oblasti transfernih cijena i primjene sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja.

Fokus je dat na provedbu i usvajanje međunarodnih standarda iz oblasti transfernih cijena i sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja čime bi se uklonile barijere za međusobnu trgovinu u regionu, što ujedno čini i samo područje privlačnijim za investitore.

Skraćenje i pojednostavljenje registracije i sigurnost poslovanja

Ekonomije širom svijeta poduzimaju mjere kako bi olakšale početak poslovanja kao što je osnivanje one-stop shop (institucija koja pruža sve usluge na jednom mjestu za osnivanje poduzeća), brzina i pojednostavljenje procedura, i smanjenje ili eliminisanje minimalnog kapitala za osnivanje firmi.

Vlada federacije BiH je u „Programu rada FBiH za razdoblje 2012.-2014.“ kao strateški prioritet identificirala intenziviranje ekonomskog razvoja, te utvrdila da će naglasak u ovom razdoblju biti na jačanju domaćeg tržišta i uklanjanju barijera. U skladu s time je donešen „Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima“ (Sl.n.FBiH 75/13) a pripremljen je i prijedlog „Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH“. Cilj ovih izmjena i dopuna

⁵⁵ The Southeast Europe Tax Transparency and Simplification Program (July 2012 – June 2015).

je u tome da proces osnivanja firmi učini bržim, jeftinijim i jednostavnijim. Tako da se skрати potrebno vrijeme za registraciju firme (sa 37 na maksimalno 20 dana) uz sniženje troškova osnivanja.

Vlada Republike Srpske je takođe usvojila „Akcioni plan za reformu procesa otpočinjanja poslovanja“, čija predviđa uvođenje jednošalterskog sistema prijema zahtjeva kod „Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge - APIF“⁵⁶. U FBiH ove usluge obavlja „Agencija za finansijske informatičke i posredničke usluge - AFIP“⁵⁷).

„APIF“ je informaciono uvezan sa nadležnim registracionim sudovima, Poreskom upravom Republike Srpske, Republičkim zavodom za statistiku, Inspektoratom Srpske i Upravom za indirektno oporezivanje BiH. Kao krajnji cilj je navedena mogućnost elektronskog podnošenja zahtjeva putem interneta, što predstavlja posljednju fazu procesa.

U skladu sa navedenom reformom u RS-u je donesen set zakona (Sl.gl.RS 67/13) kojim je omogućen proces jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata.

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Administrativnim taksama.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske.
- Zakon o izmjenama i dopunama zakona o izvršnom postupku.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti.
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj.
- Zakon o izmjeni Zakon o elektronskom potpisu Republike Srpske.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o agenciji za posredničke, informatičke i finansijske usluge.

Poreska politika

Donesen je i „Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dohodak“ (Sl.gl.RS, broj 107/13) koji stupa na snagu 01.02.2014. godine. Definisani su neoporezivi dio od 200 KM koji bi trebao da olakša rad privrednih subjekata i predstavlja dodatni podsticaj povećanju privredne aktivnosti i rastu zaposlenosti, te povećanju konkurentnosti privrede Republike Srpske.

U cilju skraćivanja i pojednostavljenja procedure Porezna uprava Federacije BiH uvela je početkom aprila 2013. godine mogućnost uplate doprinosa putem novog on line elektronskog servisa (elektronsko podnošenje prijava u „Jedinstveni sistem -EJS aplikacija“⁵⁸).

Podrška malom i srednjem preduzetništvu u Federaciji BiH

Politiku podsticaja u FBiH najvećim dijelom vodi Ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta prema „Zakonu o podsticaju razvoja male privrede“, programa razvoja male privrede i akcionog plana realizacije projekta "Razvoj malog i srednjeg preduzetništva u FBiH".

Na temelju odluke o usvajanju „Programa utroška dijela sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava iz tekućeg transfera“ Federalno ministarstvo razvoja preduzetništva i obrta je (Sl.n. FBiH br.106/12)⁵⁹ odobrilo grant sredstava za razvoj male privrede u Federaciji BiH. Sredstva su

⁵⁶ <http://www.apif.net/>

⁵⁷ <http://www.afip.ba>

⁵⁸ <http://www.pufbih.ba/ba/info/obavjetenja/item/574-obavjestenje-za-elektronsko-podnosenje-prijava-u-jedinstveni-sistem>

⁵⁹ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na 83. sjednici, održanoj 03.10.2013. godine, donijela Odluku o usvajanju programa utroška sredstava s kriterijima raspodjele tekućih transfera u 2013. godini za FMRPO.

namijenjena za 13 projekata⁶⁰ iz „Programa tekući transferi-grant za 2013. godinu“ u iznosu oko 5,3 miliona KM i dodjeljivaće se na osnovu javnog natječaja.

Nastavlja se provedba projekta „EAF SME- Poboljšanje pristupa malih i srednjih poduzeća finansijskim sredstvima“⁶¹. Sporazum o zajmu između Bosne i Hercegovine i „Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD)“-za projekt „EAF SME-poboljšanje pristupa malih i srednjih poduzeća finansijskim sredstvima“ je predvidio Iznos zajma⁶² IBRD-a je 90,1 miliona EUR a, od čega je projektima u Federaciji BiH namijenjeno 53,9 miliona EUR a u Republici Srpskoj 35,9 miliona EUR. Rok vraćanja zajma je 25 godina, uz grejs period od 10 godina. Prema Odluci Vlade Federacije BiH realizacija programa će sprovoditi Ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta putem „Fondacije za održivi razvoj ODRAZ“.

Podrška malom i srednjem preduzetništvu u RS

Institucionalna podrška razvoju sektora malih i srednjih preduzeća se bazira na „Zakonu o podsticanju razvoja MPS“ gdje su definisani nosioci sprovođenja ovog zakona i „Strategije razvoja MPS“. Na nivou RS su najvažniji Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva te Republička agencija za razvoj MPS. Skupština RS (septembar 2011. godine) je usvojila novu „Strategiju razvoja MPS za period 2011.-2013. godina“. Najvažniji ciljevi strategije razvoja malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u RS od 2011. do 2013. godine su unapređenje konkurentnosti, inovativnosti i povezanosti malih i srednjih preduzeća u funkcionalnu razvojnu infrastrukturu, te stvaranje podsticajnog poslovnog okruženja.

Značajnu ulogu u podsticanju preduzetništva ima i „Investiciono razvojna banka RS“ koja pruža servis za finansijsku i savjetodavnu pomoć malim i srednjim preduzećima (MPS) posredstvom kreditnih linija (dvije indirektno linije „MSP-EAF“⁶³ i „MSP-EIB“).

Na nivou RS značajniju institucionalnu pomoć za razvoj malog i srednjeg preduzetništva redovno pruža i Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS putem subvencija za podsticaj izvoza.

Za 2013. godinu su iz buždeta RS dodijeljena sredstva u ukupnom iznosu oko 19,6 miliona KM. Cilj subvencija je davanje podrške projektima izvozno orijentisanih privrednih subjekata, radi poboljšanja konkurentnosti i povećanja izvoza, pri realizaciji sljedećih projekata:

- uvođenja savremenih tehnologija i savremene opreme,
- izgradnje proizvodnih objekata,
- razvoja i inovacija,
- uvođenja sistema kvaliteta.

⁶⁰ Izgradnja poduzetničke infrastrukture, podsticaji inovatorima-pojedincima, stipendiranje učenika koji se obrazuju za tradicionalne i stare zanate, podsticaj udruženjima, komorama i obrazovnim institucijama, tehničko usklađivanje (uvođenje „ISO“, „HACCP standarda“ i osiguranje „CE znaka“) i podsticaji tradicionalnim i starim obrtima.

⁶¹ Na 56. sjednici Vlade Federacije (17.07.2012. godine) donesena odluka za nastavak projekta.

⁶² Ugovor o zajmu je potpisan između Svjetske banke i Vijeća ministara BiH, 27.07.2012. godine.

⁶³ Iznos zajma „IBRD“-a je 90 miliona EUR a, od čega je RS namijenjeno 35.95 miliona EUR a. Rok vraćanja zajma je 25 godina, uz grejs period od 10 godina.

Tabela 14: IRB:Plasirani krediti po kreditnim linijama u 2013.godini

Kreditna linija	Plan	Plasirano
Kreditni za početne poslovne aktivnosti	350.000,00	309.500,00
Kreditni za mikrobiznis u poljoprivredi	3.700.000,00	4.183.218,73
Kreditni za poljoprivredu	11.000.000,00	6.942.000,00
Kreditni za preduzetnike i preduzeća	61.000.000,00	47.240.235,80
Stambeni krediti	23.000.000,00	34.364.668,72
Zajmovi za zapošljavanje demobilisanih boraca	4.500.000,00	507.550,00
Kreditni za mala i srednja preduzeća (EIB)	20.000.000,00	0
Zajmovi za preduzeća	0	7.601.000,00
Zajmovi za poljoprivredu i prerađivačku industriju	0	28.615.137,79
Kreditni za mala i srednja preduzeća (EAF) - dodatno finansiranje	60.488.113,00	3.631.950,00
Ukupno:	184.038.113,00	133.395.261,04

Izvor: IRB RS

a) Razvoj preduzetničkih zona

U okviru projekta razvoja preduzetničkih zona „Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrt“a je raspisalo javni konkurs za dodjelu sredstava u 2013.godini⁶⁴. Od prijavljene 44 opštine, 16 su zadovoljile uslove iz konkursa te dobile ukupno 1,5 miliona KM.

U 2012. godini je počeo sa radom „Informacioni sistem registra malog i srednjeg preduzetništva“ („ISR MSP“ koji je omogućio potpunu integraciju svih podataka ključnih za monitoring nad MSP sektorom. Na bazi Informacioni sistem registra malih i srednjih preduzeća („ISR MSP“) u 2013. godini je počela sa radom i interaktivna mapa preduzetničkih zona u FBiH koja se može vidjeti na internet stranici FMRPO FBiH sa potrebnim pojedinostima o svakoj navedenoj zoni.

Poslovne zone predstavljaju plansko grupisanje privrednih subjekata na specifičnom prostoru. Pružajući povlastice u vidu koje mogu biti u vidu povoljnijeg ili besplatnog najma, poreskih olakšica i pomoći u izvozu one privlače kompanije da ulažu sredstva na tom području.

Prostorno područje, podjeljeno i pripremljeno tako da može biti istovremeno korišteno od strane više poduzeća, karakteristično po zajedničkoj infrastrukturi i blizini poduzeća.

Podrazumjeva se da zone opremljene energetsom, komunalnom i prometnom infrastrukturom Opšta podjela preduzetničkih zona⁶⁵ je na:

- Zanatske.
- Industrijske.
- Preduzetničko zanatske.
- Uslužne.
- Poljoprivredne.
- Turističke.
- Tehnološke.
- Razvojne.

⁶⁴ Konkurs za dodjelu sredstava za razvoj preduzetničkih zona u FBiH od strane FMRPO FBiH za 2013.godinu.

⁶⁵ <http://fmrpo.gov.ba/www/uploaded/FMRPO/Poduzetni%C4%8Dke%20zone.pdf>

Podjela zona po veličini i namjeni

- Specijalizirane zone (tehnološki centri, parkovi, inkubatori, centri za transfer znanja i tehnologija, zone specijalizirane za određene djelatnosti,
- Industrijske zone (veća područja sa velikom koncentracijom industrije u kojima prevladavaju velika poduzeća).
- Preduzetničko-zanatske zone (područje sa velikom koncentracijom ponajprije malih poduzeća i poduzetnika) .

Preduzetničke zone mogu osnovati i finansirati opština, grad i federalna institucija koji na osnovu plana financiranja osnivanja i razvoja zone koristeći vlastita proračunska i donatorska sredstva (Vlade kantona, Vlade FBiH i drugi izvori). Takođe trebaju Izraditi projektne i druge dokumentacije za zonu, obezbjediti zemljište za formiranje zone, izvršiti infrastrukturno uređenje i opremanja zone. U BiH su Poslovne zone organizovane na nivou opština (48 opština u 10 kantona) koje su najčešće nositelj njihovoga razvoja. Ovakav način organizovanja sistema omogućava razvoj sektora koji su tradicionalno razvijeni na određenom prostoru i opštini i time stječu konkurentsku prednost. Poslovne zone u RS su definisane (april 2009. godine) donesenim „Akcionim planom podrške uspostavljanju i razvoju poslovnih zona u RS 2009-2013.godina“ gdje su definisani pojmovi, vrste zona te potrebne mjere i instrumenti podrške. Poslije mapiranja izabrano je 57 lokacija na teritoriji 39 opština u RS-u⁶⁶.

⁶⁶ <http://www.investsrpska.net/index.aspx?PageID=411&langid=2>

DODATAK

Godišnji izvještaj 2013. godina

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH (stopa rasta g/g)

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	2012	2013	2013															
	Jan-Dec	Jan-Dec	K1	K2	K3	K4	Jan	Febr	Mart	April	Maj	Juni	Juli	Avg	Sep.	Okt	Nov	Dec
Industrija ukupno	-4,1	6,7	6,6	6,9	4,8	8,2	1,5	10,9	7,9	9,3	6,4	5,0	5,6	4,8	3,9	8,3	10,0	6,1
Proizvodi za međufaznu potrošnju	-4,2	4,6	0,9	2,1	5,9	9,9	0,2	11,3	-7,5	2,2	-0,2	4,6	8,8	2,4	6,5	12,2	7,7	9,8
Energija	-8,7	3,7	7,8	-0,7	4,7	2,8	3,2	8,5	11,7	10,5	-5,2	-7,8	3,6	6,3	4,2	5,9	9,1	-5,5
Kapitalni proizvodi	-0,1	20,1	31,4	25,7	9,0	22,1	45,0	28,9	21,2	8,5	41,3	28,2	22,3	-2,4	10,5	24,0	23,5	18,3
Trajni proizvodi za široku potrošnju	15,6	-3,7	5,4	-9,1	-6,3	-3,6	-24,5	7,0	43,9	-13,2	-4,0	-9,5	5,4	-11,9	-10,9	-12,6	-1,0	3,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	-0,2	6,6	6,7	16,5	3,0	1,0	9,0	3,9	7,3	24,9	15,0	10,2	3,7	7,1	-1,4	-7,7	-0,2	12,0
B Vađenje ruda i kamena	-4,1	-4,0	-5,7	-9,0	-7,0	6,0	-5,5	0,7	-11,6	-0,4	-5,6	-20,2	-14,2	-8,5	2,0	9,2	-5,0	14,5
C Prerađivačka industrija	-2,7	9,5	9,1	11,4	5,5	12,5	6,7	15,9	5,5	13,9	11,4	8,9	8,9	3,4	4,4	8,7	12,3	16,6
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3)	-8,7	5,6	9,6	9,0	5,8	-1,1	4,7	10,6	13,4	21,5	2,7	2,2	9,0	9,6	-0,9	1,7	3,0	-7,5
B05 Vađenje ugljena i lignita	-3,2	-4,5	-8,4	-6,3	-7,8	5,0	-8,7	-4,0	-12,1	0,5	-0,3	-18,4	-14,4	-5,3	-4,1	5,9	-3,6	13,0
B07 Vađenje metalnih ruda	5,5	5,6	14,8	0,1	1,1	7,1	11,7	36,6	1,5	7,4	-6,1	-0,9	0,8	-13,3	19,3	22,2	-7,2	8,5
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	-19,2	-9,0	-4,5	-8,6	-14,9	-8,3	-3,2	7,6	-15,7	-11,0	-5,8	-8,7	-4,7	-19,2	-20,8	-20,3	-27,4	27,9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	-0,2	5,9	1,4	10,0	5,1	4,5	4,0	-0,2	0,5	16,3	5,2	8,8	7,9	1,8	5,6	6,0	2,2	5,2
C11 Proizvodnja pića	0,3	7,0	-4,1	5,9	-8,9	34,1	-8,9	-0,6	-2,5	7,1	11,8	-0,9	-30,9	-2,0	5,7	-1,7	20,0	84,4
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	-14,6	4,9	-4,8	-5,9	-0,7	19,4	-3,6	-24,3	18,4	-6,5	-3,8	-7,4	2,1	3,9	-7,6	28,9	4,2	27,0
C13 Proizvodnja tekstila	-24,0	32,5	7,3	45,3	38,8	44,7	9,4	17,0	-4,3	51,4	49,9	35,0	9,6	60,5	59,9	49,0	43,7	41,8
C14 Proizvodnja odjeće	-17,8	26,6	0,4	33,9	44,5	27,6	-11,3	-1,5	15,0	28,5	45,0	29,0	71,1	49,2	19,6	33,1	15,5	34,7
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	-8,5	10,4	6,0	31,3	-6,0	14,8	8,9	7,8	1,4	62,8	10,3	23,6	26,7	-13,6	-20,7	15,5	9,4	20,1
C16 Prerada drva i proiz. od drva i pluta, osim namj.; materijala	-7,5	12,5	16,8	11,0	9,4	12,8	9,2	40,3	5,8	11,0	16,6	5,2	8,9	6,7	12,5	16,7	4,9	17,8
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	0,8	2,6	6,0	-1,9	-6,7	16,1	30,4	7,4	-15,2	-3,2	-5,5	3,5	-9,9	-5,0	-5,0	23,8	39,7	-5,4
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	-1,4	31,1	17,5	38,9	55,8	20,3	-16,8	46,3	41,1	26,9	45,5	43,6	44,7	57,3	66,7	21,0	30,8	10,2
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	-18,5	6,8	12,1	1,9	5,6	10,9	29,0	2,7	3,8	88,7	-30,2	-34,9	18,6	-19,6	17,7	-46,8	46,0	51,1
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3,2	17,5	3,4	13,6	33,0	22,0	0,7	13,3	-2,3	24,4	2,3	15,0	16,6	42,9	38,8	24,9	26,6	14,7
C21 Proizv. osnovnih farmac. proiz. i farmac. preparata	18,6	-6,9	35,7	10,9	-35,5	-23,2	46,1	25,1	37,1	45,6	12,9	-19,4	-22,3	-42,8	-41,3	-32,7	-18,3	-16,4
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	-0,9	-4,0	-0,6	-4,2	-3,3	-7,5	-7,1	21,7	-12,7	-10,5	-3,3	2,2	1,0	-9,2	-1,6	-15,5	-1,9	-4,6
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	-16,8	-0,8	-12,7	-4,9	11,7	3,9	-19,8	9,6	-23,7	-14,3	2,0	-1,7	16,2	14,2	4,5	4,0	-4,1	11,8
C24 Proizvodnja baznih metala	-1,3	-5,0	1,2	-6,4	-10,2	-4,1	-0,9	4,2	0,7	-8,3	-8,3	-2,2	-2,5	-10,2	-18,2	-8,8	3,7	-6,7
C25 Proizv. gotovih met. proizvoda, osim mašina i opreme	-7,7	23,5	21,7	20,5	18,8	35,4	25,3	25,8	14,0	27,8	21,3	12,5	27,7	20,3	9,2	43,0	30,1	33,9
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proiz.	-10,1	-8,3	-33,5	-31,7	15,6	14,2	-54,1	-15,7	-29,4	-33,1	-36,0	-25,2	-30,8	-26,7	91,7	34,1	8,1	4,4
C27 Proizvodnja električne opreme	-9,2	5,1	20,9	-11,9	-26,3	58,0	35,7	27,4	2,5	-23,0	-17,9	11,8	-35,0	-19,7	-21,3	16,3	46,2	128,7
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	-1,6	37,0	15,5	73,2	11,7	60,4	43,5	19,5	-9,9	38,0	95,3	92,5	29,7	-11,8	31,9	50,3	71,0	61,2
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	-2,7	42,9	30,1	44,3	61,7	36,8	44,8	17,0	30,5	47,6	41,1	44,4	58,2	48,5	80,1	58,8	29,8	24,8
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	59,5	-33,3	-5,2	23,8	-52,2	-57,9	-46,9	34,9	24,5	43,9	3,7	31,6	-62,7	-52,0	-37,4	-67,2	-50,7	-53,8
C31 Proizvodnja namještaja	17,7	5,3	10,9	4,4	5,7	5,4	-17,8	9,2	44,7	7,9	7,2	-1,9	17,1	1,2	-0,5	1,5	4,6	10,2
C32 Ostala prerađivačka industrija	2,7	61,2	33,4	115,4	71,3	20,5	-1,7	75,8	37,2	100,6	120,6	125,8	97,3	82,0	35,4	16,9	16,6	28,1
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0,4	1,0	99,3	-44,6	19,3	20,4	102,0	114,0	82,6	-60,9	-16,9	-43,5	40,9	22,1	-8,4	101,1	94,6	-41,7
D35 Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom	-8,7	5,6	9,6	9,0	5,8	-1,1	4,7	10,6	13,4	21,5	2,7	2,2	9,0	9,6	-0,9	1,7	3,0	-7,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD FBiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	2012	2013	2013											
	Jan-Dec	Jan-Dec	Janu	Febr	Mart	April	Maj	Juni	Juli	Avg	Sept	Okto	Nove	Dece
Industrija ukupno	-4,4	7,3	2,2	14,5	12,5	9,7	7,0	4,3	-0,7	3,0	7,2	11,0	11,9	6,7
Proizvodi za međufaznu potrošnju	-2,5	4,0	-2,2	5,1	-9,0	0,8	-1,9	5,1	6,6	2,0	6,5	14,7	13,1	9,1
Energija	-10,8	3,5	6,5	18,6	23,1	8,9	-9,8	-12,1	-12,9	-0,7	9,1	13,6	9,7	-11,6
Kapitalni proizvodi	-4,5	37,8	62,5	40,9	30,6	24,5	67,0	43,7	32,3	2,4	50,0	38,9	41,5	41,3
Trajni proizvodi za široku potrošnju	24,6	-21,0	-40,0	-9,7	38,2	-19,4	-24,5	-28,9	-17,9	-32,9	-29,2	-27,7	-23,0	-21,5
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	0,4	4,8	9,1	4,8	6,2	21,1	16,5	7,1	-1,8	9,4	-3,8	-14,1	-5,6	15,0
B Vađenje ruda i kamena	-4,1	-9,1	-6,7	-6,7	-8,0	-3,6	-10,5	-32,3	-35,3	-10,9	4,4	2,5	-1,6	1,5
C Prerađivačka industrija	-2,3	10,8	5,6	16,9	7,1	14,1	14,3	8,6	6,1	3,6	8,6	11,7	13,1	21,0
D Proiz. i snab. el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3)	-10,9	7,8	6,7	23,6	41,6	10,7	-10,5	6,8	2,8	1,7	5,5	14,3	15,9	-19,6
B05 Vađenje ugljena i lignita	-2,0	-9,1	-7,6	-6,1	-4,5	-4,2	-11,9	-36,5	-42,1	-9,8	6,2	7,0	3,3	-1,9
B07 Vađenje metalnih ruda	-6,4	-26,6	154,7	-16,0	-35,5	48,0	-16,4	-28,3	-36,2	-59,5	-32,9	-44,8	-43,5	2,7
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	-19,2	-3,6	-3,0	-0,9	-22,1	-10,2	10,9	-0,8	10,6	1,1	-6,6	-18,6	-22,3	27,0
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	-2,0	4,3	0,5	-1,9	-9,0	12,3	14,2	13,3	13,4	-4,6	2,1	4,1	0,7	7,2
C11 Proizvodnja pića	-6,4	5,9	-14,4	-10,3	-7,3	4,4	16,8	-8,6	-36,8	4,8	7,7	-5,4	7,8	99,5
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	-19,2	5,4	-10,5	-29,4	84,7	10,8	-5,6	-12,9	5,5	1,3	-9,2	53,3	7,0	7,2
C13 Proizvodnja tekstila	-18,0	33,6	16,1	16,7	-5,2	47,1	50,7	33,8	11,0	90,8	44,7	40,7	39,2	54,6
C14 Proizvodnja odjeće	-17,2	25,3	-20,8	8,1	17,7	35,0	52,0	34,1	61,9	44,8	4,7	21,9	10,4	45,3
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	-5,4	8,1	14,7	20,5	-6,6	13,8	12,6	17,7	20,6	14,6	-4,0	-8,0	-7,4	12,9
C16 Prerada drva i proiz. od drva i pluta, osim namj.; mat	-16,3	10,3	8,1	68,9	12,1	8,4	-0,1	6,1	2,4	1,7	5,2	15,0	11,6	17,0
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1,4	2,2	39,6	5,5	-19,9	-3,5	-6,5	4,1	-12,5	-8,0	-5,5	33,3	52,1	-11,4
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	-3,6	42,6	-4,5	58,6	44,9	33,1	56,7	46,8	51,5	70,7	90,7	28,7	56,4	18,0
C19 Proizvodnja koks i rafiniranih naftnih proizvoda	-21,8	7,6	31,7	39,1	13,0	32,9	0,7	-19,9	-12,5	0,8	10,7	19,2	-10,9	-6,3
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,8	20,4	1,8	14,5	6,9	23,8	-3,0	15,9	14,7	50,5	41,9	36,9	27,0	13,9
C21 Proizvod. osnovnih farmaceutskih proiz. i preparata	15,0	-9,8	59,2	26,4	48,4	61,2	13,9	-21,2	-30,5	-54,6	-57,8	-38,9	-17,1	-12,9
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	4,8	-11,2	-12,5	16,4	-22,1	-20,1	-10,7	-6,1	-5,0	-18,4	-6,6	-22,0	-6,8	-9,4
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	-16,7	3,9	-38,4	52,6	-24,5	-12,3	4,8	1,1	2,4	-2,2	25,4	23,7	14,6	43,6
C24 Proizvodnja baznih metala	1,2	-1,2	6,7	8,2	4,6	-3,6	-6,4	-2,1	3,7	-6,0	-14,6	-5,5	8,1	-3,7
C25 Proizvod. gotovih met. proizvoda, osim maš. i opr.	-12,8	32,9	34,3	49,9	15,4	35,0	31,2	17,6	29,5	20,5	34,5	49,3	39,6	45,3
C26 Proizvodnja računara te elektronič. i optičkih proizv	-22,0	18,4	-58,5	-7,6	-17,5	4,1	-6,5	0,5	-13,7	4,1	199,7	52,6	26,7	28,1
C27 Proizvodnja električne opreme	-11,3	-7,0	6,2	-21,8	-32,4	-41,2	-36,5	-7,1	-37,7	-35,0	-38,5	3,2	70,4	228,8
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	-0,6	33,7	29,4	14,2	-19,7	22,4	102,3	92,2	23,2	-11,8	51,2	47,7	58,0	48,9
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2,3	46,7	50,1	21,2	30,7	55,0	47,9	50,0	53,9	49,7	92,1	56,4	33,9	32,4
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	60,7	-38,6	-56,4	7,4	8,4	34,3	2,0	22,6	-64,4	-51,6	-45,5	-67,2	-50,2	-53,2
C31 Proizvodnja namještaja	36,3	-11,1	-32,9	9,1	51,7	-3,3	-13,2	-23,2	-7,7	-21,3	-22,1	-17,8	-16,9	-18,0
C32 Ostala prerađivačka industrija	-6,0	17,7	-9,8	52,6	50,1	17,1	10,7	20,2	46,4	27,9	9,3	-7,5	11,4	15,7
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	-32,9	127,9	225,6	149,5	138,0	128,8	155,4	80,5	196,9	103,4	127,1	130,3	61,1	72,2
D35 Proizvod. i snabdijevanje el. energijom i plinom	-10,9	7,8	6,7	23,6	41,6	10,7	-10,5	6,8	2,8	1,7	5,5	14,3	15,9	-19,6

Izvor : Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS (stopa rasta g/g)

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	2012	2013	2013											
	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan	Feb	Mar	April	Maj	Juni	Juli	Avgu	Sept	Okto	Nove	Dece
Industrija ukupno	-3,9	4,1	-1,4	4,8	-2,4	9,0	3,5	5,7	20,9	6,2	-5,4	0,7	5,7	3,4
Proizvodi za međufaznu potrošnju	-7,3	2,9	11,9	52,1	-4,6	5,3	-1,9	-1,2	0,0	-6,5	1,3	2,2	-5,0	14,5
Energija	-4,5	4,3	-3,8	-8,6	-8,3	15,1	4,5	0,5	41,9	21,2	-4,9	-6,9	7,9	7,0
Kapitalni proizvodi	12,1	-23,7	-0,7	-9,3	-10,4	-32,6	-20,0	-7,8	-8,8	-20,0	-59,2	-20,8	-22,1	-29,1
Trajni proizvodi za široku potrošnju	-0,2	13,4	-14,6	42,6	59,0	-19,8	18,3	11,5	36,5	9,9	8,5	-7,7	31,9	37,9
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	-2,8	16,6	11,2	15,2	16,8	37,9	16,0	20,0	31,5	1,4	8,0	21,6	23,0	4,4
B Vađenje ruda i kamena	-4,2	4,4	-4,3	18,1	-22,5	4,8	0,6	-1,8	26,7	-3,7	-2,9	18,2	-9,9	40,0
C Prerađivačka industrija	-4,0	4,2	10,6	23,7	1,9	9,0	-1,6	6,0	12,1	-3,0	-8,7	-2,3	10,6	2,6
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3)	-4,4	1,8	-4,4	1,3	9,2	7,2	11,1	1,1	20,5	23,2	-18,7	-10,5	0,7	-9,1
B05 Vađenje ugljena i lignita	-5,9	5,4	-13,7	-5,8	-31,7	6,9	8,6	3,9	59,9	10,1	-7,6	21,2	-7,5	37,2
B07 Vađenje metalnih ruda	7,1	9,6	21,4	65,3	3,3	6,8	-4,8	2,8	6,0	-5,6	23,9	26,8	-4,9	17,3
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	-19,2	-23,7	-35,7	300,0	-10,5	-19,1	-35,6	-29,5	-36,4	-41,9	-32,6	-9,0	-28,8	36,9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	-0,3	14,8	15,9	14,8	16,2	28,8	8,3	16,1	23,2	13,4	8,4	16,8	13,4	6,8
C11 Proizvodnja pića	23,4	13,7	1,1	96,5	1,5	14,1	19,2	3,2	-2,3	-15,2	13,3	0,7	110,8	-4,5
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	-38,7	-22,5	300,0	84,3	19,4	12,2	17,8	-12,2	-71,3	-83,2	-82,1	-	-79,1	-14,3
C13 Proizvodnja tekstila	-58,7	20,7	-33,6	35,2	14,4	96,1	91,1	36,1	11,8	-5,7	63,5	18,8	18,5	-0,5
C14 Proizvodnja odjeće	-15,9	31,2	22,5	-30,5	2,6	4,0	16,7	12,4	101,8	65,3	73,3	80,0	31,3	9,0
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	-11,3	12,8	9,3	-5,5	8,4	106,5	5,6	34,7	40,2	-26,4	-34,7	43,0	35,4	32,8
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	1,7	13,6	32,9	76,3	1,4	14,7	7,6	2,3	13,2	10,2	16,7	17,3	-1,7	24,2
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	-3,8	4,4	0,5	17,6	6,5	-2,2	-2,5	1,3	2,2	9,0	-3,2	-8,7	6,7	32,6
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	11,8	-27,9	-60,0	-26,4	12,4	-9,3	-22,2	20,1	-0,1	-17,5	-32,1	-22,2	-62,0	-27,6
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	-14,3	6,0	15,3	-20,1	-40,3	220,6	-79,8	-50,4	55,4	-25,3	23,3	-84,5	151,1	300,0 ²⁾
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	4,2	9,5	-1,9	14,9	-27,3	21,6	17,9	10,9	21,8	29,1	26,5	-25,0	22,3	13,6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceut. proizvoda i farmaceutskih preparata	46,6	10,9	24,4	36,5	10,1	-8,3	3,2	-9,3	21,0	-21,9	88,2	59,3	-18,1	-26,8
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	-18,0	33,7	13,8	64,2	35,9	46,1	40,1	45,0	36,9	46,7	26,0	15,9	35,7	11,6
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	-18,2	-30,9	-21,3	13,8	-46,2	-26,6	-16,8	-29,6	-25,2	-25,7	-39,7	-38,8	-42,5	-17,2
C24 Proizvodnja baznih metala	-16,1	-30,3	-46,3	-20,3	-21,6	-34,4	-20,7	-3,0	-36,4	-40,8	-41,4	-34,1	-29,8	-30,4
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	4,3	3,6	30,5	4,4	12,7	17,8	-3,2	-0,1	20,8	13,6	-36,8	7,1	2,1	13,4
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	26,6	-59,3	-38,2	-41,1	-55,3	-72,3	-72,6	-60,9	-54,2	-73,5	-67,3	-40,0	-47,7	-52,8
C27 Proizvodnja električne opreme	-1,6	40,1	203,2	228,2	168,3	49,3	42,9	57,4	-35,1	35,4	4,8	51,2	7,5	-7,1
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	-8,9	69,9	115,9	45,0	24,6	162,6	180,1	226,2	36,6	12,9	-47,1	125,0	172,2	181,0
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	-28,8	14,4	12,6	-16,9	27,1	-4,5	-1,8	8,1	107,4	68,3	7,3	101,7	3,1	-25,2
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	48,6	28,2	107,0	265,2	140,6	107,0	16,7	95,2	-25,6	-57,2	72,5	-67,8	-54,7	-59,5
C31 Proizvodnja namještaja	-7,6	20,7	-12,9	8,4	42,3	6,3	44,3	14,5	67,4	14,9	14,4	0,4	31,7	45,1
C32 Ostala prerađivačka industrija	30,2	160,9	12,2	155,5	23,1	275,1	291,3	300,0 ²⁾	172,7	222,2	94,5	68,0	47,2	51,9
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	10,7	-22,7	187,9	264,2	72,5	-72,3	-38,1	-52,6	12,4	1,0	-36,0	103,3	128,5	-45,1
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	-4,4	1,8	-4,4	1,3	9,2	7,2	11,1	1,1	20,5	23,2	-18,7	-10,5	0,7	-9,1

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2009	2010	2011	2012	2013	2013						
							K1	K2	K3	K4	okt	nov	dec
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	-6,6	4,2	3,4	-4,1	6,7	6,7	7,2	4,7	8,0	8,0	10,0	6,0
	Intermedijarni proizvodi	-19,2	9,9	5,2	-4,2	4,6	1,6	1,9	4,9	9,7	10,8	7,4	11,0
	Energija	3,1	0,6	5,4	-8,7	3,7	7,7	-0,6	4,7	2,8	5,9	9,0	-5,2
	Kapitalni proizvodi	-31,8	-4,7	-2,8	-0,1	20,1	29,7	22,9	8,4	22,8	25,3	24,7	17,7
	Trajni proizvodi za široku potrošnju	-25,2	13,8	5,0	15,6	-3,7	5,7	-9,4	-6,4	-3,6	-12,8	-1,1	4,2
	Netrajni proizvodi za široku potrošnju	-3,7	0,1	1,5	-0,2	6,6	7,2	16,9	2,4	1,2	-8,1	-0,3	12,2
Građevinarstvo	Vrijednost izvršenih građevinskih radova	-19,9*	-17,6*	6,4*	1,9*	3,0*	7,4*	6,7*	5,2*	-3,4*	2,3*	15,7*	-19,9*
	Stambene zgrade	-24,5*	-24,2*	5,7*	-14,9*	-17,7*	14,7*	-40,2*	-5,9*	-19,6*	-7,1*	-17,2*	-29,6*
	Nestambene zgrade	-25,1*	-32,1*	7,4*	-13,4*	-1,0*	-15,0*	0,9*	12,4*	-3,6*	0,8*	-14,5*	4,4*
	Saobraćajna infrastruktura	-18,1*	3,5*	8,3*	10,1*	17,3*	27,1*	48,9*	11,8*	0,3*	8,3*	41,0*	-25,8*
	Cjevovodi, komunikacijski i električni vodovi	3,7*	-25,1*	3,3*	15,8*	-17,4*	-3,0*	-44,1*	-21,1*	4,1*	-0,6*	31,5*	-9,0*
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	-11,3	-4,6	-0,1	30,2	-	-7,4	-7,7	-7,4	-	-	-	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	-5,3	3,7	1,8	7,5	-	-4,3	-8,0	-8,1	-	-	-	-
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	-0,5	2,3	-4,4	-2,8	-	-13,8	-9,1	-4,7	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeno robe)	-15,8	15,9	10,4	-4,7	-	12,4	-8,8	-8,1	-	-	-	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	-27,5	-1,3	-8,6	3,0	-	-6,1	-31,8	-29,7	-	-	-	-
Trgovina na malo	Nominalni rast prometa	-10,0*	6,4*	10,9*	3,9*	-	-	-	-	-	-	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)	-9,7*	4,2*	7,0*	1,7*	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizam	Dolasci turista - ukupno	-6,3	14,6	4,5	9,0	12,2	7,7	-	-		2,8	29,5	11,9
	Domaći turisti	-9,5	11,2	1,1	5,1	99,6	-0,2	-	-		-10,3	11,1	7,4
	Strani turisti	-3,3	17,5	7,2	11,9	120,5	15,8	-	-		9,4	37,1	14,1

* Ponderisani prosjek entitetskih indeksa objavljenih od strane entitetskih statističkih zavoda

^ Devetomjesečni podatci

Tabela 5: Realni sektor po entitetima

			2009	2010	2011	2012	2013	2013						
								K1	K2	K3	K4	okt	nov	dec
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	-11,6	4,2	2,5	-4,4	7,3	9,4	-	-	-	1 [✓]	2,5 [✓]	-2 [✓]
		RS	19,0	5,0	4,7	-4,2	4,1	-0,2	-	-	-	1 [✓]	2,3 [✓]	0,2 [✓]
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	-28,2	-13,6	14,0	9,7	4,5	21,3	8,3	5,8	-7,9	-5,4	-1,5	-15,5
		RS	-8,0	-21,9	-2,1	-7,9	0,9	-15,8	4,0	4,2	2,4	14,3	45,1	-24,1
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	-16,8	3,7	7,7	24,3	-	-8,7	-16,6	-18,5	-	-	-	-
		RS	-9,8	3,6	20,3	18,4	11,6	16,7	5,4	6,3	22,5	-	-	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-1,4	0,3	-0,5	6,4	-	-6,8	-10,3	-7,5	-	-	-	-
		RS	-17,3	17,8	14,9	-0,3	-0,5	1,9	-2,2	-8,3	6,9	-	-	-
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-2,1	2,4	-4,7	-4,3	-	-4,6	-9,5	-4,9	-	-	-	-
		RS	8,7	3,7	2,5	2,0	-3,5	0,9	-7,6	-3,7	-3,4	-	-	-
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	-13,6	11,0	15,9	-9,4	-0,2	19,3	-11,7	-4,8	3,0	-	-	-
		RS	-19,2	24,0	2,0	3,5	-3,4	25,1	-4,4	-12,7	-13,4	-	-	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	-12,5	7,4	1,6	4,2	-20,8	-10,0	-22,4	-28,6	-4,5	-	-	-
		RS	-38,5	-10,3	-21,1	1,3	-34,3	-23,1	-45,1	-31,7	-30,6	-	-	-
Trgovina na malo	Nominalni rast prometa	FBiH	-9,9	6,1	12,4	4,5	-	-	-	-	-	-	-	
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		-9,7	4,2	8,5	2,4	-	-	-	-	-	-	-	
	Nominalni rast prometa	RS	-10,2	6,1	7,6	2,3	-	-1,3	0,6	-0,4	2,4	-	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		-9,8	3,5	3,6	0,2	-	-2,3	0,1	-0,2		-	-	-
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	-14,2	16,7	2,9	18,8	-	-	-	-		-18,8	15,7	10,0
		RS	-4,9	6,1	-0,6	-0,8	3,0	4,8	-	-		-0,5	7,3	5,0
	Dolasci stranih turista	FBiH	-0,6	25,3	9,2	12,9	-	-	-	-		7,0	44,0	16,5
		RS	-7,2	1,3	2,4	4,7	11,9	9,1	-	-		10,4	11,4	2,2
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	FBiH	-2,9	6,9	-0,7	16,3	6,2	6,3	3,9	3,2		-	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		-2,6	5,0	-4,2	13,9	6,4	5,7	3,7	3,5		-	-	-
	Nominalni rast prometa	RS	-0,1	1,2	0,2	5,7	7,0	11,8	7,4	4,8		-	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		0,3	-1,2	-3,5	3,5	7,0	10,6	6,9	5,0		-	-	-

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica*				Broj nezaposlenih lica				Stopa nezaposlenosti				Prosječne neto plate				Prosječne penzije**			
	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
Ø 2011.	691.036	438.949	244.453	16.849	516.964	360.513	145.343	11.109	42,6	45,1	37,3	39,7	798	804	784	796	333	340	320	316
Ø 2012.	686.852	440.747	238.956	16.425	529.644	367.515	150.344	11.785	43,4	45,5	38,6	41,8	816	819	809	807	338	349	321	319
Ø 2013.	686.066	437.331	238.178	16.137	543.420	377.957	153.225	12.238	44,2	46,4	39,1	43,1	826	830	818	819	336	351	312	311
I-2012.	687.052	440.755	238.956	16.453	528.402	366.910	149.783	11.708	43,3	45,4	38,5	41,6	814	817	809	802	338	348	320	318
II-2012.	685.076	437.906	238.178	16.053	541.859	376.182	153.414	12.262	44,1	46,2	39,2	43,3	824	827	817	819	337	352	313	311
III-2012.	686.633	434.484	238.640	16.307	552.430	387.903	152.087	12.440	44,7	47,2	38,9	43,4	825	833	807	817	336	349	316	309
IV-2012.	688.122	437.988			541.360	374.294	154.850	12.216	44,1	46,1			826	828	819	821	342	353	326	322
V-2012.	689.772	436.543			543.703	375.490	155.787	12.426	44,2	46,2			818	818	821	817	336	353	310	310
VI-2012.	690.618	437.479	237.520	15.974	542.726	374.492	155.890	12.344	44,1	46,1	39,6	43,6	823	828	814	806	336	352	311	310
VII-2012.	689.193	438.147			540.335	373.372	154.479	12.484	44,0	46,0			823	827	817	814	336	352	311	310
VIII-2012.	687.197	439.127			536.902	372.266	152.349	12.287	43,8	45,9			836	840	826	827	336	352	311	310
IX-2012.	688.529	439.094		15.921	537.992	374.315	151.596	12.081	43,8	46,0		43,1	822	823	818	835	336	352	311	310
X-2012.	684.216	438.022			542.310	378.306	151.894	12.110	44,0	46,3			827	829	823	824	336	351	311	310
XI-2012.	683.682	436.899			545.881	381.778	151.910	12.193	44,3	46,6			830	836	818	822	336	351	311	310
XII-2012.	682.135	437.856	238.836	16.264	545.520	381.329	151.972	12.219	44,2	46,5	38,9	42,9	813	817	804	805	336	351	311	309
I-2013.	684.699	435.812			545.938	381.963	151.938	12.037	44,4	46,7			831	837	817	819	335	350	311	309
II-2013.	681.580	435.644			547.797	383.023	152.580	12.194	44,5	46,8			832	838	819	816	335	350	311	309
III-2013.	681.744	435.356		16.387	550.574	384.852	153.458	12.264	44,7	46,9		42,8	831	837	818	823	335	350	311	308
IV-2013.	686.153	435.709			554.640	387.330	155.155	12.155	44,8	47,1			829	836	811	824	336	350	315	310
V-2013.	686.791	433.439			554.605	386.432	155.672	12.501	44,9	47,1			815	817	811	810	337	351	315	309
VI-2013.	687.797	432.853	236.975	16.383	553.580	386.091	154.998	12.491	44,8	47,1	39,5	43,3	819	828	799	815	337	350	315	310
VII-2013.	687.266	433.729			549.519	384.781	152.295	12.443	44,6	47,0			824	836	798	815	336	350	315	309
VIII-2013.	684.829	434.286			547.325	383.513	151.372	12.440	44,5	46,9			832	846	796	821	336	350	314	309
IX-2013.	688.134	435.294		16.346	548.307	385.253	150.601	12.453	44,5	47,0		43,2	822	825	816	820	336	350	315	309
X-2013.	686.658	435.407			552.989	390.458	150.091	12.440	44,7	47,3			830	841	803	815	336	349	314	309
XI-2013.	687.877	433.504			555.820	394.109	149.307	12.404	45,0	47,6			828	835	811	815	334	346	314	308
XII-2013.	689.270	436.137	240.305	16.193	555.087	393.157	149.293	12.637	44,8	47,4	38,3	43,8	826	832	813	820	338	346	326	313

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski Zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS

* Broj zaposlenih u BiH, izvor: Agencije za statistiku BiH; broj zaposlenih u FBiH i RS, izvor: entitetski zavodi za statistiku.

** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta.

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj razdoblja)

Razdoblje	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Primarni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I-XII 2011.	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,9	5.848,9	6.185,5	8.232,7	14.418,2
I-III 2012.	2.633,4	2.799,4	30,7	2.330,1	3.745,4	2.377,3	1.060,0	4.794,7	5.463,5	6.075,5	8.232,0	14.307,4
I-VI 2012	2.651,3	2.595,7	12,2	2.356,7	3.714,1	2.424,9	1.090,8	4.912,8	5.259,2	6.070,7	8.428,5	14.499,2
I-IX 2012.	2.733,2	2.859,1	13,0	2.421,4	3.788,0	2.515,5	1.037,4	4.978,3	5.605,3	6.209,4	8.531,2	14.740,5
I-XII 2012.	2.747,5	3.040,6	13,6	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.053,0	5.042,2	5.801,7	6.142,7	8.767,8	14.910,5
I-III 2013.	2.696,0	2.933,0	12,2	2.403,2	3.839,2	2.715,7	1.061,7	5.107,1	5.641,2	6.242,4	8.884,4	15.126,9
I-VI. 2013.	2.765,8	2.982,5	13,8	2.441,2	3.817,4	2.776,7	1.156,8	5.042,7	5.762,1	6.258,6	8.976,2	15.234,9
g/g stopa rasta												
I-XII 2011.	5,9%	-5,9%	27,6%	7,0%	3,5%	14,8%	-9,1%	7,1%	-0,9%	4,8%	6,5%	5,8%
I-III 2012.	6,7%	-9,7%	248,9%	7,7%	2,4%	16,1%	-6,9%	2,8%	-2,0%	4,4%	4,9%	4,6%
I-VI 2012	5,7%	-14,5%	18,4%	6,8%	0,8%	16,1%	-8,7%	6,6%	-5,3%	3,1%	6,8%	5,2%
I-IX 2012.	6,7%	-6,4%	34,0%	7,5%	-0,8%	16,7%	-7,5%	4,0%	-0,3%	2,3%	5,8%	4,3%
I-XII 2012.	3,9%	-4,8%	22,5%	2,0%	-2,4%	16,9%	-4,3%	4,0%	-0,8%	-0,7%	6,5%	3,4%
I-III 2013.	2,4%	4,8%	-60,3%	3,1%	2,5%	14,2%	0,2%	6,5%	3,3%	2,7%	7,9%	5,7%
I-VI 2013.	4,3%	14,9%	13,1%	3,6%	2,8%	14,5%	6,1%	2,6%	9,6%	3,1%	6,5%	5,1%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Opis koda	Opšti indeks*		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, pokućstvo i redovno održavanje		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g
Ø 2011.		103,7		106,0		108,2		92,7		103,1		101,1		98,1
Ø 2012.		102,1		101,8		109,9		93,9		102,9		101,2		99,7
Ø 2013.		99,9		100,0		106,4		91,0		100,8		100,1		98,3
I-2012.	105,3	102,5	106,8	102,5	118,4	110,2	89,8	93,5	108,2	103,2	102,1	101,8	98,0	99,4
II-2012.	106,0	102,4	108,1	102,3	118,6	109,3	89,7	93,5	108,5	102,9	102,2	102,0	98,0	99,6
III-2012.	106,4	102,1	108,5	101,0	118,4	110,1	89,0	92,8	108,3	103,0	102,2	101,9	98,0	99,8
IV-2012.	106,0	102,3	108,6	100,7	118,9	110,4	87,7	93,8	103,3	106,0	102,2	101,6	98,1	100,2
V-2012.	105,9	101,9	108,8	100,8	118,8	109,8	86,9	93,5	103,4	106,0	102,1	101,3	98,2	100,1
VI-2012.	105,3	101,9	108,0	101,1	118,9	109,7	86,6	93,8	103,4	105,7	102,3	101,4	97,7	99,6
VII-2012.	104,8	101,4	106,6	101,2	119,1	109,9	86,4	94,1	103,2	101,4	102,2	101,3	97,8	99,7
VIII-2012.	105,1	101,8	106,2	101,6	119,2	109,9	86,3	94,1	103,5	101,4	102,4	100,8	97,6	99,5
IX-2012.	105,8	102,3	107,6	102,3	119,4	110,1	86,2	94,4	103,5	101,2	102,4	100,6	97,8	99,7
X-2012.	106,4	102,3	108,2	102,7	119,3	110,0	86,0	94,9	109,0	101,8	102,4	100,5	98,0	100,0
XI-2012.	106,3	101,9	108,4	102,4	119,3	109,9	85,6	95,2	109,6	101,5	102,4	100,4	97,5	99,5
XII-2012.	106,3	101,8	108,8	102,5	119,2	109,9	84,3	93,8	109,6	101,6	102,4	100,4	97,3	99,3
I-2013.	106,7	101,3	109,8	102,8	125,9	106,4	80,0	89,0	109,9	101,5	102,2	100,1	96,6	98,6
II-2013.	106,7	101,0	109,9	101,6	125,9	106,2	78,5	93,6	109,9	101,2	102,1	99,9	96,6	98,6
III-2013.	106,8	100,6	110,0	101,4	126,2	106,6	79,5	94,4	109,5	101,1	102,1	99,9	96,3	98,3
IV-2013.	106,2	100,4	110,1	101,4	126,2	106,2	80,5	96,0	104,1	100,7	102,6	100,4	96,1	98,0
V-2013.	106,1	100,4	110,3	101,3	126,4	106,5	80,6	96,9	104,1	100,6	102,7	100,6	96,1	97,9
VI-2013.	106,1	101,0	110,1	102,1	126,6	106,5	80,3	97,2	103,9	100,6	102,8	100,5	96,2	98,4
VII-2013.	105,2	100,8	107,7	101,0	126,8	106,4	77,7	97,3	103,9	100,7	102,8	100,5	96,1	98,2
VIII-2013.	104,8	99,8	106,5	100,4	126,8	106,4	75,9	88,0	104,7	101,2	102,7	100,3	96,0	98,4
IX-2013.	104,9	99,5	106,0	98,5	126,8	106,2	77,8	97,6	104,7	101,2	102,5	100,1	96,1	98,2
X-2013.	105,1	99,1	105,2	97,3	126,9	106,4	79,5	98,0	109,6	100,6	102,2	99,7	96,1	98,0
XI-2013.	105,1	99,1	104,9	96,7	127,0	106,4	80,8	100,0	109,8	100,2	102,4	100,0	95,6	98,1
XII-2013.	104,8	98,8	104,7	96,2	126,6	106,2	79,0	98,8	109,7	100,0	101,9	99,6	95,7	98,4

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zbog promjene metodologije u skladu sa preporukama MMF-a, u 2013. godini direktno su korigovani podaci u kategoriji „Odjeća i obuća“ te indirektno, kroz ponder, ukupan CPI indeks kad je u pitanju godišnja stopa promjene. Ove korekcije su neophodne da bi se realnije prikazale promjene nivoa cijena na koje je uticala promjena metodologije. Izvor: BHAS.

Tabela 8 (nastavak): Indeks potrošačkih cijena

Kod	07		08		09		10		11		12	
Opis koda	Prevoz		Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g	2010=100	g/g
ø 2010.		107,5		105,4		100,6		100,0		101,8		100,0
ø 2011.		104,8		101,5		100,5		100,0		101,7		101,0
ø 2012.		98,9		100,2		101,0		101,4		100,4		100,3
I-2012.	110,0	106,3	107,0	101,8	100,4	100,2	100,1	100,2	103,4	102,7	100,2	100,2
II-2012.	111,3	106,8	107,0	101,7	100,4	100,3	100,1	100,2	103,4	102,4	100,4	100,3
III-2012.	113,5	106,9	107,0	101,8	101,0	100,7	99,5	99,5	103,5	102,6	100,6	100,5
IV-2012.	114,4	106,4	107,0	101,5	101,1	100,6	99,5	99,5	103,5	102,4	100,6	100,7
V-2012.	113,3	104,3	107,0	101,5	101,1	100,5	99,5	99,5	103,5	102,1	100,8	100,9
VI-2012.	111,4	103,4	107,0	101,5	101,1	100,4	99,5	99,5	103,5	102,1	100,9	101,0
VII-2012.	110,6	102,3	107,0	101,5	101,2	100,2	99,5	99,5	103,5	102,0	101,0	101,4
VIII-2012.	113,6	104,5	106,9	101,4	101,5	100,4	99,6	99,6	103,5	101,8	101,3	101,4
IX-2012.	115,7	106,3	106,9	101,5	101,4	100,7	100,0	99,9	103,7	100,9	101,3	101,2
X-2012.	114,1	105,1	106,9	101,5	101,4	100,6	100,9	100,8	103,8	100,8	101,4	101,3
XI-2012.	112,5	102,9	106,9	101,4	101,3	100,7	100,9	100,8	103,8	100,8	101,4	101,4
XII-2012.	111,8	102,5	106,9	101,5	101,3	100,7	100,9	100,8	103,9	100,5	101,4	101,3
I-2013.	111,6	101,4	107,2	100,1	101,5	101,1	101,0	100,9	103,9	100,4	101,5	101,3
II-2013.	112,3	100,9	107,2	100,1	101,5	101,1	101,3	101,2	103,9	100,5	101,1	100,8
III-2013.	112,4	99,1	107,2	100,1	102,0	100,9	101,3	101,8	103,8	100,3	101,3	100,7
IV-2013.	111,5	97,4	107,2	100,2	102,0	100,8	101,3	101,8	104,0	100,5	101,3	100,7
V-2013.	110,5	97,6	107,2	100,2	101,9	100,8	101,3	101,8	104,0	100,5	101,0	100,2
VI-2013.	110,7	99,4	107,2	100,2	102,4	101,3	101,3	101,8	104,1	100,6	101,0	100,1
VII-2013.	110,7	100,1	107,2	100,2	102,9	101,7	101,3	101,8	104,1	100,6	101,0	100,0
VIII-2013.	111,2	97,9	107,3	100,3	103,0	101,4	101,3	101,8	104,1	100,6	101,3	100,0
IX-2013.	112,2	97,0	107,3	100,3	102,1	100,7	101,7	101,7	104,1	100,4	101,3	99,9
X-2013.	111,8	98,0	107,2	100,3	102,1	100,8	101,7	100,8	104,1	100,3	101,3	99,9
XI-2013.	111,4	99,1	107,2	100,3	102,0	100,7	101,7	100,8	104,1	100,2	101,5	100,1
XII-2013.	111,1	99,4	107,3	100,3	102,0	100,7	101,7	100,8	104,1	100,2	101,5	100,1

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kredit općoj vladi	Kredit nefinancijskim javnim poduzećima	Kredit nefinancijskim privatnim poduzećima	Kredit stanovništvu	Ostali kredit*	Ukupni krediti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I - XII 2011	627,3	764,0	7.122,0	6.704,7	93,2	15.311,1
I - III 2012	678,6	792,2	7.270,8	6.691,0	91,6	15.524,2
I - VI 2012	691,3	803,2	7.360,6	6.789,0	105,1	15.749,2
I-IX 2012	833,4	783,9	7.395,0	6.808,9	92,4	15.913,7
I - XII 2012	826,9	785,4	7.437,2	6.794,7	97,5	15.941,7
I - III 2013	835,7	831,9	7.452,9	6.787,5	105,8	16.013,6
I - VI 2013	846,9	843,5	7.457,4	6.876,2	114,7	16.138,7
I - IX 2013	870,2	820,5	7.437,3	6.989,3	91,6	16.208,7
I - XII 2013	902,9	828,8	7.526,0	7.061,8	92,6	16.412,0
Stopa rasta (g/g)						
I - XII 2011	40,7%	3,6%	2,7%	6,0%	-8,9%	5,3%
I - III 2012	47,2%	11,4%	0,8%	6,7%	5,1%	-14,3%
I - VI 2012	42,3%	10,9%	1,2%	5,8%	5,0%	10,4%
I-IX 2012	63,1%	4,0%	1,4%	5,1%	5,2%	6,8%
I - XII 2012	31,8%	2,8%	4,4%	1,3%	4,6%	4,1%
I - III 2013	23,2%	5,0%	2,5%	1,4%	15,5%	3,2%
I - VI 2013	22,5%	5,0%	1,3%	1,3%	9,1%	2,5%
I - IX 2013	4,4%	4,7%	0,6%	2,6%	-0,9%	1,9%
I - XII 2013	9,2%	5,5%	1,2%	3,9%	-5,0%	3,0%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinancijskih javnih poduzeća	Depoziti nefinancijskih privatnih poduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti *	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I - XII 2011	1.487,5	1.505,6	1.919,3	7.051,3	1.029,5	12.993,0
I - III 2012	1.310,5	1.505,1	1.681,4	7.182,2	1.081,8	12.761,0
I - VI 2012	1.319,0	1.553,1	1.719,5	7.331,2	1.047,3	12.970,0
I-IX 2012	1.319,1	1.405,6	1.860,7	7.396,1	1.161,7	13.143,1
I - XII 2012	1.319,3	1.297,2	1.981,2	7.655,2	1.073,6	13.326,5
I - III 2013	1.195,5	1.388,3	1.887,4	7.883,6	1.117,9	13.472,8
I - VI 2013	1.126,2	1.383,3	1.937,9	7.931,1	1.095,9	13.474,5
I - IX 2013	1.178,0	1.408,1	2.135,3	8.094,3	1.113,9	13.929,7
I - XII 2013	1.161,8	1.339,9	2.198,7	8.363,9	1.186,1	14.250,4
Stopa rasta g/g						
I - XII 2011	-10,7%	-2,8%	-1,5%	8,7%	16,7%	3,7%
I - III 2012	-19,3%	-7,7%	-5,2%	8,6%	19,1%	1,7%
I - VI 2012	-13,4%	-7,8%	0,6%	9,5%	9,9%	3,3%
I-IX 2012	-15,3%	-10,1%	2,7%	7,5%	15,9%	2,6%
I - XII 2012	-11,3%	-13,8%	3,2%	8,6%	4,3%	2,6%
I - III 2013	-8,8%	-7,8%	12,3%	9,8%	3,3%	5,6%
I - VI 2013	-14,6%	-10,9%	12,7%	8,2%	4,6%	3,9%
I - IX 2013	-10,7%	0,2%	14,8%	9,4%	-4,1%	6,0%
I - XII 2013	-11,9%	3,3%	11,0%	9,3%	10,5%	6,9%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	kreditni preko 5 godina IPFKS	preko 10 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS
			s orginalnim dospijećem preko 1 godine				s orginalnim dospijećem preko 1 godine						s orginalnim dospijećem preko 1 godine	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2012.	01.	8,75	8,85	8,20	...	7,04	...	...	...	...	8,40	8,42	9,83	...
2012.	02.	9,14	9,38	8,59	...	...	...	...	...	...	8,54	9,04	9,31	...
2012.	03.	8,53	8,70	8,25	...	...	...	...	...	...	8,65	8,65	8,67	...
2012.	04.	7,91	...	7,78	...	7,77	7,17	...	...	...	8,42	8,52	8,54	...
2012.	05.	8,31	8,37	7,76	...	6,63	6,59	...	...	...	8,29	8,05	8,53	...
2012.	06.	8,48	8,37	7,93	...	6,93	6,84	...	...	...	7,80	8,03	7,92	7,58
2012.	07.	8,10	...	7,36	...	7,05	6,19	...	...	...	8,76	8,12	7,51	5,90
2012.	08.	8,05	...	7,71	...	...	...	...	...	...	8,36	7,97	8,60	6,68
2012.	09.	8,21	8,43	8,12	...	6,63	6,61	...	...	...	8,35	8,71	7,49	...
2012.	10.	8,03	...	7,74	...	6,63	6,89	...	...	...	8,51	8,55	7,69	...
2012.	11.	8,01	...	7,59	...	6,91	6,91	...	...	...	8,28	8,68	8,41	5,80
2012.	12.	8,27	8,85	7,23	...	6,07	6,07	...	...	...	8,70	8,82	8,00	...
2013.	01.	8,15	...	7,35	5,08	...	...	...	...	...	8,89	8,76	7,63	8,17
2013.	02.	8,18	8,24	7,19	...	6,61	6,70	...	...	...	8,98	8,76	7,66	...
2013.	03.	8,04	8,14	7,25	...	6,53	6,59	...	...	7,29	8,80	8,63	8,32	...
2013.	04.	8,09	8,36	7,52	...	6,63	...	...	...	...	8,38	8,54	8,45	6,21
2013.	05.	7,63	...	7,29	6,87	6,27	6,26	...	...	...	7,99	8,03	8,13	6,26
2013.	06.	7,68	8,37	7,48	...	5,95	5,95	...	...	...	7,87	7,84	8,54	6,15
2013.	07.	8,39	8,30	7,72	7,16	6,27	6,27	...	...	...	8,30	8,22	7,97	6,37
2013.	08.	7,61	...	7,70	...	6,31	6,30	...	...	...	8,27	8,35	8,25	6,35
2013.	09.	7,58	...	7,27	...	6,12	6,39	...	...	...	7,95	7,91	7,49	6,60
2013.	10.	7,72	...	7,10	...	6,17	...	...	...	...	7,77	7,66	7,01	7,06
2013.	11.	7,99	8,69	6,71	...	5,82	...	...	...	...	7,59	7,57	6,90	...
2013.	12.	8,39	...	6,74	...	6,18	6,18	...	...	...	7,65	7,55	7,53	...

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	do iznosa od 0,25 milijuna EUR				preko 0,25 milijuna EUR do 1 milijuna EUR				Preko iznosa 1 milijun EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 godine				s originalnim dospijećem preko 1 godine				s originalnim dospijećem preko 1 godine		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2012.	01.	8,15	8,89	9,13	...	7,11	...	...	...	7,64	...	...	...
2012.	02.	7,86	8,50	8,25	9,36	6,64	8,45	...	...	6,61	...	...	...
2012.	03.	8,33	9,52	8,84	7,21	6,51	...	...	...	7,90	...	...	...
2012.	04.	8,15	8,97	8,66	7,48	6,63	6,65	...	...	6,90	...	...	...
2012.	05.	8,70	8,66	9,03	...	6,68	8,09	...	...	7,09	...	...	...
2012.	06.	8,63	7,86	8,50	7,67	7,08	8,48	...	...	6,41	...	...	6,25
2012.	07.	8,66	8,32	8,30	...	7,14	...	...	...	6,72	...	...	...
2012.	08.	8,47	8,87	8,10	...	6,81	7,53	...	...	6,34	...	...	...
2012.	09.	8,32	7,73	7,83	7,94	6,82	8,93	...	...	6,73	...	...	7,70
2012.	10.	8,29	7,93	8,25	...	6,42	...	...	...	6,46	...	...	...
2012.	11.	8,24	7,24	7,99	...	7,06	7,86	...	...	6,87	...	...	...
2012.	12.	8,30	7,70	8,00	...	6,70	8,20	...	...	6,70	...	...	...
2013.	01.	8,00	7,10	8,50	...	6,60	...	...	...	6,30	...	...	...
2013.	02.	8,10	7,70	8,40	...	6,60	7,20	...	...	6,30	...	...	...
2013.	03.	8,10	8,40	8,10	...	6,80	...	5,40	...	6,40	...	...	...
2013.	04.	8,10	7,60	8,20	...	6,90	...	...	...	6,20	...	...	...
2013.	05.	8,10	7,60	8,60	...	6,40	6,30	...	...	5,50	...	...	...
2013.	06.	8,00	7,50	8,30	...	6,50	7,30	...	...	6,30	...	...	...
2013.	07.	7,70	7,30	7,90	...	6,40	6,70	...	...	5,80	...	...	...
2013.	08.	8,00	7,00	7,40	...	6,60	...	7,30	...	6,50	...	...	...
2013.	09.	8,00	7,50	7,90	...	7,00	7,50	...	...	6,70	...	...	...
2013.	10.	7,90	7,30	7,30	...	6,90	...	...	...	6,30	...	...	...
2013.	11.	7,90	7,20	7,20	7,30	6,20	...	6,00	...	7,00	...	...	...
2013.	12.	8,00	7,60	7,50	7,70	6,50	6,50	...	...	7,20	7,60	...	...

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjoj razini)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospijecem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijecem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijecem	Depoziti po viđenju
		do 1 godine	preko 1 do 2 godine	preko 2 godine		do 1 godine	preko 1 do 2 godine	preko 2 godine			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2012.	01.	2,27	3,55	3,78	0,18	2,41	3,38	5,15	0,41	1,51	0,12
2012.	02.	2,26	3,59	3,84	0,20	2,21	3,55	4,98	0,55	2,09	0,15
2012.	03.	2,20	3,56	3,54	0,20	2,44	3,66	4,54	0,63	1,18	0,16
2012.	04.	2,27	3,77	3,62	0,18	3,02	3,97	3,86	0,49	2,16	0,11
2012.	05.	2,26	3,60	4,14	0,16	2,72	3,83	4,14	0,56	1,50	0,10
2012.	06.	2,15	3,55	3,93	0,16	2,44	3,80	4,16	0,36	1,69	0,10
2012.	07.	2,51	3,66	4,43	0,16	2,59	3,82	4,53	0,30	1,60	0,09
2012.	08.	2,30	3,53	3,88	0,13	2,57	3,73	4,03	0,25	2,14	0,08
2012.	09.	2,37	3,60	3,27	0,17	2,50	3,67	4,08	0,40	1,85	0,10
2012.	10.	2,23	3,50	3,56	0,16	2,53	3,69	4,08	0,39	2,08	0,10
2012.	11.	2,35	3,21	3,71	0,16	2,22	3,44	4,02	0,35	2,14	0,09
2012.	12.	2,08	3,21	4,44	0,14	2,38	3,34	4,02	0,34	1,95	0,09
2013.	01.	2,17	3,21	4,04	0,14	2,23	3,35	3,89	0,35	1,71	0,09
2013.	02.	2,12	3,48	3,84	0,14	2,20	3,45	4,19	0,34	1,65	0,09
2013.	03.	1,96	3,18	3,80	0,13	2,24	3,28	4,16	0,35	1,47	0,09
2013.	04.	1,96	3,46	3,58	0,13	2,24	3,27	3,78	0,32	1,79	0,09
2013.	05.	2,12	3,16	3,54	0,16	2,25	3,34	3,92	0,31	2,05	0,08
2013.	06.	2,24	3,28	3,68	0,14	2,28	3,44	4,20	0,26	2,88	0,09
2013.	07.	2,12	3,30	3,71	0,13	2,24	3,21	4,07	0,26	1,20	0,08
2013.	08.	2,23	3,40	3,64	0,12	2,31	3,36	4,09	0,25	1,35	0,09
2013.	09.	2,12	3,32	3,61	0,12	2,29	3,28	4,20	0,25	1,71	0,08
2013.	10.	2,19	3,32	3,48	0,12	2,25	3,33	4,01	0,25	1,40	0,08
2013.	11.	1,96	3,24	3,59	0,12	2,12	3,34	4,11	0,24	1,35	0,08
2013.	12.	1,99	3,21	3,68	0,12	2,09	3,21	4,07	0,24	1,23	0,08
Depoziti nefinancijskih poduzeća											
2012.	01.	2,56	4,09	3,13	0,23	0,67	3,26	...	0,13	1,41	0,11
2012.	02.	2,84	3,96	5,61	0,22	3,55	4,43	...	0,17	...	0,11
2012.	03.	2,71	4,31	2,32	0,22	0,95	4,28	...	0,15	0,03	0,13
2012.	04.	2,51	4,14	3,14	0,23	2,34	4,43	...	0,16	2,61	0,21
2012.	05.	3,03	4,45	4,07	0,23	2,00	4,64	...	0,15	...	0,12
2012.	06.	2,81	4,82	3,27	0,21	2,11	4,70	5,02	0,20	...	0,20
2012.	07.	2,74	4,95	4,26	0,20	2,15	5,27	4,91	0,17	...	0,13
2012.	08.	2,52	4,85	5,09	0,21	2,07	5,16	4,89	0,30	...	0,13
2012.	09.	2,70	4,97	4,91	0,20	1,58	5,03	3,55	0,25	...	0,09
2012.	10.	2,47	4,45	5,18	0,22	1,31	4,47	4,05	0,25	1,22	0,13
2012.	11.	2,88	4,44	3,30	0,21	2,01	4,93	...	0,14	...	0,14
2012.	12.	3,47	4,87	4,16	0,18	1,46	4,03	...	0,14	...	0,10
2013.	01.	3,76	4,79	4,45	0,19	1,91	4,13	5,33	0,13	...	0,16
2013.	02.	3,33	4,93	4,58	0,19	2,11	4,10	4,81	0,13	...	0,16
2013.	03.	2,23	4,08	4,81	0,21	2,42	3,83	...	0,15	...	0,24
2013.	04.	2,12	4,57	4,16	0,21	1,75	4,56	...	0,14	...	0,18
2013.	05.	2,15	4,35	4,74	0,22	1,64	4,08	...	0,21	...	0,20
2013.	06.	2,47	4,45	3,86	0,22	1,47	4,43	...	0,21	...	0,11
2013.	07.	2,31	4,15	4,05	0,21	2,17	...	...	0,23	...	0,16
2013.	08.	2,39	4,09	4,07	0,23	1,18	4,05	4,00	0,15	...	0,16
2013.	09.	2,31	4,13	4,28	0,23	2,24	3,69	4,12	0,15	...	0,17
2013.	10.	2,32	4,04	4,53	0,25	2,05	4,08	...	0,15	...	0,16
2013.	11.	2,01	4,37	3,63	0,24	1,31	2,89	...	0,15	...	0,12
2013.	12.	1,69	3,86	3,93	0,22	2,46	3,52	...	0,14	...	0,16

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjećem se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH

Uvoz i izvoz dobara klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		Uvoz							Izvoz						
		2011		2012		2013		2013/ 2012 % promjena	2011		2012		2013		2013/ 2012 % promjena
		u 000 KM	u %	u 000 KM	u %	u 000 KM	u %		u 000 KM	u %	u 000 KM	u %	u 000 KM	u %	
	TOTAL	15.525.428	100,0%	15.252.942	100,0%	15.169.792	100,0%	-0,5%	8.222.112	100,0%	7.857.962	100,0%	8.380.275	100,0%	6,6%
01	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	414.636	2,7%	424.957	2,8%	442.741	2,9%	4,2%	129.030	1,6%	134.339	1,7%	127.496	1,5%	-5,1%
02	PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	681.812	4,4%	705.794	4,6%	663.581	4,4%	-6,0%	101.654	1,2%	91.074	1,2%	128.785	1,5%	41,4%
03	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	146.437	0,9%	171.923	1,1%	162.279	1,1%	-5,6%	58.221	0,7%	75.879	1,0%	92.554	1,1%	22,0%
04	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	1.527.060	9,8%	1.513.868	9,9%	1.482.782	9,8%	-2,1%	323.298	3,9%	336.699	4,3%	324.937	3,9%	-3,5%
05	PROIZ. MINERALNOG PORIJEKLA	3.456.700	22,3%	3.229.037	21,2%	3.045.218	20,1%	-5,7%	1.315.999	16,0%	871.977	11,1%	1.091.914	13,0%	25,2%
06	PROIZ. HEMIJSKE IND. ILI SRODNIH INDUSTRIJA	1.475.479	9,5%	1.522.537	10,0%	1.475.395	9,7%	-3,1%	570.551	6,9%	533.195	6,8%	531.604	6,3%	-0,3%
07	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	800.423	5,2%	846.829	5,6%	858.813	5,7%	1,4%	166.025	2,0%	202.737	2,6%	229.026	2,7%	13,0%
08	KOŽA I KRZNO	382.071	2,5%	397.824	2,6%	426.147	2,8%	7,1%	178.945	2,2%	179.794	2,3%	170.831	2,0%	-5,0%
09	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	168.226	1,1%	157.991	1,0%	165.325	1,1%	4,6%	504.399	6,1%	507.390	6,5%	579.487	6,9%	14,2%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	398.437	2,6%	353.311	2,3%	352.262	2,3%	-0,3%	234.914	2,9%	224.661	2,9%	233.458	2,8%	3,9%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	754.905	4,9%	734.726	4,8%	827.289	5,5%	12,6%	353.110	4,3%	332.218	4,2%	371.360	4,4%	11,8%
12	OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SL. PROIZ.	252.119	1,6%	251.072	1,6%	276.746	1,8%	10,2%	461.353	5,6%	476.345	6,1%	557.214	6,6%	17,0%
13	PROIZ. OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SL., KERAMIČKI PROIZ., STAKLO I STAKL. PROIZ.	296.859	1,9%	284.295	1,9%	280.820	1,9%	-1,2%	49.309	0,6%	49.042	0,6%	52.291	0,6%	6,6%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZ.I, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	14.214	0,1%	11.489	0,1%	12.542	0,1%	9,2%	12.089	0,1%	19.714	0,3%	36.164	0,4%	83,4%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1.384.043	8,9%	1.330.127	8,7%	1.399.804	9,2%	5,2%	1.934.621	23,5%	1.908.815	24,3%	1.753.850	20,9%	-8,1%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I EL. UREĐAJI	1.870.228	12,0%	1.881.060	12,3%	1.866.631	12,3%	-0,8%	815.133	9,9%	791.320	10,1%	859.571	10,3%	8,6%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	1.053.746	6,8%	909.931	6,0%	936.738	6,2%	2,9%	188.973	2,3%	203.004	2,6%	260.411	3,1%	28,3%
18	SATOV I, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	191.676	1,2%	211.694	1,4%	181.221	1,2%	-14,4%	19.049	0,2%	19.462	0,2%	17.053	0,2%	-12,4%
19	ORUŽJE I MUNICIJA; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	3.673	0,0%	4.464	0,0%	7.943	0,1%	77,9%	44.484	0,5%	79.029	1,0%	63.511	0,8%	-19,6%
20	RAZNI PROIZVODI	251.270	1,6%	309.532	2,0%	305.005	2,0%	-1,5%	760.144	9,2%	821.204	10,5%	898.535	10,7%	9,4%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKC. PRED. I ANTIKVITETI	1.342	0,0%	478	0,0%	461	0,0%	-3,6%	810	0,0%	43	0,0%	213	0,0%	391,2%
98	NERAZVRSTANO	72	0,0%	3	0,0%	48	0,0%	1816,2%	0	0,0%	20	0,0%	10	0,0%	-47,8%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 15: Glavni trgovinski partneri

Zemlje	IZVOZ						2013/2012	UVOZ						2013/2012
	2011		2012		2013			2011		2012		2013		
	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %		ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	
Hrvatska	1.204.440	14,6%	1.165.019	14,8%	1.194.637	14,3%	2,5%	2.226.507	14,3%	2.202.545	14,4%	1.956.353	12,9%	-11,2%
Njemačka	1.215.957	14,8%	1.210.103	15,4%	1.310.844	15,6%	8,3%	1.648.403	10,6%	1.725.796	11,3%	1.734.842	11,4%	0,5%
Srbija	1.001.879	12,2%	710.002	9,0%	766.745	9,1%	8,0%	1.465.645	9,4%	1.431.534	9,4%	1.485.608	9,8%	3,8%
Italija	963.546	11,7%	939.241	12,0%	1.003.294	12,0%	6,8%	1.381.687	8,9%	1.429.362	9,4%	1.482.256	9,8%	3,7%
Slovenija	706.818	8,6%	653.304	8,3%	686.503	8,2%	5,1%	828.564	5,3%	803.360	5,3%	754.344	5,0%	-6,1%
Rusija	53.184	0,6%	3.747	0,0%	57.164	0,7%	1425,6%	1.635.091	10,5%	1.493.885	9,8%	1.505.995	9,9%	0,8%
Ostale	3.076.288	37,4%	3.176.546	40,4%	3.361.088	40,1%	5,8%	6.339.531	40,8%	6.166.460	40,4%	6.250.394	41,2%	1,4%
UKUPNO	8.222.112	100,0%	7.857.962	100,0%	8.380.275	100,0%	6,6%	15.525.428	100,0%	15.252.942	100,0%	15.169.792	100,0%	-0,5%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

